Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Digesten - Cod. Aug. perg. 8

Justinian <I., Byzantinisches Reich, Kaiser>

[Reichenau ?], [1. Hälfte 15. Jh.]

Liber V

urn:nbn:de:bsz:31-41343

Visual Library

non oportunt res ut hic i. s. de ccs. lo. l. i. ut hic non ex sit bonis ul' dic so tabitur in eū actō. s. in solidū si quid de nouo acquirit usq; ad saculum [illegible] sit ul' nō cessit bonis ut ar. s. de re iu. l. si quis de dolo nam non est indulgēd maliciis hominū ut s. de rei ve. l. insti. de constitu. ut dic facto sim quosdā terti i d quid enim [illegible] alienato [illegible] et ut. s. e. aut p. si actō ut dic dicto [illegible] sit bonis [illegible]

si hodie nō e dēā cum nullā hodie formentur a p̄tore ul' iudi ce inuente et ergo institutum nil aliud quam actō p̄toria i [illegible] non est ius. s. actō in factū ul' utrum si quidam dicant hodie nō p̄ponī institutā. ar. e. c. l. p. insti. ac.

Videamus sacris. de sacris duo exempla. de religiosis alia duo p̄ponit ut j. e. l. i. §. i. et j. l. [illegible] ad illud de libo. lo. et j. ad illud de libris exhibendis referri por[illegible] subic. s. de diuidendis tm̄ ad fin ut loēs loc. j. de libo. lo. exh. l. i. ad libis exh. l. i. cum. i. pn. libi loēs cui usu ii no sui in bonis nullius sunt ut hic [illegible] certa.

nozauit filia autē sciēt· tenebr̄ filia si uero uteq; sci erit tenebr̄. at si neutē sciē rit quidā existimant inde dandā in filiā actionē q̄ in tellr̄ quasi ex donatione a liquid ad eam peruenisse aut ēē eā cauere debere q̄ exceptā a sūt hoc se restitu turā. ¶ In mariti autē qui ignorauit nō dandā actionē nō mag̃ quam in creditorē qui a fraudatore q̄ ei debetur accepit cū is indotatā uxorē ducturus non fuit. ¶ Et si eneus si lesa noīe fraudandi eā do tē dedit tenebr̄ maritus si sciēt eq; mulr̄ nec mīn et p̄r si non ignorauit ita ut caueat q̄ si ad se dos per ueniat restituet eam. ¶ Si procuratori ignorante dnō ā debitorē eius fraudan di cā cepisse soluti iussu uo ab eo accipere hac acti oē tenebr̄ ipē non dns.

Nō sol' aūt ipam rem ali enatā restitui optet. sed et fruc tus qui alienationis tēpe terre cohęrent. q̄ in bonis fra udatoris fuerunt. ¶ Sed et eos qui post inchoatū iudici um recepti sunt. medio aūt tēpe recepti nō i restitutionē non ueniunt. Sed partus ancil le per fraudē alienate me dio tēpore editum i resti tutionē nō ueniē q̄ in bo nis nō fuit p̄terea aūt si mulr̄ post alienationē ce pit et an q̄ agetur. s. instrum pepererit nullam ēē dubita tionē qui partus restitui nō debeat. si uero cū aliena retur p̄gnans fuit posse di ci partum quoq; editū res titui oportere. sicut fructus au

tem qui in fundo cohęsissēt nō sat intellige se labeo ait. utr̄ d̄taxat qui matura an et quę immatura fuiūt p̄tor sig nificet. ceterum etiā si de hus sen serit qui matura fuiūt cū fru ctib; nō matures nichilō posse nē restitui oportere. ¶ Nā cū fundo alienaretur q̄ ab eū fructus eius attur; in animo dā rem fuisse .i. fundū ēē oīs ge nis alienatōem fructus se qui. nec cū qui hyberno tēpe huiūt fundū centū si sub tēpe messis ul' uindemię fructū uenire eius posse. r. secundo du as res .i. fundū centū et fruct t. hęc cū intelligendū est. sed unā .i. fundū centum sicut is qui unā rē habet qui seperati soli cedū uidere posse. ¶ Hęc actio i in p̄m fraudatorem datur licet mela nō putabat in fraudatorē eā dandā quia nulla actio in eū ex ante gesto post bonorum uenditionē daretur et iniquū esset actionē dari in eū cui bona ablata essent. si uero quedā perdiderit sicut nulla rō uituperari posset inde actio in eum dabitur et p̄tor non tam emolumentum actionis intueri uidetur in eo quę exu tus est bonis q̄ penā corporalem infligendam. lib. x. de interdictis.

tenetur inq̄n cum sac pos si quid quer at ut. e. c. l. si. ind̄ forte capietur in p sona ut subic. ser pactor. re. usq; ad clar ser plia exposit legebat. ac.

ven. l. i. §. i. aut singlo rum. In sufficiens diuisio ut insti. de int. di. §. i. s. illa quod ad eum extitum ses ad iterum loquitur id est j. de mun. l. sane so ut ibi. de locis pu blicis. de his p ordi em dicet. j. ne quid i loco p. usq; ad titulū

Explicit lib. xlii. incipit lib. xliii. de inter dictis. ac. [illegible] ut in ciuilia [illegible]. s. dif finic quasi [illegible] p̄toro q̄ plur de posse ue p. institutū agitur ut in [illegible] p̄m. i. [illegible]

de ui et ui ar. ¶ quor de norum. q̄ solum est unu sale ut j. e. l. i. in fi. de p̄rinc. [illegible] s. p̄uat. p. de quo e. j. de itine actu q; priu. l. i. Iurisdictorum. sup̄i ores diuisiones loc alis ubis in cor p̄e [illegible] j. ex debito ri a. ut de tabl' ex. j. de ta. ex. l. in. § [illegible]

de interdictis dic p̄mi dn̄i quia q̄n de p̄torie p̄ interdictum agitur ut j. e. nō. l. ii. §. quedam [illegible] ac actōes agitur de possōe ut p̄ indebiti ut s. de c[illegible] l. insti. l. ii. ut p̄ od. e. t. l. ut. e. de acqui. poss. l. si. le [illegible] ut p̄ g̃s ind. ut s. de res[illegible] l. si. actō inb[illegible] sic [illegible] antiqui solempnitatem [illegible] ut insti. e. §. si. si que [illegible] actōes cum actōes solempnitt [illegible] ut s. de orig. iur. l. ii. § [illegible] solempnitas [illegible] aūli medicorum [illegible] no inducebatur ul' [illegible] quia solempnitas [illegible] solempnitas [illegible] actōes generalt in p̄sonis omnium formabatur s. in interdictis imp̄sonis p̄ [illegible] ut p̄ potest notari j. de in. p̄. ar. l. i. in pn. i nec q̄ in loco pu. l. ii. in pn. uel dicitur inferiros [illegible] ut insti. e. § sunt [illegible]

dictum. p̄hibitoria sunt. s. ne quid in loco pu. fi. fiat. ut j. ne quid in loco pu. l. ii. §. i. restitutoria. ut q̄ fam c collatiui ex. l. ii. §. p̄tor ait. item exempla que insti. e. §. i. [illegible] de libo. lo. ex. p̄tor enim p̄hib; libm hominem detentum iubet exhiberi i restitui. j. de libis exh. l. nam exhibico sit pa [illegible] p̄tor detinen hominem liberum p̄hib; p̄tor. ui [illegible] quo minus ducat filium ut j. de libis lo. ex. l. i. de libis exh. l. i. in pn. si talia ex causa est [illegible] edictum ne [illegible] fiat ex. s. p̄hibitorum restitutorum p̄hib; [illegible] possiden [illegible] possessionem iub; restitui [illegible] ne ui. si. ex. l. p̄. [illegible] p̄tor. l. i. p̄ma. §. hec actō in p̄sens. i. ex p̄senti tempe [illegible] possidentis. nam qui p̄senti [illegible] tempe p̄ [illegible] non ui. non clam nō p̄cario optinet ut j. utrobi q; l. [illegible] in fi. detinere. nam meo uitiat qui [illegible] anno. ut [illegible] j. de itinere actu q; p̄. l. i. in pn. et quod de aq̃ [illegible] j. de aqua co. restit. l. i. in pn. [illegible] ut q; ui. aut clam.

[gloss, top:] ... notum in ... ceteris si autem ciuili ... Ait pretor creditoribus: utile ut ... possessionis bonorum ut sit una dicto ... denotet ... de bo. pos. l. i. §. i. nam ubi possessionis ... positum ... denotat ut s. de acquir. pos. l. i. §. ... ergo ubi terminus ... non ... pro herede ... pro possessore ... [illegible]

ditor usus est quominus q[ui]s
tor utatur uim fieri ueto.

Recuperande possessionis causa inter
dicta proponuntur sub rubrica
unde ui. aliqua ei sub hoc titu
lo interdicta sunt retinende
possessionis uti possidetis. sunt
autem interdicta ut dixi duplicia
tam recuperande quam adi
piscende possessionis. VLP.

Interdicta eiusdem hereditarii
fructuum et quo non retro edi
ta sunt. PAUL.

Et quibus causis annua interdicta sunt
et his de eo quod ad eum ante que
agitur peruenit post annum
iudicium dandum. lab. ... De

In sedicta nocalia sunt que
ob delictum eorum quos in potesta
te habemus dantur ueluti cum
delicerint aut ui aut clam opus fe
cerint. sed officio iudicis continetur
ut dominus sua impensa opus resti
tuenti absoluat patiam tol
lendo opus prestantem uel noxe
dedere uiuat et absoluat si
non cedat quanti ipse in tollen
do opere erogaturus sit tantum
depnet. si si neque patiam prestet
neque ipse tollat aut possit
unius depnet in quantum uixit
estimauit atque si ipse fecisset.

VLP.

Ait pretor quorum bonorum ex edicto meo
illi possessio data est
quod de his bonis pro herede aut
pro possessore possides possideres ue
si nihil usucaptum esset quod quidem
dolo malo fecisti ut desineres
possidere id illi restituas.

Hoc interdictum restitutorium
est et ad uniuersitatem bonorum
et non ad singulas res pertinet
et appellatur quorum bonorum et
est adipiscende possessionis uni
uersorum bonorum. PAUL.

Interdicto quorum bonorum de

bitores hereditarii non tenen
tur sed tantum corpora possessa.

VLP.

Hoc interdictum quorum le
gatorum uulgo quorum legatorum
appellatur est autem re
cipiende et adipiscende possessio
nis et tenet hanc causam ut quod quis
legatorum nomine non ex uoluntate
heredis occupauit id restitu
at heredi. etenim equissimum pro
uisum est unumquemque non
sibi ipsi ducere occupatis legatis
sed hoc ab herede petere. Re
diguntur igitur ad heredes
per hoc interdictum ea que lega
torum nomine possidentur ut perin
de legatarii possint eum conuenire.

Sed et in eo herede heredis
bonorum possessoris heredis pro uti
litate huius edicti dicendum
nec non ceterisque quoque successo
res. Quia autem non
numquam incertum est utrum quis pro
legato an pro herede uel pro
possessore possideat bellissime
Adrianus rescribit hereditatis
petitionem mouendum et restitu
endam et hoc interdictum reddendum
ut siue quis pro herede uel pro
possessore possideat petitione
hereditatis teneatur siue pro
legato possideat hoc interdicto
teneatur. quod ad solent
facere quotiens incertum est que
potius actio teneat. nam
duas actiones dictant pro
testate ex altera nos uelle ex
equi quod nos contigit. Si quis
ex mortis causa donatione pos
sideat utique cessabit hoc in
terdictum quia portio legis fal
cidie apud heredem ipso iure rema
net et si corporales res in solidum
translate sunt. Quum
o ex causa preceptionis utique tene
bit interdictum. sed pro causa par
te quam uice legati habet non in

[gloss, margins and foot:] [illegible] ... Interdicto tenentur ... Quorum legatorum ... Hoc interdictum ... Quod ait pretor simpliciter ... tabulas ... [illegible]

Quesitum est si pro parte legato accreverit. nam hoc nomine tenentur fideiussores in totum. Non autem pretor si per bonorum possessorem non stat ut satisdetur si accipiunt si per eum sit satisdare non ergo offerre debet satisdationem. si petenti sat. moram faciet et hoc interdicto qui non restituit immo quod quidem interest debet depraestari. Si legatarius repromissione tempore fuerit damno est interdictum. Hoc dicendum est si legatarius pignoribus sibi caveri voluit. Si primo per legatarium factum sit quominus satisdetur licet cautum non sit tenetur interdicto. Sed si forte factum sit per legatarium quominus satisdetur eo autem tempore quo editur interdictum sat. accipere paratus sit non oportet interdici nisi satisdatum sit. Et si hoc per bonorum possessorem stetit quominus satisdaret. si modo paratus est cavere tenetur interdicto. illud ei tempus inspicitur quo interdictum editur.

Ne vis ei fiat qui in possessionem missus erit. Rubrica. VI.

Ait pretor si quis dolo malo fecit quominus quis permissu meo eiusve cuius ea iurisdictio fuerit in possessionem bonorum sit. in eum in factum iudicium quanti ea res fuerit ob quam in possessionem missus fuerit dabo. Hoc interdicto summa providentia pretor proposuit frustra enim in possessionem mitteretur rei servande causa nisi missos tueretur et prohibentes venire in possessionem cohercerent. Est autem generale hoc interdictum sive

edictum pertinet ei ad quem in possessionem a pretore missus est. Convenit ei pretori quod quae ipse in possessionem misit se tueri. sive rei servande causa sive legatorum aut ventris nomine in possessionem missi fuerint habent ex hoc edicto in factum actionem. sive ipse dominus sive alius prohibuerit. Hec actio non tantum ei tenet qui prohibuit quem venire in possessionem si etiam ei a quo quis possessione pulsus est. cum venisset in possessionem nec enim grassatori vim fecit qui prohibuerit. Si quis vero a possessione prohibuit qui sua putabat vel sibi notam velle te non esse debitoris. consequens est ut hoc edicto non teneatur. Hec verba quanti ea res erit ob quam in possessionem missus est: continent utilitatem creditoris ut quanti eius interest possessionem habere. tantum eis qui prohibuit. proinde si ob falsum [illegible] vel ob falsam petitionem missus est in possessionem vel si peremptoria exceptione potuit submoveri. nihil ei prodesse hoc edictum quia pro nulla causa in possessionem missus est. Hoc edicto neque pupillum neque furiosum teneri constat quia affectu caret. Sed pupillum eum accipere debemus qui doli capax non est. ceterum si iam doli capax sit contra erit dicendum. ergo et si tutor dolo fecerit in pupillum dabimus actionem. si modo solvendo sit tutor. sed et ipsum tutorem posse conveniri verum est. Si domini vel patris voluntate prohibitus sit quis a possessione in ipsos dabitur actio quasi per illum hoc fecerint. Hanc actionem excepta legatorum missione intra annum competere tantum

Contra eum qui prohibuit ne vis ei fiat qui in possessionem missus est.

[illegible]

postea sciendum est et cum supe
na nec uniuersos siue per
sonas tabule nisi uno quo ad
eos peruenit. Si heredibus siue
personis tabule. nam cum prohibe
quis sit legatarius uel fideico
missarius cum possessionem adipis
ci. tunc actio et perpetua et
et in heredem tabule quia est
in potestate successor eius
tare interdictum satisfactione ob
lata. Paulus.

Si quis an alieno nomine
prohibitus sit nichil interest.
Haec enim uerba quanti ea res
est referenda sunt ad per
sonam domini. Et tamen tene
tur qui suo nomine quam qui a
lieno nomine prohibuit. Ulpianus.

Si quis missus fuerit in pos
sessionem fideicommissi seruandi causa et
non admittatur potestate eius
inducendus est in possessionem
quem eum misit aut si quis
uolet ita interdicto uti ex
quo es erit dicere interdictum lo
cum habere. Sed melius erit dicere
extra ordinem ipsum iure sue po
testatis exequi oportere de
creti sui non numquam etiam per
manum militarem. Consti
tutum est ab antonino
ut etiam in bonis heredis quis ad
mittatur tribus modis. Si quis
igitur in his bonis non admi
ttatur dicendum est hanc uti
lem actionem competere. Cum
potuit uti etiam extraordinaria ex
cautione. Cum praetor uen
trem in possessionem mittit et h
ic interdictum prohibitorium
et restitutorium est. Sed et
si mulier uelit in factum ac
tionem uti ad exemplum creditorum
ui magis quam interdicto p
se eam experiri. Sciendum est si
mulier dicatur calumpni
ae causa in possessionem uenisse quod non
sit pregnans uel non ex eo preg
nans uel si de statu mulieris
aliquid dicatur exempla di
ui hadriani ad exemplum parti
tionis carbonianae edicti uenit
praetor pollicetur possessionem.

Per interdictum quod praetor. Lex.
ei subuenit qui damni inf
ecti ab eo in possessionem missus est
ne eius fiat. poena autem ei
qui non promittit uel satis non
dat haec est ut in possessionem mitta
tur. aduersarii siue ergo per
mittat siue per eum non fiat quo
minus permittat non tenebitur
in factum eo repulso per excep
tionem qui exercetur. Cum prae
tor ei qui negauerit in
possessionem passus est eum quem
missus est iudicium polliceatur
in tantum quanti praestare
eum oporteret si ea de re cautum
fuerit. Sed et ex alia causa hoc
iudicium competit si eo tempore quo
in possessionem mitti desiderabat
praetoris adeundi potestas non fu
it. Sed ut sicut praetoris potestas ad
eundi non esset damni infecti
non est hoc iudicium qui damnum
passus est. Est subiectum
est si et alia causa qui in possessionem
missus est prohibitus esse dicat
hoc in factum actionem.

Paulus
Praetor ait qui de tabulis
[illegible] as tabulas illa exhibe
ris tu eas ad causam testamenti eius
sui pertinentes reliquisse di
catur siue haec penes te sunt
aut dolo malo tuo factum est ut
desinerent ita eas illi ex
hibeas. Item si libellus ali
ud ue quid relictum esse dicatur
decreto comprehendi. Si quis
forte confiteatur penes se esse tes
tamentum iubendus est exhibere
tempus ei dandum est ut exhibeat si
non potest in presentia exhi

[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

one legati sit quasi debito ne existente sic estimandum est nec compelli debere ad cavendum se restituturum quicquid secutus est si aditio defecerit quia pena contumacie petatur. ab eo qui non exhibet inde quanti si hunc secutus est estimatione legatarius petere legatum petat an sit audiendus et putem si heres id petit exceptione doli repellendum si alius repelli non oportere. ideo si heres sit qui interdicto usus est estimationem secutus eius est estimationis distinctio. Interdictum hoc et postea mihi competere stat. sed et heredi ceterisque successoribus competit. Paul. Si sunt tabule apud pupillum et dolo tutoris desierint esse competit interdictum ipsi tutore competit interdictum quia est ei ipsi ex delicto suo tenetur et ipsi pupillo. Labeo. De tabulis proferendis vel exhibendis interdictum competere non oportet sed hereditatis controversia pendet ex his aut si ad publicam questionem pertinent ita in ede sacra in iure dependente sunt aut apud pontifici.

Ait Ulp. Ne quid in loco sacro fiat. Pretor in loco sacro facere inve eum immittere quid vetat. hoc interdictum de loco sacro non de sacrato competit. quod ait pretor ne quid in loco sacro fiat non ad hoc pertinet ut ornamenti causa fiat sed quod deformitatis sit vel incommodi sed et curam eorum locorum qui sacri sunt mandata est his qui edes sacras curant. Hermog. Ipsis muris itemque portis et ceteris locis sacris aliquid facere quo damnum aut incommodum irrogetur non permittitur. Paul. Ne cui murum vel portam habitare sine permissu principis propter fortuita incendia possit. Pomp. Publicum ius ... in publicum petere ... permittendum est ... publicum usui omnium ... tum pertinet veluti vias publicas itinera publica ... certo quo postulante de his inficiatio. Paul. Nemini licet in via publica monumentum exstruere. Vicinales que Ulp. ex agris privatorum collatis facte sunt quarum memoria non exstat publicarum viarum numero sunt. sed inter eas et ceteras vias militares hoc interest quod vie militares exitum ad mare aut in urbes aut in flumina publica aut ad aliam viam militarem habent. harum autem vicinarum dissimilis conditio est. nam pars earum in militares vias exitum habent pars sine ullo exitu intermoriuntur.

Ulp. In loco publico pretor prohibet edificare et interdictum proponit. Ulp. Pretor ait ne quid in loco publico facias neve in eum locum immittas qua ex re quid illi damni detur preterquam quod lege senatusconsulto edicto decretove principum tibi concessum est de eo quod factum erit interdictum non dabo. Hoc interdictum prohibitorium

(ne quid in loco sacro fiat.) (De locis et itineribus publicis) ne quid in loco vel itinere publico fiat

[illegible]

est et tam publicis utilita
tibus quam privatorum per hoc pro
spicitur. loca enim publica utique
privatorum usibus deserviunt iu
re scilicet civitatis non quasi propria
cuiusque. et tantum iuris habemus ad
optinendum quantum quilibet ex
populo ad prohibendum habet. et propter
quod si forte quod opus in publico fi
eret quod ad privati dampnum redun
det prohibitorio interdicto potest
conveniri propter quam rem hoc interdic
tum propositum est. ¶ Publica lo
ca appello quemadmodum accipiat
Labeo diffinit ut et ad areas et in
sulas et ad agros et ad vias
publicas itineraque publica
pertineat. ¶ Hoc interdic
tum ad ea loca que sunt in
fisci patrimonio non puto per
tinere. in his enim neque facere
quicquam neque prohibere privatus potest.
res enim fiscales quasi proprie et
private principis sunt. igi
tur si quis in his aliquid fa
ciat nequaquam hoc interdictum
locum habebit. sed et si forte de his
sit controversia prefecti eorum iudi
ces sunt. ad ea igitur loca hoc
interdictum pertinet que publico
usui destinata sunt ut si quod
illic fiat quod privato noceat p
retor intercedat interdicto suo.
¶ Cum quidam velum in meniana
no immissum haberet quod lumini
vicini officiebat utile
interdictum competit: ne quid in
publico immittas qua ex re
lumini vicini officias.
¶ Si quis quod in publico loco
positum habet reficere voluit
hoc interdicto locum esse. [illegible]
ad probandum eum reficere
¶ Adversus eum qui molam
in mare proicit interdictum
utile competit cui forte hec
nocitura sit. ¶ Si autem
dampnum nemo sentiat tuendus est

is qui litore edificavit vel
molem in mare iecit. ¶ Si
quis in mari piscari aut na
vigare prohibeatur non habe
bit interdictum quemadmodum neque
is qui in campo publico ludere
vel in publico balneo lava
re aut in theatro spectare ar
ceatur. sed in omnibus his casibus
iniuriarum actione utendum est.
¶ Merito ait pretor qua ex re
si dampnum detur. nam quotiens
aliquid in publico fieri per
mittitur ita oportet permitti
ut sine iniuria cuiusquam fiat. et i
ta solent principes quotiens
aliquid novi operis institu
endum petitur permittere. ¶ Dampnum
autem pati videtur qui commodum
amittit quod ex publico consequebatur
tale quale sit. proinde si
cui prospectus si cui aditus sit
deterior aut angustior interd
icto opus est. ¶ Si quid in
loco publico edificavero ut
aque que ex meo ad te nullo
iure defluebant desinant fl
uere interdicto me non teneri
Labeo putat. plane si edifica
tum hoc effecit ut minus lumi
nis insula tua haberet hoc int
erdictum competit. ¶ Idem ait si in p
ublico edificem deinde hoc
edificium ei obstet quod tu in pu
blico edificaveras cessare h
oc interdictum cum tu quoque illicite
edificaveris. nisi forte iure
tibi concesso edificaveras.
¶ Si quis a principe simplic
iter impetraverit ut in publico lo
co edificet non est credendum sic
edificare eum ut cum incommodo alicuius
fiat. neque sic conceditur. nisi for
te quis hoc impetraverit.
¶ Si quis nemine prohibente in
publico edificaverit non esse
eum cogendum tollere ne ruinis
urbs deformetur. et quia prohi

[illegible]

restitutionis s. l. in uia priuata dic(itur). Item fac(it) q. de itin(ere) priua. l. i. in § penultimo. ar. de iur(e) im(munitatis) l. i. § si ... sempiternum sin uero in uia ut inst. de ser. acc. in pri. t. si dic usque ad can. ut C. de sacro san. ec. l. si. si hodie usque ad xxx an. ut C. de pr. xxx an. l. sicut

temporum. ff. de popul. act. l. si. si hec spale est uel hic eum popularis non est ex maleficio sed ope facto actoris q. si ... interest quia de alia est certa. est enim populare cum creditam est quia impius ... § ... Item an alius agere possunt ... hoc interdictum ... q. possit intelligi

num tuum te et tertium eum uideri facere. hec qui usumfructum habeat. Jd Neruia scribit si tertii interdicto agitur in ... quam ut arbitratu eius qui tecum experitur. cum uicinis experiaris. Eciam arboribus ... futuri erit ut tenearis in suam bona fide cum uicino egens neque protestetur quominus arbitratu actoris cum uicino tuo experiaris.

Idem ait et si in uicino sol uel locus pestilencior fiat non esse abre eo ait interdicto uti.

Hoc interdictum ad ea que pertinent in uia publica itinere publico et ne deteriora fiant uia locum habet. Deinde ait pretor quo ea uia id ue iter deterius sit fiat. hoc est siue statim deterior uia sit siue postea. ad hec ea pertinent hec uerba sit fiat eciam quedam sunt talia ut statim suo fieri nocent quedam talia ut in presentia eam quidem nichil noceant in futurum autem nocere debent.

Deteriorem autem uiam fieri sic accipiendum est si usus eius ad commeandum corrumpatur hoc est ad eundum uel agendum ut cum plana fuit cliuosa fiat uel ex molli aspera aut angustior ex latiore aut palustris ex sicca.

Tractatum est an permittendum sit interdicto specus et pontes per uiam publicam facere et plerique probant hoc interdicto eum teneri non enim oportere eum deteriorem uiam facere. Hoc interdictum perpetuum et populare est condemnatioque ex eo facienda est quanti actoris intersit. Pretor ait quem in uia publica itinereue publico factum immissum habere quo ea uia id ue iter deterius sit fiat restituas. Hoc edicto exactum prouisum est ut qui et superius et tum uisum est quod hoc restitutorium est illo prohibitorium. hoc interdicto nomine tenetur qui in uia publica aliquid fecerit sed is qui factum habet. proinde si alius fecit alius factum habet. is tenetur qui factum habet. et est hoc utilius quia is potest restituere qui factum nunc suum habet. hunc eum dicimus qui utitur et iure possessionis utitur. siue ipse opus fecit siue ex causa emptionis uel ex causa conductionis uel legato uel ex fidei commisso uel hereditate uel quo alio modo. ideo quesitum unde offilius putat eum qui pro derelicto reliquit id opus quod fecit. at si uiam publicam corruperit et reliquit ne teneri hoc interdicto. non enim habet quod fecit. sed num actio debeat dari uidebimus et puto utile interdictum competere ut quam in uia publica edificauit hoc restituat. Si ex fundo tuo arbor in uiam publicam sic ceciderit ut itinerisit sic impedimento eam quod pro derelicto habeas non teneri de labeo scribit. sed si inquit actor suam impensa arborem tollere paratus sit te teneri actum interdicto de uia publica reficienda. sed et si pro derelicto non habeas recte te agi hoc interdicto. Jdem labeo scribit si uicini mei uiam opere corruperint quamuis opus quod fecit tam mihi quam illi utile sit. tamen si is uicinus fundi sui causa id fecit mecum non posse hoc interdicto conueniri. Sin autem communiter hoc opus fieri curauimus utrumque teneri. Hoc interdictum locum habet aduersus eum qui dolo malo fecit quo minus possideat uel habeat. etiam per actionem eius oportet quicumque possideat

hinc et ad modicum tempus conducenti dari utilem privato ad magnum et facit. ut i. pos. si duo. §. cum inquilinus. item aliter hic publicis quam s. ti. i. n. §. pu. accipitur cum ibi pro eo quod est in usu publico hic non sed pro quo ob loco fisci vel civitatis municipii ut. i. ut in fine. pu. nam. §. et ergo sed quamquam communiter ut. §. siquis nec a sociis hic est cum ubi ex alterius contractu agitur sequitur quod non ... acc. ut s. p soc. l. iii. in pri. sic est si fin. uen. l. soc. §.

uel habeat atque eius dolo malo factum sit quominus possideret uel haberet et inde videtur ita laboris sua. Restituas inquit. restituere videtur qui in pristinum statum reducit quod fit sive quis tollit id quod factum est vel reponat quod sublatum est et interdum suo sumptu. nam si ipse est cum quo quis interdixit fecerit vel iussit cuius alius aut ratum habitum sit quod fecit iste suis sumptibus debet restituere. si vero nihil horum intervenit sed hoc factum tunc dicemus patientiam solam eum praestare debere.

Interdictum hoc non est temporarium: sacrandum est pertinet enim ad publicam utilitatem. exemplicatio que ex eo facienda est quanti actoris intersit tolli quod factum est. Praetor ait quominus illi via publica itinere ve publico ire agere liceat vim fieri veto. Celsus.

Litora in quae populus romanus imperium habet populi romani esse arbitror maris communem usum omnibus hominibus ut aeris iactas que in fluminis pilas esse qui extat. sed id concedendum non esse si deterior litoris maris ve usus eo quo modo futurus sit. Scevola.

l. u. R. In litore iure gentium edificare licet nisi usus publicus impediretur. Paul.

Si publici loci ius ... que ducit privato nocebit erit actio privato ex l. xii. t. ut noxa a domino caveatur. Paul.

Hoc interdicto cavetur ne quid in loco publico fiat quo damnum privato detur. quamvis de loco publico interdicat ... praetoris danda facultas est.

Sed et is qui nullo prohibente in loco publico edificaverit cogendus non est demoliri ne ruinis urbs deformetur. et quia ad prohibitorium ... interdictum ... aliquin manet elusorium pretoris interdictum erit. Ulp.

Praetor: De loco publico fruendo. ait quo minus loco publico quem is cui locandi ius fuerit fruendo locavit ei qui conduxit socio ve eius ex lege locationis frui liceat vim fieri veto. Interdictum hoc publice utilitatis causa proponi palam est. tuetur enim vectigalia publica dum prohibetur quis vim facere ei qui id fruendum conduxit. sed si simul veniat ad interdictum movendum ipse qui conduxit et socius eius magis est ut ipse conductor preferatur. Ait praetor quominus ex lege locationis frui liceat merito ait ex lege locationis. ultra legem enim locationis vel contra legem non debet audiri qui frui desiderat.

Concedi solet ut imagines et statue que ornamenta rei publice sunt futura in publicum ponantur. Paul. ex edilium curulium singulari libro. Ediles curules procurent ut civitate sint vias ut utique adequentur et effluviones non noceant domibus et pontem faciant ubicumque facere oportet.

Procurant autem ut proprii parietes et aliorum aliquis que circa domos que ad viam ducunt non labilia sint quatinus oportet eum uniant dominum et construant. si aut

ligna iacent in similibus. accursius. De via publica titulus iste non ad alia pertinet sed quia viam publicam inferebat intelligitur aliquid facere. set hoc facere non est prohibitum dic quod de via pu. qualiter reficiatur ... tituli per ... pretera ... de urbana et rustica s. s. n. ... de iustitia ... n. ... §. hoc interdictum ... non ... hic. t. ac. Preterea ... s. t. de od. ob. c. l. fi. ac.

si fundus sed io. non certi ... ad nomen dati utilem sed conductorem directum est et aliud speciale ut ad ... non ... s. pro soc. adeo. et fiat. i. de muni. §. conductor. ... pferatur quod pferatur directum utili. ut. s. de pup. l. pl. sed quamquam ... ut dixi. s. de ... l. in cae. §. fi. ult. enim ult. tempus statutum. inter legem ... pacta ut si non solvit pensionem nec enim fictum est ... ei qui non servat. ut. i. de reg. iur. l. ... per Calli. ... ad quod t. ... si ... hoc ... Concedi. ar. i. de excep. ... s. de acquir. ... stat ... tias. i. de ... ut per ... dicens non ... burgos ... civitatem ... ate. labilia. i. ut non ... illabilia. i. non ruinosa ... manere ... fuerint ... totis quibus ...

ad libraria ... i. ad modum ... vel i. ad ... ... i. speciale ... ut ... ab ... sua ... giorem. par ... ius ut ...

fractus a fiat. e. de sa. ... qui ... p. in ... dari prout declaratum. i. labilia cum prius lapidibus ... de via ... lapide manu strata ad quod est. s. ... plu. ar. si prius. §. i. ser ... vetatur hoc facere ... s. de damp. in fec. flumini. in princ. que est ... so. ibi ad pu. utilitatem. ut ibi no. interest ... one ut. s. a. n. §. pl. ac. ad sancti iacobum ...

Viam pu. potest. nec ... ius ut non liceret ... speciale contra regulam. e. de p. s. xx. ... ut est io. quia videtur excipe si alius ...

(de loco publico fruendo

compiendi non tollit tempe. ut ff. de exc. to. l. pure. § si iest h in si. c. annis non uult fauore puplice utilitatis et ff. op. pu. l. prescriptio. Viam reiectam actio in factum Si in agri reiecte. i. predio. uel ual. acquil. uel ut dicit quidam nomen est actionis. actio iure reiecte. iniur ia. i. dampni. hoc tamen fallit casu quod dic. ut s. § ad. f. a. si locus. § si. compellitur. q sine est solue do uiam exigi tur. ut s. e. edi les construant. ut s. ne quid in lo. pu. l. ii. § uiam. De fluminibus. Rubrica.

cellum. ac. h(ic) uia. pu. dicitur an solum est puplicum. ut s. ne quid. in lo. pu. l. ii. § uiam. perenne. i. perpetuum in suo omni tempore fluat. ripa. f. est ripa que continet et a sic flumen est accusatiue. ripa dico tenens. s. ultro citroque natu lem. i. consuetum cursum. s. flu. a. fluminis. exterius a c. uel dic flumen dico continens ut a ... sibi at terminum ut a si q(ui)t. ut ff. e. l. ple. ii. de fl. sig. l. riuus. a inst. de rer. di. § est at. ut s. e. l. § inter flu mina. ut s. de acquir. re. do. adeo. § insula. in fi. ut e. de allu. et pas. l. i. in summa. redigent. i. nauigabilem in quem solet

non emundauit uel construit
erit mulctet eos quo ad illa
bilia faciant. curam autem
habeant ut nullus effodiat
uias uel subruat uel constru
at propriam domum in uias ali
quis. Si autem suus
quidem ab obuiante fugiet
tur liber demonstretur col
liberti. ediles autem dampnifi
cent secundum legem et quod senten
dissoluant. construat autem
uias publicas secundum propriam
domum unusquisque et aque
ductus purget et qui sub
dio sunt desicco liberio
et construat ita ut non pro
hibeat uehiculum trans
ire. qui autem in mer
cede habitant si non restitua
t dominis ipsi construent computent
dispendium mercedis. curam
habeant ut ante ergastia medi
cum uel propositum sit preter
si fullo uestimenta siccet aut
ut textor trocos cordeas extra
ponat. ponant autem in hu
ut non prohibeant uehic
ulum transire non permit
tant rixari in uiis uel stercora
proicere uel morticina uel co
ria iacere.

Ulp. de uia publica et si quid in ea factum esse dicetur
[P]retor ait quominus illi
uiam publicam iter
ue publicum aperire re
ficere liceat dum ne ea uia idue
iter deterius fiat uim fieri ue
to. Quia aperire est ad
ueterem latitudinem alt
itudinemque restituere.
Sed et purgare refectionis
portio est. purgare autem proprie
dicitur ad libramentum
proprium redigere sublato eo quod
superest. reficit enim et qui
i aperit et qui purgat et omnes
qui in pristinum statum
reducunt. Si quis in
specie refectionis deteriorem uiam
faciat impune tamen uim patie
tur. propter quod neque latiorem neque
longiorem neque altiorem neque hu
miliorem uiam sub nomine
refectionis is qui interuenit
facere potest uel in uiam terre
nam glaream inicere aut sternere
uiam lapide que terrena
uel contra lapide stratam terrenam
facere. Interdictum autem
hoc perpetuo dabitur et omnibus et
in heredem et erit condempnationem in
id quod actoris interest. Lab.
[V]iam de uia p. et itinere pub. reficiendo
publicam pub. reficiendo
populus non utendo amittere non
potest. Paul.
[S]i in agri uiam uel publi
cam quis reiecerit in tramitem
uiae reiecte actio dabitur quia
eius interest aditus fundo in
uia inrogata est. Qui
uiam publicam exaggerauit ad
munitionem non solet compelli.

Ulp. de fluminibus et ne quid in flumine publico ripaue eius fiat quo peius nauigetur
[A]it pretor ne quid in flu
mine publico neue in ripa eius
facias neue quid in flumine publico
neue in ripa eius immittas quo
statio iterue nauigio deterius sit fiat.
[F]lumen a riuo magni
tudine discernendum est aut ex
istimatione circumcolentium. Item
fluminum quedam sunt p
erennia quedam torrentia. perenne
est quod semper fluat. torrens
quod hieme fluit. si tamen ali
qua estate exaruit quod alioquin
perenne fluebat non ideo
minus perenne est. Flum
inum quedam sunt publica quedam

prout ne quid fiat in flumine non nauigabili ne quid fiat in nauigabili. Ait pretor statio. ubi naues tute stant ut ff. e. l. § statio. nauigio. al. nauigio. i. nauigium. ac. ... fiat. sic in presenti. fiat in futuro. ut s. ne quid. in flu. pu. l. ii. § terminum. ait pretor. riuo. hic riui nomine aqua fluens accipitur. ac. cum collecti estimationem. i. opinionem. sic et s. de fini. re. l. cum telamonis. § an nam. Item fluminum sunt p. i. sine fine. sic. c. de dis. re. l. alioquin. i. aliquibus temporibus ita quod plurimum sic. i. a. § ripa in fi. ad l. acquil. § hiis dic. inui. item contrarium est in torrente. Fluminum puplic. i. s. terminum. alia enim sunt priuata. ut ripa melium in

tenere. ac. aut fiat. s. de acquir. re. do. § alluuio. limitati. i. certis finibus determinati. ut nulla occasione do minium eorum possit augeri. a quod hic de insula dicitur id est de iure alluuio nis. ut s. de acqui. re. do. l. in agris. ac. est in hiis militares agri. i. militibus assignati. possident. ad h. s. de acqui. re. do. adeo. § insula. a l. inter eos. fecit. h est nemus. Si fossa sint flumi puplic. totum id si ps ut nau igium ex remo uel aqua qua ex fauna trahatur ad eum casu si dicas quia non est perenne omne priuatum. ut s. § fluminum. ac. item si amplius. fiat. inst. de re. di. § in sulam. ac. inuale. si ex eo non nauigabili aliud nauiga bile fiat. ut ff. § si insula. § fa. l. quoniam. ff. in. h. uel f. in. p. i si non fiat illud nauigabile non quod ad ma

De uia publica et si quid in ea factum esse dicatur
De uia publica et itinere pub. reficiendo
De fluminibus ne quid in flumine publico ripaue eius fiat quo peius nauigetur

mare tenet an autem p remos fiat aliud nauigabile ut padus qd uidetur quasi renum (?) et alia ibi no immutat. s. capd redditur no q. aptum ad nauigand. stagonem. ad hoc. q. de v. sig. l. portus. ac. igit loc. sic accipit. e. de sa. s. ec. l. uitem (?) ulliam. uis. et sic no. duobus modis dici na uigium. ac. de uii o. l. stationis alio quia ptor ipsum na uem. si pd sic. q est iuxta aquam quo itur quasi si ubi in (?) heredo q dicatur festuca ul piarem uulgaret ideo de eo p qd de

uendidor. gratis sius. priuatum pu. ut. s. de aqua. Q domini aqua. sicut ar. si in pu. s. si. et fact. s. de seruit. ru. s. p. l. imparatores. quod si ducebam aquam ex flumine q. s alius incipit ducere sicut qd me impedir (?) an potest uidetur q sic p. l. istam. ar. d. q. u. l. l. s. sim qui. non ent. q quod fit aucto s si re. priui uatum a lege et si princeps p mitteret ius dicerent non ob stat. l. ista. ul alia ut. s. de aqua. plu. ar. l.

dam non. publicum flumen esse ut cassius diffinit quod perhe ne sit hec siliia cassiu quam et celsus probat uidetur et proba bile. Hoc interdictum ad flumina publica pertinet si autem flumen priuatum sit cessabit interdictum. nichil e nim differt a ceteris locis priua tis flumen priuatum.

Ripa autem eius ita recte diffinietur id quod flumen con tinet naturalem rigorem cursus sui tenens ceterum si quando uel pluuiis uel mari uel ibi uel ma ri uel qua alia re ad tempus ex creuit ripas non mutat. neo denique dixit nilum qui incre mento suo egyptum cooperit ripas suas mutare uel amp liare. nam cum ad perpetuam su am mensuram redierit ripe al uei eius muniende sunt. Si c flumen naturale creuit ut p petuum incrementum nactum sit uel alio flumine admix to uel qua alia re dicendum est est procul dubio ripas quoque eum mutasse. quemadmodum si in alueo mutato cepit alium currere.

Si insula in publico flumine fuit p ublica nata et in ea aliquid fiat non uidetur in publico lo co id fieri illa enim insula aut o ccupantis est si limitati agri fuerint aut eius cuius ripam contingit aut si in medio alue o nata est eorum est quippe utrique ripas possident. Sibi modo et si flumen alueum suum re liquerit et alias ceperit currere quicquid in ueteri alueo factum est ad hoc interdictum non per tinet. non enim in flumine pu blico factum erit quod est utriusque uicini aut si limitatus est a ger occupantis alueus fiet et certe desinit esse publicus ille enim al ueus quem sibi flumen fecit et si priuatus ante fu it incipit tamen esse publicus quia impossibile est ut alueus fluminis publici non sit publicus.

Si fossa ma nufacta sit per quam fluit pub licum flumen nichilominus pub lica fit et ideo si quid ibi fiat in flumine publico factum uidetur alibi atque si flumen aliquam ter ram inundauit non alueum sibi fecerit tamen enim non sit publicum quod aqua cooper tum est.

Item si amnis aliquem circumeat sacrario (?) est et eius maneat et fuit. Si quid igitur illic factum est non est factum in flumine publico nec pertinet ad hoc interdi ctum si quid in priuato factum sit nec quidem et si in priua to flumine fiat. nam quod fit in pri uato flumine perinde est at que si in alio priuato fiat loco.

In publico flumine factum accipere debemus quicquid in aqua publica factum est. nam si quid extra factum sit non est in flumine publico factum et quod in ripa fit non uidetur in flumi ne publico factum.

Non autem omne quod in flumine pub lico ripaue fit coercet pretor sed si quid fiat quo deterior sta tio et nauigatio fiat. ergo hoc interdictum ad ea tantum flumi na publica pertinet que sunt nauigabilia ad cetera non per tinet. sed Labeo scribit non esse in iquum etiam si quid in eo flumi ne quod nauigabile non sit fi at ut exarescat uel aque cur sus impediatur utile interdictum competere ne uis fiat ei quominus id opus quod in alueo fluminis ripaue eius ita factum sit ut iter uel cursus fluminis deterior

descendatur uel in aquam sen nanes. ceterum sit unum quod petit hoc interdictum et si non fiat p illud nam rapidus. faciat. s. de aqua. plu. ar. l. q. s. n. ac. labeo an sensit. s ubi exceptio nis que non deb erit dari recte in dicas si re. quia hec ubi exceptionis recte agis si quid in factum sit esse quam iure debet aut puniatur quisque. ar. q. l. pu. ul sic recte agis si quia fecit lege permitteret ul priui cipe. ac. tale. ul tale et ul utile. s cont. s. de. o. no. ui. l. l. s. qd si quis mari. s putat ut ex interdicto de flu. p. hic i tendimur sicut de mari dictum est iuuatis ubis ubi ai eadem est sua pu. h. sumptus. faciat. s. ne quid in flu. l. u. s. ptor aut. qd in ma. ubi dui. sibi hic hic sin no. q dic ut. s. ne quid in lo. pu. l. u. s. restitutas. ac. actor. l. q

si aut. s. fiat sic ar. ut s. d h d. qua ad s. certi. actio hoc quod princeps senatus. equi ualeant ut in terdicto faciat. s. de aqua. plu. ar. l. qd prin pis. a quo. l. sin aut. s.

Flumina sunt. quo ad usum s flumina et quo ad p petuum. ut. s. de re. di. l. l. nemo. in fi. al. perpetuum continet. qd habes. s. l. l. s. ripa. secundum a. sunt perpetua. aliqua g et hoc subiat cum ripe (?) dic ripe terminus et recedit loca. a dic recedit ut sic dic ripe terminus et recedit loca a dic cedit ut sic perpetua quo ad usum et qd dicat usque ad aquam naturalem cursum aque. sine usum nauigatur fluere. quid g si inter duos montes currit iuxta usque ad cacumen montis esse perpetuum cum [illegible]

sz accretionem aque quia si in facto casu non sic set si inde uergit, ppter accretionem aque quia saxosus est usque ad aquam. pe. dicimus esse puplicum usque ad locum in quo plenissimum flumen excurrit. ut s. i. ff. ra. 3. de v. sig. l. litus. quesitum. posse. ad in domibi qd dic. ut s. ne quid in lo. pu. l. ii. s. i. fratum tractatum. Ne quid in flumine. et differt a superi. c. quia illud ppter nauigi uitatur. R.

le. al' acolentes. si quis recto. i. coopto qd licebat. ducere uelit. i. qui ante ducebat p riuum coopertum nunc uult ducere p apertum. cuncti. priore estate. uel ut s. ducere male. locus ubi lapis uel terra inadiuit ut aquam flumine nubatur: ut j. de riuis. l. i. s. male. ac. faciat. qui fuerit s male. sunt q hoc medicunt. exapiendum. i. exceptione repellendus hoc. s. modo i. e. qui d. bene ire conuenires ui nec nun mente cum faceret nuunc esse sunt. s quorundam opini

sit fiat tolle demolire purgare restituere boni uiri arbitratu possit. Stationem dicimus a statuendo is igitur locus demonstratur ubicumque naues tute stare possunt.

Ait pretor iter ne nauigii deterius sit fiat. hoc pro nauigatione positum est immo nauigium solent dicere etiam ipsam nauem. Iter ergo nauigii potest et sic accipi ut nauis deterius fiat.

Nauigii appellatione etiam rates continentur quia plerumque et ratium usus necessarius est. Si prohibeatur iter impediatur non uideo minus ut nauigii deterius fiat.

Deterior statio itemque iter nauigio deterius fieri uidetur si usus eius corrumpatur uel difficilior fiat aut minor aut rarior aut si in totum auferatur. proinde siue derivetur aqua ut exiguior facta sit minus nauigabilis uel si dilatetur ut diffusa breuiorem aquam faciat. uel si quid aliud fiat quo nauigationem incommodet difficiliorem ne faciat uel prorsus impediat interdicto locus erit. labeo scribit non esse dandam exceptionem ei qui interdicto conuenitur. aut nisi ei permissum de ea factum sit. sic ita accipiendum esse quam si quid ita factum sit uti de lege fieri placuit. Si in mari aliquid fiat labeo ait competere tale interdictum ne quid in mari in ue litore quo portus statio iter ue nauigio deterius fiat. Si et sint flumine publico ripa ue non nauigabile tamen fiat. ire putat.

Deinde ait pretor. quod in flumine publico in ripa ue eius fiat immissum habeat siue quod in id flumen ripam ue eius factum immissum ue habes quo statio iter ue nauigio deterius sit fiat restituas.

Superius interdictum prohibitorium est hoc restitutorium ad eandem causam pertinens. iubetur autem qui factum uel immissum habet restituere quod habet si in modo id quod habet stationem uel nauigium deterius faciat. Hec uerba factum habes uel immissum habes ostendunt non solum eum teneri qui fecit uel immisit set eum qui factum uel immissum habet. Denique labeo scribit si auctor tuus aquam deriuauit teneri te interdicto hoc si ea utaris. Pomp.

Quominus ex publico flumine ducant aquam nichil impedit nisi imperator aut senatus uetet si modo ea aqua in usu publico non erit. set si aut nauigabile est aut ex ea aliud nauigabile sit non permittitur id facere. Paul.

Flumina publica que fluunt ripeque eorum publice sunt. Ripa enim ea putatur esse que plenissimum flumen continet. Secundum ripas fluminum loca non omnia publica sunt cum ripe cedant ex quo primum a plano uergere incipit usque ad aquam.

Quesitum est an is Scevola. qui in utraque ripa fluminis publica domum habeat pontem priuati iuris facere potest. Rb.

Ne quid in flumine publico ripa ue eius fiat quo aliter aqua fluat quam priore estate fluxit.

Ait pretor ne quid in flumine publico in ripa ue eius facias aut in id flumen ripam ue eius immittas quo aliter aqua fluat quam priore

sz agrorum uel aliqua alia s nauigi. … in fluic fien. item ille de nauigabili ul qui dicit. hic de omni flumine. ut j. l. i. cum pen. item differt ab inferiori quia hoc p ibet si in puplico ubi eo uetat ui si fuerit i uiteui. Ait pretor inimus. i. non a principe enim ul' senatu aquibus esset facienda. minimam. i. dampnum. ut j. de mini: l. i. cum princ. flum. fact. s. de ser. cor. l. i. s. p suaet. a. 3. de v. sig. sepe. ac. quantitatem. s. q. aurum nimis ul' plus nisi qualitas cursus mutetur q ul' acior uel … ul' strictior ul' lacior. ul' altior ul' depressior. im q sit modiodum minor. ad commodum. i. qualitatem. b. uel. i. ut eo modo fluat ut priore estate. accole. al' acco

onem. … spretis predictis sentens. … labeo. contra. so. ibi erat tamp num nauigi. hic no erat … set … sol' … nisi … facere. de pallu. l. i. 3. ca. l. i. s. is aut. ad aliquid. i. alicuiusmodi. consulamini. q. d. bu consulunt: utilitatem. maxima. ac. minima. maria ad qd est. e. de pa. i. of. l. … s. ne quid in lo. pu. l. ii. s. aduersus. a. s. si quis a principe. s. de aqua. p. ar. l. i. s. de eo. … in pre. acolentium. al' acolarii. … monitum … indubitabilis … aor. Estas refertur: ut tunc. s. finiatur: at incipit e… noctio … hoc large accepto nomine … sic tenet. vj.

(ne quid in flumine p. … ne … fiat quo … aqua fluat quam … fluxit …

menses. ut j. de aqua. coti. et est. l. i. §. est autem. scilicet stricte continentes enim in quatuor partes dividitur annus secundum competentiam temporum: hiemem, ver, estatem et autumpnum. et quelibet pars habet tres menses et est equinoctium autumpnale in nocte sancti Mathei et sic certo die exeunte septembri. sed vernale decimo die exeunte marcio tempore quo secundum quemlibet sunt equales [illegible] dividitur acceptio in medio mensis [illegible] et dicitur equinoctium quia dies et noctes coequantur quod bis in anno contingit. sed autem in [illegible]

[illegible] in pu[blico] denegetur aliquid agere faciendo vel immittendo [illegible] et [illegible] cum deficit vel ut prestet patientiam vel audientiam restituendi vel ut restituat sed quomodo restituitur quod nec est factum [illegible] prohibitorium. ut j. §. hoc interdictum. dic quod in precedentibus non quia verbis [illegible] possessores hoc autem dico ne obsit. i. de [illegible] pul. acc. l. i. §. ubi dicitur populare [illegible] non tamen [illegible] deo. sed aut [illegible] apparatus. ut s.

priore estate fluxit. Hoc interdicto prospexit pretor ne derivationibus minus concessis flumina exarescant vel mutatus alveus vicinis iniuriam aliquam inferat.

Pertinet autem ad flumina publica sive navigabilia sunt sive non sunt. Ait pretor quo aliter aqua fluat quam priore estate fluxit. Non ergo omnis qui immisit vel quis facit tenetur, sed qui faciendo vel immittendo efficit aliter quam priore estate fluxit aqua fluere.

Quod autem ait aliter fluat non ad quantitatem aque fluentis pertinet, sed ad modum et ad rigorem cursus aque referendum est. Et generaliter dicendum est ita demum interdicto locum esse si immutetur aque cursus per hoc quod factum est vel depressior vel altior fiat aqua ac per hoc rapidior sit cum incommodo accolentium. Et si quid aliud vitii accole ex facto eius patiuntur interdicto locus erit. Si quis derivo tecto per apertum ducere velit vel contra qui aperto ducit nunc operto, interdicto teneri placuit si modo hoc factum eius circa accolentes afferat: similiter modo et in male ducat aut alio loco faciat. Item si alveum fluminis mutet hoc interdicto tenebitur. Sunt qui putant excipiendum hoc interdicto quod eius ripe muniende causa non fiet, ut si quid fiat quo aliter aqua fluat si non ripe muniende causa fiat interdicto locus sit. Sed nec hoc quibusdam placet: nam et ripe cum incommodo accolentium

hoc autem iure utimur ut pretor ex causa estimet an hanc exceptionem dare debeat. Plerumque enim utilitas suadet istam exceptionem dari. Sed si alia utilitas versatur eius qui quid in flumine publico fecit, pone enim grande damnum flumen ei dare solitum, predia eius depopulari. Si forte aggeres vel quam aliam munitionem adhibuit ut agrum suum tueretur eaque res cursum fluminis ad aliquid immutaverit, cur ei non consulatur? Plerosque scio prorsus flumina avertisse alveos mutasse dum prediis suis consulunt. Oportet enim in huiusmodi rebus utilitatem et tutelam facientis spectare sine iniuria utique accolentium. Is enim hoc interdicto tenetur qui aliter fecit fluere aquam quam priore estate fluxit. Et ideo aiunt pretorem priorem estatem comprehendisse quia semper certior est naturalis cursus estate potius quam hieme. Nec ad instantem estatem sed ad priorem refertur interdictum quia illius estatis fluxus dubitatus est.

Estas ad equinoctium autumpnale refertur et si quo forte estate interdicitur, proxima superior estas erit intuenda. Si vero hieme, tunc non proxima hieme estas sed superior erit inspicienda.

Hoc interdictum annus excipitur [illegible] competit sed non adversus [illegible] ceterum adversus eum qui denegetur ut aliter aqua fluat et cum non [illegible]

no in ueteri. ut j. de aqua. co. et est. l. i. §. estatem intelligitur. i. de eo quod de hac estate in fine factum. ideo in fine estatis ergo inspicitur quo [illegible] continuit in publico precedentis estatis et sic fere per xviij. menses retro sicut in fine veris ergo inspicitur tempus principium estatis non dico prime si forte in principio fluxit non postea et sic fere ad duos annos retro inspicitur: ut hic sibi et j. de aq. co. et est. l. i. §. priorem, prima. cum enim priorem sit inspiciendum ut ubique edicti dicitur priorem autem est proprie quod aliquid habet post se. sed prima estas similiter habet post se quo precedens inspicitur ut preceden. §. priorem. ar. c. [illegible] de [illegible] . §. si plures. et j. de [illegible] l. [illegible] l. pe. et u. primum interdictum. sed prohibitorium quod est. s. e.

pro. §. cum hoc est secundum ceteros restitutorium supra prohibitorium. [illegible] §. ac. supra. §. de quo dicitur est. s. l. i. ad. §. ceterum hoc interdictum. sed prohibitorium. [illegible] destrueret hoc interdicto secundo. sed quid si enim non sunt [illegible] an secundum habeat locum fuerit hic non. sed dic hic. ut s. de no. o. nun. l. i. §. i. in hoc [illegible] scilicet qualiter fiet contempnacio hoc [illegible] agentis intelligitur in litem. ut ar. s. q. vi. aut clam. §. sub [illegible] ut dic. ut no. s. ne. quid in lo. pu. u. §. plerumque item an sit populare [illegible] sic sicut supra ut s. §. hoc interdictum an. ac. Ut in flumine publico navigare liceat. differt a superioribus ut no. [illegible] pro. [illegible]

[illegible] ad. fcr.

Pretor inquit .i. interdictum proponit quo uetatur fieri ... in publico flumine ... immissum quo utile ... ad instar ... ad instar ... sic ut .s. ne quid in loco publico ... supra positum est ut .s. ne quid in loco publico ... Si priuata flumen lacus stagnum ...

Hoc interdictum etiam heredi competit. Deinde ait pretor quid in flumine publico ripave eius factum sive quid in flumen ripamve eius immissum habes, si ob id aliter aqua fluat atque uti priore estate fluxit restituas. Hoc interdictum restitutorium proponitur. Superius enim prohibitorium est et pertinet ad ea que non dum facta sunt. Si quid igitur iam factum est per hoc interdictum restituetur. Si quid ne fiat prospicitur superiori interdicto continetur. Et si quid post interdictum redditum sit factum coherceberis hoc interdicto restitutorio non est ... quam uenire ut Labeo ait. Et hoc quod dolo malo factum est quo minus habeas.

Ut in flumine publico navigare liceat.

Ait pretor quo minus illi in flumine publico navem ratem agere quo minus per ripam onerare uel exonerare liceat vim fieri veto. Item ut per lacum fossam stagnum publicum navigare liceat interdicam. Hoc interdicto prospicitur ne quis flumine publico navigare prohibeatur. Sic uti enim ei qui via publica uti prohibeatur interdictum supra positum est, ita hoc quoque proponendum pretor putavit. Si privata sunt, sunt supra scripta interdicta cessabit. Lacus est qui perpetuam habet aquam. Stagnum est quod temporalem continet aquam ibidem stagnantem que quidem aqua plerumque hieme cogitur. Fossa est receptaculum aque manu facta possunt quoque et hec publica esse et publica

non plane qui lacum uel stagnum conduxit si piscari prohibeatur utile interdictum competere Sabinus consentit et ita Labeo. Ergo et si a municipibus conductum habet equissimum est ob vectigalis favorem interdicto eum tueri. Si quis velit interdictum tale moveri ut locus deprimatur preteritis applicandi gratia non dari Iulianus ita Mela scribit. Ideo tale interdictum competere ne cui vis fiat quo minus per eas ad flumen publicum ripamve fluminis appellatur.

De ripa munienda.

Ait pretor quo minus illi in flumine publico ripave eius opus facere ripe agrive qui circa ripam est tuendi causa liceat dum ne ob id navigatio deterior fiat si tibi damni infecti in annos decem viri boni arbitratu vel cautum vel satisdatum est aut per illum non stat quo minus viri boni arbitratu caveat vel satisdetur vim fieri veto. Ripas fluminum publicorum reficere munire utilissimum ... est. Igitur ... preterea interdictum propositum est. Ita idem ripa fluminis munienda ita proponendum fuit. Cavendo ... dum ne ob id navigatio deterior fiat. Si ... sola refectio tollenda est que navigationi impedimento non est. Is autem qui ripam vult munire de damno futuro debet cavere vel satisdare secundum qualitatem persone et hoc interdicto expressum est ut damni infecti in annos decem viri boni arbitratu vel caveat aut satisdetur. Dabitur autem sa

---

fieri quantum caveri uel uenus illud ... distinctione recipitur contra illud quod dicitur ... propositum ut .s. de iniuria ... non est, alias agitur ex illo edicto .s. de flu. ... ad quod est iniuste ex interdicto prohibitorium. qualiter ... si suo nomine petat ... quis ei satisdandum est. si nomine pupilli ... ut .s. de op. no. nunc. ... non solum ... si ille qui promittat caveat suo nomine debet repromittere sicut ...

plicatio ... est de ... signi ... alias ... alias ... conducto ... alias tenen ... cum ... competit conductorem ... interdictum non hoc ... plus .s. de lo. pu. fru. ... in prin. uel hoc illud simul ... conductori. Si quis ... lacus ripe fluminis ... ripa munienda ...

Pretor ait cautum in .x. annos omnes fluminis ... usque ad .x. annos quo finito noua imponitur ... uel idem pretor ... sibi contrarius ... .s. de damp. infec. l. pretor ... de eo que est contra ... dicat ... satisdatum ... adiat uel cautum ... si .al. ... satisdat ... quia ... expedit ...

no satisdare ut ... de pro. stipul. ... stipulatio ... uel die si sit honeste ... quod sufficiat cautio secundum quos ... nec obstat .s. de dam. infec. l. pretor ... de eo ut supra ... legis ...

dari facultas quia prohibitorium non restitutorium ... alias ... factum ... acquiri ... ut infactum ... ut ar. .s. de seruitut. ... l. fistule. ac.

ambulando ... [illegible]

[illegible] de ripa munienda

De iure et vi ar. primum in genere, secundum in specie ... [illegible]

Pretor ait. qui conuenientes et oste[ ]... [illegible]

[illegible gloss]

...is uicinis sed et his qui trans lumen possederunt etenim cum fuit ut is ante opus suum cauetur. nam post opus suum persequendi hoc interdicto nulla facultas superest. Et si quid dampni postea datum fuit. sed et lege aquilia competendum uel experiundum est. Illud notandum est quod hac in re fosse stagni muniendi [illegible] pretor cauit. sed id erit obseruandum quin ripa fluminis munienda.

ULP. De vi et de vi armata. rubrica.

Pretor ait. Unde tu illum ui deiecisti aut familia tua deiecit de eo quaeque ille tunc ibi habuit tantummodo intra annum post annum uero de eo quod ad eum qui ui deiecit peruenerit iudicium dabo. Hoc interdictum proponitur ei qui deiectus est. Etenim aequissimum ui deiecto subuenire. [illegible] ad recuperandam possessionem hoc interdictum proponit. Neque quid autem per uim admittitur et legibus Iuliis persequitur publicorum et priuatorum nec non et constitutionibus principum. Hoc interdictum non ad omnem uim pertinet uerum ad eos tantum qui de possessione deiciuntur ad solam autem atrocem uim pertinet hoc interdictum et ad eos tantum qui de solo deiciuntur ut puta de fundo siue edificio ad alium autem non pertinet. Et si quis de area deiectus sit sine dubio interdicto locus est et generaliter ad omnes pertinet hoc interdictum qui de re solo coherenti deiciuntur. Qualiscumque enim fuerit locus unde quis ui deiectus est interdicto locus erit. Proinde et si superficiaria insula fuit qua quis deiectus est apparet interdicto huic fore locum. Illud utique in dubium non uenit interdictum hoc ad res mobiles non pertinere. nam et eas furti uel ui bonorum raptorum actio persequitur. potest et ad exhibendum agi. Plane si quis res fuerint in fundo uel in edibus unde quis deiectus est etiam nomine earum interdictum competere non est ambigendum. Si quis de naui ui deiectus est hoc interdicto locus non est argumento eius qui de uehiculo deiectus est quem nemo dicat interdicto hoc uti posse. plane si quis de ligneis edibus deiectus fuerit nemo ambigit interdicto locum fore. quia qualecumque sit quod solo coheret inde quis ui deiectus est habet interdictum. Deicitur is qui possidet siue ciuiliter siue naturaliter possideat. nam et naturalis possessio ad hoc interdictum pertinet. denique et si maritus uxori donauerit eaque deiecta sit poterit interdicto uti. non tamen si colonus. Ait pretor deiecisti aut familia tua deiecit. de mentione familie habita est. non cum deiecisti uel sibi refertur ad personam eius qui deiecit et non pertineat ad eum cuius familia deiecit. nec enim ego uideor deiecisse si familia mea deiecerit etiam si sequens fuit ad id aut familia tua deiecit. Deiecisse autem et is uidetur qui mandauit. R. iussit ut aliquis deiceretur parui enim refert usus est suis manibus quis deiciat an uero per alium. quare et si familia mea ex mea uoluntate deiecit ego uideor deiecisse.

[illegible gloss]

...stus que per alios possunt explicari secus quam in adulterio ... ar. C. de cau. a. l. i. §. neanc. ¶ Quod quaeritur de ... imo ignoravit vel fuit deiectus in perpetratione legis ut s. §. prim. ... ut suo nomine teneantur: non gravabitur nisi in servis. quod enim non dicitis domino quaeri ... s. de acquir. pos. quod servus ... esse pos. ut. 3. dicitur. l. §.

p. l. s. col. di. l. col. ch. §. ... quomodo hoc intelligitur ... suo a ... in fructibus ... quia fructus suos non faciunt ... sive ... aliud ... secus in illo qui pro suo ut. s. de acq. ... qui possideat ... nec videtur ... amittere ... non sit in ... solo animo ... dicatur ... ad hoc interdictum ...

Quotiens verus procurator deiecerit cum utrolibet eorum sive cum domino sive cum procuratore agi posse Sab. ait. et alterius nomine alterum eximi. sic tamen si ab alio eorum litis estimatio fuit persoluta. nec in excusatus est qui iussu alicuius deiecerit non magis quam si iussu alicuius occidit. Cum autem falsus est procurator cum ipso tantum procuratore interdicendum esse. Sabinus ait.

Sed etiam si cui aliquis alium deiecerit ratum habeo. sunt qui putant secundum Sab. et Cassium qui ratihabitionem mandato comparant me videri deiecisse interdictoque isto teneri et hoc verum est. rectius enim dicitur in maleficio ratihabitionem mandato comparari.

In ergo additur aut familia tua deiecit in interdicto rescriptum est et meum casum in quo familia mea vi deiecit. certum si iussit ipse deiecit. non gravari debet dominus qui non iussit sed servorum suorum factum praestare et si non iussu eius deiecerunt. nam non gravabitur dominus hoc nomine quippe cum autem pervenit ad eum aliquid et restituit aut non pervenit et ipse servos noxae dedendo maleficium eorum depensurus erit. Certum noxae dedere compelli in proprio debet reputare cum servus in hoc fecerit domini condicionem deteriorem facere.

Familiae autem appellatione servorum continetur. si quaeritur quem numerum servorum contineat utrum plurium an vero et duorum vel trium. sed verius est in hoc interdicto et si unus servus vi deiecerit familiam deiecisse videri.

Familiae appellatione et eorum quos suorum loco habemus continetur. non oportet dicendum est si quis tamen neget se servum vel familiam defendere cogendum est pati hoc interdictum adversus ut si quid ad eum pervenerit restituat. Sed si filius familias vel mercennarius vi deiecerit utile interdictum competit. Sed adversus quem in libertatem ex servitute vel contra petitur post inchoatum liberale iudicium utar interdicto et liber iudicatus fuerit et apparuerit ignorante eo a suis eum me deiecisse in possessionem restituar.

Et servus vel procurator vel colonus tenent dominus videtur possidere. et ideo his deiectis ipse deici de possessione videtur etsi ignoret eos deiectos per quos possidebat. et si quis igitur alius per quem possidebam vi deiectus fuit mihi competere interdictum neminem dubium est. Interdictum autem hoc nulli competit nisi ei qui tunc cum deiceretur possidebat. nec alius deici visus est quam qui possidet.

Sive autem quis corpore sive animo possidens quis deiectus est palam est eum vi deiectum videri. idcirco quisquis de agro suo vel de domo processisset nemine suorum relicto mox revertens prohibitus sit ingredi vel ipsum praedium vel si quis eum in medio itinere detinuerit et ipse possederit vi deiectus videtur. ademisti enim ei possessionem quam animo retinebat etsi non corpore. Quod vulgo dicitur aestivorum hibernorumque saltuum nos possessionem animo retinere id exempli causa didici a Proculo dici. nam ex omnibus praediis ex quibus non hac mente recedimus ut amisisse possessionem vellemus.

si adulfus in tempus erat ... non erat ... plana ... in tempus ... non tenetur ... estimatio ... vel rescripta ... opprobrium ... pater ... non dicit ... in tempus ... opinari quod ... tempus habeat ... possit modo. §. ... [illegible]

... 3. c. l. iii. §. vii. ... quod ... cum dicitur ... civile ... naturalem quod non videtur ... dominus quia ... solum priores duos ... possit ut. s. de acquir. p. l. iii. §. ex contrario ... in ... naturalem retinet ... non. hic duo necessaria ... quod de corpore vel animo possidet deiectus ... ut l. 3. §. fin. ... possessionem amittat ... non autem cum ... quod non pervenit ... l. annum. ut. s. l. ... usuc. l. non solum. §. si dominus. ¶ Sive autem corpore ... [illegible]

de familia sit. ut. s. proximo est. l. ... filios mercennarios vel dic ... l. medio. si adversus eum an familia deiceat ... appareat ex sequentibus. mediato ... solum possit. ut. s. de l. ... ordinaria restituatur ... ad familiam ... si restituatur ... amissa ... sive autem ... domino non ... sup. posito ... solam ... restituat ... s. de acquir. pos. l. quod servus. quod possideat ut. s. de usuc. non solum. §. si dominus. ¶ Quod sive inter possidere. ut. C. omnia. de usuc. l. i. ac. possideat ... quia eum detinuit vel deiceat ... nam ideo ... non acquisivit pos. ut ... no. ... dicat ut appareat quod est res incorporalis nam et ... non habet locum interdictum ut dicit vel refert se ad ... ubi sic detinuit ubi est necesse ut possideatur vel dic ... ipse possidet. s. qui deiectus ... in persona ... alios intellectus ... primos possidet ... postea ignoret ut. i. s. de acquir. pos. ... quibus facit. l. iii. quod servus. a. l. si de eo. §. ... l. fin. ... §. dicitur ... qui dicunt istos naturaliter possidere

ut sic ab ingressu repellatur ... competit ... vi. ... non expectatur ... sed hoc ... non potest stare nam cum non admittitur non possidetur ergo non tenetur ... interdictum. ut. s. prim. §. ... eum ... timorem ut dicitur ... quasi hodie cum non admittitur ... deiectus ... quis retro fugiat ... usus. ut. 3. de ... §. si quis ... interdictum ad exemplum ... quod dicitur de familia ... qui cum expulerunt de ... possidere ad dominum ... dominus ... interdictum ... magis ... qui relinquit ... suspicio ... pervenit ... si filios ... si quis tamen ... quod dicitur ... homines ... non fiunt. ut s. de usuc. non solum. §. si dominus. ... Labeo ... §. qui ... ¶ Quod dicit ... ut. s. de acquir. pos. l. iii. §. saltus ... exemplum. quod non est speciale ... possessionis ... animo naturalem vel dic civilem. ut. no. s. de acqu. pos. l. i. in prin. cum qui possidere ... heres forte possessionem ... habebat ad quod est. s. e. §. interdictum autem.

[illegible]

Idem est eum qui in aliquo corpore possidebat ingredi autem incipere possidere si prohibeatur non uideri deiectum. Deicitur enim qui amittit possessionem non qui accipit non.

Uim ui repellere licere Cassius scribit idque ius natura comparatur. apparet autem inquit ex eo arma armis repellere licere.

Ui possidere eum definiendum est qui expulso uetere possessore adquisitam rem per uim possessionem obtinuit aut qui in hoc aptatus et praeparatus uenit ut contra bonos mores auxilio ne prohiberi possit ingrediens in possessionem uim facit. Si qui per uim possessionem suam retinuerit Labeo ait non uideri ui possidere. Idem Labeo ait eum qui metu turbae perterritus fugit uideri deiectum. sed Pomponius ait uim sine corpore aliquo locum non habere. Ergo et eum qui fugatus est superuenientibus quibusdam si illi ui occupauerint possessionem uideri ui deiectum. Qui a me ui possidebat si ab alio deiciatur habet interdictum hoc.

Qui autem ui deiectus est quicquid damni senserit ex hoc quod deiectus est recuperare debet. pristina enim causa restitui ei debet quam habiturus erat si non fuisset deiectus. Si fundus a quo ui expulsus sum mihi restituatur ceterae uero res quae ibi ablatae sunt non restituantur hic dicendum est interdictum nihilominus teneri quia uerum est me ui esse deiectum. plane si quis uelit de possessione quidem rei soli per interdictum hoc experiri de rebus uero mobilibus ad exhibendum actione potest hoc in suo arbitrio habere erit. ait Iulianus scribit. Idem scribit et si quis ui bonorum raptorum de his rebus uelit experiri. Non autem ait praetor quaeque ibi habuit sic accipimus ut et res contineantur non solum quae propriae illius fuerunt uerum et si quae apud eum depositae uel ei commodatae uel pignoratae sunt. quarumque usum uel usumfructum uel custodiam habuit aut si quae ei collocatae sunt. cum dicat praetor habuit et omnia haec habendi uerbo continentur.

Rectissime autem praetor ait tunc ibi habuit. Tunc sic accipimus cum deiceretur et si quis postea desiit illic esse dicendum erit hoc interdicto uenire. Sic fit ut etiam si homines uel pecora demortua sint post deiectionem interdicto locus erit. Denique scribit Iulianus eum qui uiolenter deiecit ex eo praedio in quo homines fuerant propius est ut et si sine culpa eius mortui homines essent aestimationem eorum per interdictum restituere debeat sicuti fur hominis mortuo eo tenetur. Huic quoque consequens esse ait ut uillae quoque exustae fortuito incendio pretium restituere cogatur. Ubi enim quis in quid ui deicit periculum sustinere uidetur quoniam restituetur. et idcirco constare ait eum qui ui deicit quique uel dolo malo desierit possidere interdicto teneri. Ubi autem ait praetor ut neque quis et quae illic habuit complectatur. Sane quod ait praetor ibi quomodo accipimus utrum in eo loco in quo quis ui deiectus est an uero in omni possessione et melius dicetur non ad angulum uniuersum referendum uel locum in quo fuit uerum et ad eas partes possessionis quibus quis caruit cum deiceretur. Cum uero in hoc interdicto utile est. Ex quo dicere quis deiectus est fructuum

[illegible]

lacus. an interdicto. al' eo. et al' interdicto a. fac. i. et v. dulis s. pe. l. i. ex die fructuum a percipiendo in. ut c. l. si de pos. interdictis. ut s. de interdic. l. interdictis. ii. de preca. l. quesitum. §. ex hoc g' hec generale in interdicto q' vi aut clam. ut i. q' vi aut c. l. sep. §. h in hoc in terdicto. a s. de usufr. l. interdum. §. in summa. fruc

uicere cum priuare possessione ad quod est. i. de li. ho. ex. l. ii. at secur littera no cum deiecto sed cum alio non permittendo eum intrare et ep lere. ut ca. l. viii faciat. f. uox. no. q' diu. s. de usufr. quod sat. i pu. ac. possidente. s. ubi hoie. inquit. i. quid in' sic. metus. q. non distat a suo. etc. non enim minus a suis deiciat qui recedendi facul tate non habet. ut i. de li. ho. ex. l. ii. i op. b. ut modo dicit. etc. quod

qui. ut s. pe. §. ac. vi deiec tus. al' si in te ctum no esse. al' si vi deiectus no esset i facit. c. e. l. si quid. ac. ex uic no possi det. deiceat tum cogetur. f. cum inacdicen. ut i. c. l. si vi me. ac. hus. o. fili is uel liberis. nam hic i isto casu. interdictum competit. no al' i sim hanc dist inc. accipe. s. de obse. l. ii. et l. liber. quibus in distincte dicit negan interdic tum a fac. s. i de dolo. l. non et s. de ius. uoc. l. si si hac i. §. ple. i certe ns. de iure pr ono. competit. ut infr. de pr. i. c. ac. §. si si hered. h. cos. in herede no datur nisi peruenit. ut s. i. c. §. si. no preber. al' no preber. no aut possideret. ut i. a. l. i. §. et consequenter. Si quis retine o. h est planu in ea pos. qua eorum corpe ea animo possideo ut preallatae. si aut eum meo et eorum corpore i sic animo permeo et eorum na turalem retin eam p eos i et id nam cum ten neam naturam p colonos i similiter anima non uideor ami sisse q' est uer natural ut ipse dignior dno et expulso neutra p sidian quamuis omnit eam naturale amissam uel qua i colonum p sona representetur eo nun. ut s. de i acquir. pos. p egie. §. quibus. ut s. c. l. §. quod si nus. si dno si solo deiecto no perat dns seruis si sua uoluntate spontanea alii intrat uel colon' no eius sed meo nomine uelut retinere. ut i ideo reti neo ego deiectus p colonum q' si pro p eum deiecti uel to mag' retineo p eum no deiectum. ut ar. c. de usufr. l. quisque. ic facit. j. de v. ob. l. si ita stip. §. filio. p de ac. si ser uos. i paulo. p suo commodo ul' ut caueret. possidere. sed intelligendo est et sic interdictum datur. si op. quia h eorum animum iure dicat q' me. c. ut. s. q' me. c. l. metum. §. item ar. ii si forte. g' h cessat ut i. c. si metu. si hic priuat possessor possessionem intendit deiciens h. f. ut eum puer si in. l. metum no. h cum ut priuatur edificare. i. c. h quia uidetur ius ambulatoria. a sic ita pos. tamen g' no h u i. c. l. viii faciat. s. ut modo dicit q' h i si no expul sum eum priuatum ius est eo enim q' ligat possidente.

ro lætur quamuis meetisi edictis ex quo edita sunt no retro computantur. id est et in rebus mobilibus que ibi erant nam et eius fructus computan di sunt ex quo quis in deiec tus est. Non solum aut fructuum in hoc interdicto ro lætur uerum etiam utilit atum habenda est. nam et iul' refert in hoc interdicto omnia que aiq habitur uel afferatur si erat qui est deiectus. Si in de iectus non esset restitui. Eo aut litem a iudice estiman dee eumque tm ... quanti sua interest si in deiec tus non esset. Ex interdi cto unde ui et is qui non pos sidet restituere cogitur. In terdictum hoc quia atrocitatem facinoris in se continet questi est an liberto in patronum ... liberis aduersus parentes co petit. et uiuis nec liberto in patronum nec impuberis liberis dandum esse. ... actione huius competat aliter atque si in armata usus sit aduer sus liberti patroni uel aduersus liberos parentis non a hunc inter dictum competit. Hoc interdic tum et heredi et successoribus ceteris competit. non aut aliquam ei qui non possidet interdictum unde ui competere argument pr... quod apud iul' est relatum. Si quis me in deiecit meos aut non deiecit me non pos se hoc interdicto experiri que per eos retineo possessionem qui deiecti non sunt. Id uil' refert. si suos quosdam in re pulit alios retinuit et uince it aut etiam eis imperauit ut te deiectum intelligi desi se cum possidere animo suo ab alio possideantur. et quod in parte se

uorum dictum est id in heredibus dicatur. Si forte nemo depulsus esset. sed posteaquam ab eo cepisset qui ingressus in possessionem esset quod dicturi eramus tractatur si aliquo possiden te ego quoque ingressus sum possessionem et non deiecta possessio rem sed uictum oportet facere cogitam quatenus res inquieta esset. Ego uerius puto eum quoque deiec tum uideri qui illic uincitur esset. Et ea hoc interdicti in he redem et bonorum possessorem cet erosque successores in factum acti o competit in id quod ad eos peru enit. Plus

Dolo uel malo eorum factum est quominus perueniret.

Id est et si quis a VI pa rinis deiectus est quod ex facin oribus defunctorum de eo quod ad heredem peruenit actio datur si fiat eum non in lucro uersari eum heredem non subire in campum.

Hec actio que aduersus he redem ceterosque successores pertinet perpetuo competit quia ea rei per secutio continetur. Armis deiectum quomodo accipim'. arma sunt autem omnia tela. hoc est et fustes et lapides non sol' gladii haste et framee. i. ro mphee plane si fuit uel alt' fus tes uel gladium tenuit ar mis deiectus possessor uidetur dicitur et similiter homines ueneri ant eo processissent. ut fustes uel lapides sumpsit in se ... armata. Qui armati uenerunt etsi non armis u si sunt ad deiciendum tamen deiec isse armis uis facta esse uidet sufficit enim terror armorum ut uideantur in deiecisse armis

Si quis autem uisis arma tis qui alio tendebant me tuque hoc territus fugit non uide

si ium pam colono quo u p me possideat i sic ani mo uidetur deie ut hic dicitur et eum in fam. q' i locum interdictum datur. ut in. ff. de interdic. §. si. interdicto hic datur interdictum. ut ar. i. c. l. item. §. h interdictum peruenit. i pretio. ut i. l. id est. i. §. i a s. q' me. c. l. q' aut. i l. si de dolo. l. in heredem. l. si i c. ex de lecto defic. l. i a c. c. l. vi pulsos. a j. de reg. iur. l. sciat. nam turpia. et c. u s. de calup. l. in heredem. Sed est datur interdictum q' gnu ai armis facta est. l. deiciat eum in heredes et de eo q' ad heredes peruenit. q a actus pinner animali deiciens cum in ius facte sine armis. si em cum est qua datur. h. ul' dic eos. incedunt armati sui pueri p' i manibus armis si cum no datur nisi id quod peruenit ut sciat suffi ciunt etc. pretio. ad quod sa cuit ... poste. s. c. l. i. §. si. armis framee a lan ce que hunt rostrum. uel in pone. ad hoies capiendos alii dicunt tambolas. et faciat. i. de v. sig. l. armo rum. a inst. de interdic. §. qui aut. etc. in dolo. ut i. de fur. l. si pignore. §. si. ac. tenuit. ne cum eo pau cae. h. ul' dic uni no aut cum no ois. in actione. al' contractione a al' de iectione fustes. ul' lapides et eo q' non i sperato plurario h fine dicat h ius sum e ar. q' si alio tendentes cum incenit me fugisse in muneto posito i g' ... q' uideat vi deiect i ip so fine. ac. qui armati si deiecerunt. i. sine armis q' forte in suis armis siue armatis fugierunt aut cum uenissent armati eis depositis deiecerunt possi dentes armorum q. ad quod nem. qua querit an op teat aliquem expectare p mo se pati. s. q' no. c. vim vi. l. i. a fac ad. §. s. de cal umpn. l. a gestialiter. ii. b. i quod quisque. iur. l. iii. i c. de furt. l. si quis p a fac s. de poss. l. i. §. i si ng. cus. i facit. s. ad l. aquil. l. si si quem q' ferro se p tentem. a c. de sic. l. ii. et m. si quis deiectus. immo uidetur vi deiectus. ut i s. de usuc. l. no solum. §. si domin. so. no uidetur vi

deiectus ut habet interdictum ut hic si quo ad h ut amittat pos. sim ut ibi h az. alii q' hic alio itant ibi illuc quod no placet quia quo i ad amittendam pos. no refert utrum illuc ul' no ul' i illo loco na sep amittit ut ibi. p utr i sic armatos. alio tendentes h io. a az. i sic loqui de casu quo supra. pr. b. i h i eum loquitur. s. q' me. c. l. metum. ii. b. a quod sciat sine vim etc. i eos esse patos ad eum alio sin no. a quod sciat no esse vi deiectum sup. nec alio modo quo ad i interdictum ii etc. si quo ad perdendam pos. sic. s. de pos. usuc. l. non solum. §. si dns. q' est i hunc. b. contra ideo q' sciat no inter deiec tum vi alii dicunt illuc tendentes no alio i quod sciat sine vim etc. f. eos esse armatos i ul' no ne cum veniebant i illuc sim eos. ite i quod sciat no esse armis deiectum si sine armis uidetur deiectus i ita habet interdictum p vi simplici no p vi facta cum armis h eos ad id cum uenirent cum ciuiliter agere. ut ar. s. pr. §. quia armati et ideo hec opinio i non placet. p accursius.

Se vi et vi

[illegible]

eum possideri. Idem.

Qui in ... deiectus sum si aliquis in eandem rem possidere ceperit non possum eum alio quam tenui interdicto experiri. Lab.

Fusum dicebat in possessione deiectus vel non dominus cui tamen possideret in deiectus est. Idem.

Si plures heredes sunt unusquisque non in amplius quam ad eum pervenerit tenetur quia de eo in solidum teneberis ad quem totum pervenerit quamvis extra heredes sit. Deiectum a usufructu in eandem causam pro re restitui debet. i. in qua futurus esset si deiectus non esset. Itaque si tempore usufructus finitus fuerit postquam deiectus est a domino nihilominus cogendus erit restituere. i. usufructum interdicto restitue. Gai.

Si de fundo proprietarius et fructuarium pro eo expulit atque ob id fructuarius constituto tempore usus perdiderit ius suum nec dubitat quin dominus sive experietur cum fructuario adversus possessorem sive non experiatur debeat restituere usum ad se usufructus et quod fructuarius perdidit id ad dominum pertinere aut ... Pomp.

Vim facit qui non sinit possidentem eo quod possidet uti arbitrio suo sive inserendo sive fodiendo sive arando sive quid edificando sive quid omnino faciendo per quod liberam possessionem adversarii non relinquit. Marc.

Colonus cum cui locator fundum vendidit cum possessionem vacuus esset non admisit. Deinde colonus in ab aliquo deiectus est querebatur quis eorum haberet interdictum unde vi. dicit nihil interesse colonus dominum ingredi volentem prohibuisset an emptorem cui iussisset dominus tradi possessionem non admiserit. igitur interdictum unde vi colono competiturum. Et pringue simul interdicto locatori obstrictum fore quem deiecisset videtur cum emptori possessionem si tradiderit. nisi forte propter iustam et probabilem causam id fecisset. Idem.

Quis unum in aliud. Ulp.

Interdictum famosum est. Pomp.

Sed si in armata deiectus esse ipsum fundo recipies eum sum aut clam aut precario cum possideres ita quae res quoque mobiles omni modo recipies. Paul.

Si vim metaeris vel ... dari fecis quamvis sine dolo et culpa amiseris possessionem tamen ... quamvis in eo ipso culpa tua processit quominus in deiecisti aut vim aut clam fecisti. Ulp.

Interdicto unde vi dicendum est ut et cum quo ad rem pervenit ipse teneatur. Iul.

Qui possessionem sibi in ereptam impetu recuperat ... cum teneri potius quam possidere intelligendum. Itaque si tum de deiecto illico tu in eadem ergo unde vi interdictum tibi utile erit. Paul.

Cum fundum qui locaverat vendidisset iussit emptorem in vacuam possessionem ire. quem colonus intrare prohibuit postea emptor in colonum expulsit. deinde interdictis unde vi quesitum est. placebat colonum interdicto venditori teneri. quia nihil interesset ipsum an alium eius voluntate missum intrare prohibuit. neque enim amissam possessionem videri quamdiu traditam fuisset emptori quia nec eo animo esset in possessione omitteret propter emptorem quam emptor adeptus non fuisset. Emptorem quoque qui eum postea deiecit ex persona interdicto colono teneri. si non ab ipso sed aut ...

[illegible]

[illegible]

ditore per eum fundo esse possessionem cum possessio per vim esset ablata quesitum est an emptori succurri debeat. si voluntate venditoris coloni possessionem expulisset. dixi non esse unde vi quia mandatum illicitum susceperit. Eum qui fundum vendiderat ab eo cum quo unde vi interdicto potuit experiri pendente iudicio in eo interdicto recte agi placuit.

Mauritio ulpianus. Si de [illegible] fundo vi deiectis me in quo re[illegible] moventes fuerint cum in eo interdicto unde vi restituere debeas non solum possessionem soli sed et ea que ibi fuerit quam quam ego moram fecerim quominus interdicto te convenirem. Subsectis tamen mortalitate servis aut pecoribus aliis ve rebus casu intercidentibus tamen onus in eo meis restituendis esse quia et ipso delicti tempore plus quam in nullo alio delinquit nisi quia debita solutione moratur fructuum est fructuatorem debitor constitutus est. Labeo. Si colonus tuus vi deiectus est ages mecum in interdicto. Id est si inquilinus tuus vi deiectus fuerit. paulus. Id dici potest de colono coloni vel inquilino inquilini.

Titulus. Uti possidetis.

Ait pretor: Uti eas edes de quibus agitur nec vi nec clam nec precario alter ab altero possidetis quominus ita possideatis vim fieri veto. De cloacis hoc interdictum non dabo neque pluris quam quanti res erit intra annum quo primum experiundi potestas fuerit agere permittam.

Hoc interdictum de soli possessore scriptum est quem potiorem pretor in soli possessione habet et est prohibitorium ad retinendam possessionem. Huius autem interdicti proponendi causa hec fuit quod separata esse debet possessio a proprietate. fieri etenim potest ut alter possessor sit dominus non sit et alter qui dominus sit possessor non sit fieri potest ut possessor idem et dominus sit. Inter litigatores ergo quotiens est proprietatis controversia aut convenit inter litigatores uter possessor sit uter petitor aut non convenit. si convenit absolutum est et ille possessoris commodo quem convenit possidere et ille petitoris onere fungetur. Sed si inter eos contendatur uter possideat. quia alteruter se magis possidere affirmat tunc si res soli sit in cuius possessione contenditur ad hoc interdictum remittitur. Est igitur hoc interdictum quod vulgo uti possidetis appellatur retinende possessionis. nam huius rei causa redditur ne vis ei qui possidet fiat. et consequenter proponitur post interdictum unde vi. illud enim restituit vi amissam possessionem. hoc interdictum tuetur ne amittatur possessio. Denique pretor possidenti vim fieri vetat. et illud quidem interdictum oppugnat possessorem hoc tuetur. et ut pedius ait omnis de possessione controversia aut ad hoc pertinet ut quod non possidemus nobis restituatur aut ad hoc ut retinere nobis liceat quod possidemus. Restitutionis possessionis ordo aut interdicto expeditur aut per actionem retinende. itaque possessionis duplex via est aut exceptio aut interdictum. Exceptio datur ex multis causis ei qui possidet. Periti

[illegible]

eti possidet

nes tibi obiciam si aut non ut est dimittendam agis sed tu ne in eis leges hic non exceptio cum non agis sed in pos. ad glo. quinque ut no. s. e. l. §. sed aut. ac. ¶ precario. l. generaliter de iniur. de fac. in. §. i. si in. aliquo de his modis a me possideas succumbis in hoc interdicto al' optines. ut j. §. f. [illegible] sed uba. ut. s. e. l. in prin. ac. interdictum [illegible] uba de edib. cum dicitur. ut. s. i. [illegible] al' interdictum [illegible] uoluntate intentat al' [illegible] possessor rei uendi[illegible] op. de [illegible] militibus. s. de rei uen. l. officium. de [illegible] l. si uen. §. i. bonis. s. usufr. quod ad [illegible] si usufr. [illegible] actio [illegible] actor [illegible] rei. ul' me [illegible] ratione rei sed [illegible] ab alio [illegible] ut dixi [illegible] de acc. §. quo [illegible] op. de acc. in [illegible] possido [illegible] rei uen. [illegible] s. de acc. emp. l. qui pendente. ij. de iniur. l. i. [illegible] §. si quis [illegible] op. de ac. [illegible] loco interdicta [illegible] §. fi. [illegible] rei uen. [illegible] c. de alu. [illegible] c. f. l. i. sed quod [illegible] ego certum ab [illegible] possessione [illegible] possideret clam [illegible] a me sed ab alio [illegible] non suspicor me posse repelli [illegible] nolo inolere cum expelle eo [illegible] actor nolo [illegible] quod ...e eum [illegible] rei uen. [illegible] non possum cum [illegible] possideam interdictum istud [illegible] expedit cum possessor non possidet [illegible] a me ui ul' clam ul' precario [illegible] quo nolo [illegible] expelle uno [illegible] uideor de [illegible] possideat [illegible] ut. s. de acquir. pos. l. iij. §. [illegible]

[Q]

uod aut hoc interdicto insunt hec. quod nec ui nec clam nec precario alio possideas. ¶ [I]nterdictum autem possessorem predii tuetur quod est uti possidetis actio ei numquam utro possessori datur. Quippe sufficiat ei quod possideat.

¶ Hoc interdictum locum habet si quis totum fundum possidet sedificat: siue pro certa parte siue indiuiso possideat. ¶ Hoc interdictum mobilibus et possessionibus sunt soli sine dubio locum habet dummodo possideri possunt.

[Q]uod ait pretor interdicto nec ui nec clam nec precario alter ab altero possidetis hoc eo pertinet ut si quis possidet ui aut clam aut precario si quidem ab alio prosit ei possessio. Si uero ab aduersario suo non debet eum propter hoc quod ab eo possidet uincere. has enim possessiones non debere proficere palam est. Paul.

[I]usta enim an non iusta aduersus ceteros possessio sit in hoc interdicto nichil refert. qualiscumque enim possessor hoc ipso quod possessor est plus iuris habet quam ille qui non possidet. Paul.

[S]i duo quoque possideant in solidum uideamus quid sit dicendum quod qualiter procedat tractemus. si quis proponit possessionem iustam uel iniustam. ego possideo ex iusta causa tu ui aut clam si a me possides. superior sum interdicto. Si uero non a me nec ui nec clam nec precario [illegible] et tu possides et ego. ¶ Hoc interdictum duplex est et hi quibus competit et actores et rei sunt. ¶ Hoc interdictum sufficit ei qui edificare in suo prohibetur. Etenim uideris michi possessionis controuersiam facere qui prohibes me uti mea possessione.

[C]

um inquilinus dominum edes reficere uolentem prohibebit eque competere interdictum uti possidetis placuit testari quod dominum non prohibere inquilinum nec habitaret si ne possideret. ¶ Item uideamus si actor uicinum tui ex fundo tuo uites in suas arbores transducit quod iuris sit. et ait Pomponius posse cum dominum agere ut uites precidet. Idem Labeo scribit aut uti eum debere interdicto uti possidetis de eo loco quo radices continentur uitium. Nam si tibi uim fecit quominus eas uites uel precidas uel transducas uim tibi facere uideri quominus possideas. et qui colere fundum prohibetur possidere prohibetur inquit Pomponius. ¶ Si uideamus si proiectio supra uicini solum non iure haberi dicatur an interdictum uti possidetis sit utile alteri aduersus alterum. et est apud Cassium relatum utrique esse inutile quia alter solum possideret alter cum edibus superficiem. ¶ Labeo quoque scribit ex edibus meis in edes tuas proiectum habeo. interdicis mecum si eum locum possideam qui proiectio tegitur. an quo facilius possim retinere possessionem eius proiectionis interdicto tecum sicut nunc possidetis eas edes ex quibus proiectum est. et si supra edes quas possideo cenaculum sit in quo alius quidem moretur interdicto uti possidetis me uti posse Labeo ait. non eum qui in cenaculo moraretur. semper enim superficiem solo cedere. Plane si cenaculum ex publico aditum habeat ait Lab. uideri non ab eo edes possideri qui [illegible] possideret. sed ab eo cuius edes supra cenaculum. uerum est hoc in eo qui aditum ex publico habuit. Ceterum superficia

de prec. l. qui precario. certa supple cum sed tu ibi uba. s. vi. ul' clam ul' precario. ut no. e. e. l. i. §. si quod si te deiecta. cum me inquietas an succumbes inter quod non quod a te ego possideo ui expulsum a te a me inquietanda [illegible] possessori quod aduersarium. [illegible] ab alio possideo ui aut clam ul' precario [illegible] [I]usta. bene dixi si me quod illa possessio [illegible] iniusta [illegible] cum possessor [illegible] naturalis. iniustus quo ad alios non possessor [illegible] qui nec naturalis nec [illegible] iuste possidet quo ad alios [illegible] l. si. s. sed [illegible] l. loca. §. competit [S]i duo. pone causam i[n] pedis [illegible] colere ul' edificare ul' [illegible] mea uti. ut. s. [illegible] l. i. §. vi possidetur. [illegible] interdictum. §. cum inquilinus [illegible] l. i. §. sed interdictum [illegible] possidet [illegible] quomodo possideat [illegible] iure non est necesse [illegible] possidet [illegible] interdictum ago [illegible] loc. [illegible] negatoria. ut j. e. l. §. si ui [illegible] nolle [illegible] iuste [illegible] ui. ut. s. [illegible] iusta [illegible] clam. ul' [illegible] precario. ut no. e. e. [illegible] clam [illegible] precario. sed [illegible] qui clam possidet [illegible] ergo [illegible] solido duos possidere [illegible] l. duo. [illegible] s. de acqui. pos. l. iij. §. ex [illegible] no [illegible] ad quod est [illegible] duo [illegible] solido pos [illegible] ut [illegible] possideat ut no. s. de acqui. p. l. iij. [illegible] actor [illegible] actor [illegible] non [illegible] reus [illegible] actor [illegible] hodie [illegible] quo ad [illegible] reus [illegible] actor [illegible] quis [illegible] rei uen. [illegible] possessor [illegible] s. e. l. i. §. interdictum [illegible] possessor [illegible] rei uen. [illegible] ut ar. s. de [illegible] l. [illegible] dicit [illegible] alia [illegible] possessionis [illegible] rei uen. [illegible] possi[illegible] ciuilis [illegible] naturalis [illegible] possidere [illegible] ciuilis [illegible] ciuilis [illegible] possessionem non est [illegible] ut. e. [illegible]

[illegible] qui est [illegible] a me clam ul' precario. ul' ui possideat ut non [illegible] meliori suo auctore. ut j. de reg. iur. l. i[n] his. §. non debeo. ac. ¶ Hoc interdictum duplex est. ins. e. §. duplicia. ij. de acc. [illegible] ¶ Hoc interdictum [illegible] possessione [illegible] possessoris [illegible] prohibeo te edificare quod dico [illegible] tollas non [illegible] tibi hoc interdictum [illegible] negatoria [illegible] ut j. §. si uicini [illegible] s. [illegible] ¶ Cum inquilinus. reficere uolentem. quod ei [illegible] ut. e. loc. l. [illegible] inquilinus non possessionis [illegible] possidere [illegible] non [illegible] ut. s. [illegible] possessionis [illegible] locationis [illegible] possidere uelle [illegible] possessione [illegible] ut ar. s. de ac. [illegible] l. qui [illegible] quod [illegible] ac [illegible] ad [illegible] ut [illegible] l. [illegible] de [illegible] possessione [illegible] ut. s. loc. l. in [illegible] i. pr. [illegible] possessor [illegible] possideat [illegible] ac. ¶ Item uideamus si actor. i. administrator ul' custodie ut i. e. de [illegible] si [illegible] alias [illegible] ad [illegible] non fecit postea cogit officio iudicis si

De uti possidetis

[illegible]

de euictione uel certe ex stipulatione actione. Quod autem in rem actio de superficie dabitur petitori quoque in superficiem dari et quasi usufructus siue usus quendam in ea re et constitui posse per utiles actiones credendum est. Sed et tradi posse intelligendum est et ut legari et donari possit. et si duobus sit communis etiam utile communi diuidundo iudicium dabimus. Seruitutes quoque praetorio iure constituentur et ipse ad exemplum earum que ipso iure constitute sunt utilibus actionibus petentur. sed et interdictum de his utile competit. Superficiarias aedes appellamus que in conducto solo positae sunt quarum proprietas et ciuili et naturali iure eius est cuius et solum.

DE ITINERE ACTUQUE PRIUATO. Ulp.

Praetor ait: Quo itinere actuque priuato quo de agitur uel uia hoc anno nec ui nec clam nec precario ab alio usus es, quominus ita utaris ui fieri ueto. hoc interdictum prohibitorium est pertinens ad tuendas rusticas seruitutes tantummodo. Hoc interdicto praetor non utrum habuit iure seruitutem impositam an non, sed hoc tantum an itinere actuque hoc anno usus sit non ui non clam non precario et tuetur eum licet eo tempore quo interdicit usus non sit. Siue igitur habuit ius uiae siue non habuit, in ea conditione est ut ad tuitionem praetoris pertineat si modo hoc anno usus est uel modico tempore, id est non minus quam triginta diebus. neque ad praescriptionem temporis refertur usus quia plerumque his non semper utimur nisi cum usus exigit. itaque anni et temporis spatio adiecit usum. Annum ex die interdicti retrorsum computare debemus. Si quis hoc interdicto utatur sufficit alterum probare, iter uel actum in usu habuisse. Sed et quo ad usque ingressus est eo usque ei interdictum competere. Iulianus scribit ei qui propter inundationem aut propter ea quod uia publica interrupta erat per proximum uicinum agrum iter fecit quamuis frequenter fecit non uideri usum esse itaque inutile esse interdictum non quasi precario usum sed quasi nec usum. ergo secundum neutro agro usus uidetur. Cel[sus] ei in missis illo usus est propter quod non alia propter inundationem aut propter ea quod uia praerupta erat. Idem erit dicendum et si non erat uia publica sed priuata. Eius questio est. Si colonus aut hospes aut aliquis alius iter ad fundum fecit usus uidetur itinere uel actu uel uia. et idcirco interdictum locum habebit. et hoc ita Pedius scribit. et adicit etsi ignorauerit cuius fundus esset per quem iure ... cum seruitutem. Si quis autem putaret fundum ad se pertinere suo nomine iter fecerit annuis mensibus utique sibi non mihi interdictum acquisisse intelligitur. Si quis propter inundationem usus non sit itinere actuque hoc anno cum superiore usus sit potest repetita die hoc interdicto uti per in integrum restitutionem ex illa parte Si qua mihi iusta causa uidebitur etc. Et si per ante hoc contigit ... cum restitutionem officio ... probat. Praeterea et aliis casibus interdictum repetita die competit. Et quibus quis in integrum restitutionem impetrare solet. Praeterea facto est si delatione data;

[illegible]

Praetor ait: ...

beat ire interdictum diuersus ei competit. Item interdictum ei competit qui donationis causa fundi uacuam possessionem accepit. Si quis ex mandato meo fundum emerit, quaesitum est michi hoc interdictum, cum ut ille usus est qui in mandato meo emit. Sed et si quis ususfructus uel usus emerit uel cui legatus et traditus, hoc interdicto uti potest. Hoc amplius et is cui dotis causa fundus traditus est experiri hoc interdicto potest, et generaliter ex omnibus causis quae instar uenditionis habent, uel aliter [?] dicendum est huic interdicto locum fore.

Ait praetor: quo itinere actuque hoc anno non ui non clam non precario ab alio usus est, quominus id iter actumque ut tibi iure esset reficias, uim fieri ueto.

Qui hoc interdicto uti uolet, is aduersario damni infecti quod per eius uitium factum sit caueat. Utilitas sua est huic quoque interdicto proponendi, quia consequens erat eum qui [?] ne utitur, interdicto proponere ut reficiat; et posset quendam [?] eius alias uti potest itinere, uel actu modo quam si reficeret corrupto eo itinere et minimo de fructu agri posset. Hoc autem a superiori distat, quod illo quidem interdicto omnes uti possunt qui hoc anno usi sunt; hoc autem interdicto ei demum uti permittitur qui hoc anno usus est, et ius sibi esse reficiendi oportet. Ius autem uideri ei esse cui seruitus debetur. Itaque qui hoc interdicto utitur duas res debet docere, et hoc anno se usum, ut et seruitutem competere. Ceterum si desit alteruter, deficit interdictum competere. nec immerito

quia ei uult et agere tantisper quoad de seruitute constet, non debet de suo iure docere, quoniam perdit qui ei patitur hoc facere quod hoc anno fecit. Cum uero qui uult reficere aliquid non faciat, neque debet ei permitti id moliri in alieno inuito, nisi habet seruitutem. Fieri autem potest ut qui ius eundi habeat et agendi, et reficiendi ius non habet, quia in seruitute constituenda cautum sit ne cui reficiendi ius sit, aut sic ut si uelit reficere usque ad certum modum reficiendi ius sit. Vero ergo ad refectionem semper [?] retulit ut tibi inquit [?] est reficias. Potius est reficias sicuti prius seruituti imposita licet. Reficere autem sic accipimus ad pristinam formam iter et actum reducere, id est ne quis dilatet aut producat aut deprimat aut exaggeret; aliud est enim reficere, aliud longe facere. Apud Labeonem quaeritur si pontem aliquis nouum uelit facere uel munire, an ei permittatur. Et a permittendo quasi pro refectionis hoc munitio. Et ego puto ueram Labeonis sententiam, si modo sine eo commeari non posit.

Veteres nouum [?] adiiciebant: utera [?] quoque quae ad refectionem utilia erunt, ad portandi ius fieri. Et supplendum est quia apportare non patitur ea sine quibus refici iter non posit uel actus, quominus reficiat. Si quis autem ei possit opem diurnam apportare quae refectioni necessaria sunt, longius tamen uelit apportare, ut decidere [?] eundi faciat, ipse ei ius fiat, quia ipse ipsam in

Apparet longe ea precedente lege. hoc interdictum in emptorem ... fac. s. l. in prima ... ut ad. ... aut pretor ... s. de interdic. l. ii. ... quis servitu tem iure ... per testum vel per pactum ... dic servitutem ... te quod hic dicit longe. i. longissime cuius non extat in memoria nam longo tempore et servitus acquiri non potest. scilicet itiner is vel actus cum non habeat precariam causam vel qui precariam tamen. ut s. de servitut. l. servitutes.

to sibi sit quominus reficiat.
Apparet ergo aitque Ulp.
non patitur hoc agentem facere
quominus quis reficiat. plane
si quis ei possit alia parte ag.
sine incommodo domini fundi ipse
sas apportare. ideo egit ut alia
parte apportaret: ipsum eum im
pediri recte placuit. Hoc
interdictum non solum ipsi verum
et successoribus quo (et) competere
dubium non est ambigendo. Ex
tori quoque dabitur et in emptorem.
Si quis servitutem iure im
positam non habeat. habeat autem longe
vel ut possessionis prerogativam ex
eo quod diu usus est servitute hoc
interdicto uti potest. Qui
hoc interdicto usurus est de
initio operis eam adversario
debet. Paulus.
Si scit eum non nocere ei qui si
ne initio usus est quod eodem an
no in quo ex usus est ita emptori
dicitur non nocebit quod ipsi initio
se usi sunt. si testator vendit
or vel recte usi sunt. Celsus.
Si per fundum tuum nec vi nec clam
nec precario commeavit aliquis non
tamen tanquam id suo iure faciat. sed
si prohiberetur non facturus inutile
est hoc interdictum de itinere actu
namque ut hoc interdictum competat
petat ius fundi possedisse
oportet.

De aqua cottidiana et estiva.

Ait Ulp. Ait pretor uti hoc anno aquam de qua agitur nec vi nec clam nec precario ab illo
duxisti quominus ita ducas
vim fieri veto. Hoc interd
ictum prohibitorium est et interdum
restitutorium est. et pertinet
ad aquam cottidianam. Cottidi
ana autem aqua non tamen illa est que
cottidie ducitur sed ea qua quis
cottidie possit uti si vellet que
quod cottidianam vel hieme dedu

cere non expediat. et si possit
duci. Duo autem sunt ge
nera aquarum cottidiana et
estiva. Cottidiana ab es
tiva differt usu non iure. cotti
diana aqua est que duci assi
due solet vel estivo tempore et
hyberno etsi aliquando ducta non est.
Ea quoque dicitur cottidiana
cuius servitus intermissione temporis
divisa non est. Estiva au
tem ea est que estate sola uti ex
pedit. sicut dicimus vestimenta
estiva saltus estivos castra
estiva. quibus interdum et in hieme
plerumque autem estate utimur.
Ergo propono puto ex pro
posito utentis et ex natura
locorum aquam estivam ab aqua cotti
diana discerni. nam si sit ea a
qua que perpetuo duci pos
sit ego tamen estate sola ea uti
ducendo est hanc aquam esse estivam.
Rursus si ea sit aqua que non
nisi estate duci potest estiva
dicetur. et si ea sint loca que
natura non admittant aquam nisi
estate ducendo erit recte esti
vam dici. Quod scriptum
est in interdicto uti hoc anno a
quam duxisti. hoc est non cottidie
sed hoc anno vel una die vel u
na nocte. Ergo cottidia
na quod aqua est que cottidie
duci possit vel hieme vel est
ate etsi aliquo momento tem
poris ducta non sit estiva.
Estiva autem ea est que cotti
die quod duci possit. vel sola es
tate ducatur. aut estate tamen
et hieme. non quod non possit et h
ieme sed quia non solet. Loquitur autem
pretor in hoc interdicto de ea a
qua sola que perhennis est
nulla enim alia aqua duci pot
est nisi que perhennis est.
Aqua autem que perhennes a
quas dicimus hoc interdictum

infra de ... in cor. ... fi. ... fac. s. e. l. ... uit. ... et i. ... s. de ... de aquis ... comparatio ... possedisse ... in corporalia que non possunt tradi: ut s. de acquir. poss. ... corporales. ... aqua ... in ius aquam ... tempore ... pretor in edicto restituto ... Ait pretor

[illegible]

malus autem qui habent precariam causam non possunt hoc intelligi quamvis non habeant hoc secundum interdictum ut no. s. e. l. i. ... possunt per spacium temporis ... nec vi nec clam ... s. de servit. l. servitutes per ... in glo. ... bona ... interdicto ... de reficiendo namque ... opere ... s. e. l. ... fac. s. de aq. ... manifeste. Quibus interdictum de reficiendo de noui operis ... s. qui hec ... est s. postea ait i. s. e. l. i. ... Sciant usi sunt ... dictus l. ii. ... aut ... actione ac. nec precario ... Si per fundum ... sua sunt sic ius per servitute ...

[illegible]

restitutio omnia ut cogantur destruere quod fecisti si forte ad fecisti quominus possum aquam ducere ut hoc anno duxi ... l. ... Cottidiana non illa ... duo autem ut apparet ex sequentibus non ... dicta licet diuisa ... est ... in intervallo ... dies ... non ... est ... aquam ... acquir. ... aquis ... innuitur. l. i. ... ducendo est ... exigitur ut aquam ...

De aquis cottidianis et estivis.

cotidiana. po ut cotidie z oi tpr sui na duci possit. i. ut illo tpr impediatur ei usus pp niam loci aut fuit. ut s. e. l. de medio. i. cotid. s. ipotini inchoasque eo ipotini. i. agit q oi tpr uel ea uti t si no cotidie ducat ut h. i. sic. s. de fur. cottidie. p. fo. ac. u. Quid aut ut. quotidie. inisi. pon medicto. agit dicebus. ar. s. a. l. i. s. h. medio. no eq. no possit. q. h. non aino poss. ut n possit. i.

pertinere ad eas tamen perhennes pertinet que duci possunt. Etenim sunt quedam que quamvis ipse perhennes sint duci tamen non possunt ut puta putea et que ita sunt submerse ut defluere et commeatus alterna et que usui non possunt esse. Sed his aquis que duci non possunt haustus servitus inponi potest. De interdicto autem de fonte ad eam aquam pertinere videntur que a capite ducitur non aliunde. Natura enim aquarum servitus in rem uel constitui potest. Caput aque illud est unde ea aqua nascitur. Si ex fonte nascatur ipse fons. Si ex flumine vel laci prima incilia vel principia fossarum quibus aque ex flumine vel ex laci in primum rivum compelli solent.

Plane si aqua sudoribus manando in aliquem locum primum effluere atque ita apparere incipit. Eius hoc caput dicemus ubi primum emergit et qualiter sit constituti ius aque dicendum hoc interdicto locum habere. Sed et si iure aqua non debetur alicui si tamen iure duci se putavit cum non iure sed in facto erravit dicendum est eoque iure utimur ut interdicto hoc uti possit. Sufficit enim si iure duci se putavit nec vi nec clam nec precario duxit. Illud queritur utrum ea tamen aqua huius interdictis continetur que ad agri irrigandi pertinet an vero omnis etiam que ad usui quoque et commodo nostro, et hoc iure utimur ut hec contineatur. Propter quem et si in urbana predia quis aquam ducere velit hoc interdictum locum habere poterit. Preterea Labeo scribit et si quidam ductus aquarum non sint fundi quoque duci possunt tamen ad hoc interdictum pertinere. Idem Labeo scribit etiam si pretor hoc interdicto de aquis frigidis sentiat, attamen de calidis aquis interdictum non esse denegandum. Nam hae quoque aquarum usus necessarius. Nonnumquam enim refrigerate usui irrigandis agris sufficiant. His accidit quod in quibusdam locis et cum calide sunt irrigandis tamen agris necessarie sunt ut Hierapoli constat enim apud Hierapolitanos in Asia aqua agrum calida irrigari, et quamvis ea sit aqua que ad irrigandum agrum non sit necessaria, tamen nemo ambiget huic interdicto locum fore. Sive autem intra urbem sit aqua sive extra, huic interdicto locus erit. Illud tamen intelligendum est eodem modo pretorem duci aquam iussisse quo ducta est hoc anno. Proinde non amplioris modi vel alias permisisse potuit videri. Quare si alia aqua sit quam quis velit ducere quam hoc anno duxit vel eandem per aliam regionem velit ducere, etiam impune ius fiet. Illud Labeo dicit eas partes illius fundi in quibus aqua ducitur eiusdem modi esse. Ergo et si forte actor confinem agri emerit et ex agro in quem hoc anno aquam duxerit, possessa fundi empti nomine velit aquam ducere, ita demum eum recte hoc interdicto uti, ut de iure actus uti putant, ut semel in situ ingressus inde egredi qua velit possit nisi ei noceatur sit ex quo aquam ducit. Item queritur si quis aque

iunctaque. s. u. certo. s. u. medio. sic tamen. fructibus. p. m. fuit. ita sup etiam. laco. hoc accipit. pretorio no civili iure ut non duci. no iure. no. ignorantiam iuris no pcc. sed sic. ar. s. de usuc. l. iniquum. in prin. sufficiat eum si iure servitus vel alius iuris q putaret se hic. ut. i. s. ... [illegible]

pene duci. no sol. q forte is expedit. i. fac. s. e. l. de medio. s. de serui. ur. p. l. foramen. t. de s. r. p. l. ... est ita. Eloquitur cotidiana. s. cottidie ad qd sa ... l. fora menas. s. de flu. l. i. s. u. que duci. s. cotidie. a. ... sui. ac. Hoc interdicti no aliud. h iur necti hodie ... ut s. de s. r. p. s. ... aq ducendo. i. fac. l. q n. o. a. fuit. q. d. no solum p sone s. i. pencdiu poss acquiri. ut dic ... non solum pretorio. quia i no civili s pretorio tamen constituit fuit aq ut in stangno laci i stangno ... que no habet p ... aq. ut. s. de s. r. ... p. l. foramen. ... medicto. in alia h ... exponit. ... primum enim. i. in quo loco sit primo constituti ius aque

ut servitus e bona fide noticii. s. q. ad. s. a. l. si. h in servit. ppriet ate no exigant quid bonam fi dem. p. l. s. si ser vit. ... si quis diutinio qd no placet hic quia non est necesse p bare ne sibi debe re servitus. sic dixit in superiori interdicto ut. s. c. l. i. s. a. ... q est necesse. ar. s. a. l. i. s. qd no placet q hic lex dic s. ac. Illud. s. aut. s. cotidie. p. l. u. ac. preca. al preca. al ipsa. non sit fundi. i. no sit servitus fundi q no cohet solo op manufactum ligneum vel lapideum vel ducit. vel cum non est servitus fundi sed aliud ius. qui a quocumque via e ductio q in totione. q. d. quocumque loco velis. i. ad quatuor loci ad p. dum i urbanum ut. i. pr. s. a. s. sive aut vel quiu alium forte ut ibi lavet tonsis. vel pecus meum vel meum equorum e al

quia quilibet homo eum ius ducendi competit. servatur non est ipse. sed eo quod in eodem pratis ius sit inveniendo de frigidis ius de calidis. ac. Item labeo refrigarunt. postea ipsa ductione licet exeat prius calida de calidis esse nec sic necessaria est nisi necessaria ad aliquem usum al. [illegible] ut. l. quo. c. fac. s. § sed illud quere. ac. Sive in illic. i. se dicto possi to. s. in prin. l. ubi licet exprimat ductionem faciendam ut olim non eum aperit. [illegible]

quam hoc anno ducebat aliam aquam admiscuerit an impune prohibeatur et existimat offilius sententia dicentis alterius existimantis recte eum prohiberi. sed et eo loco in quo primum aquam alianam immiscuit admittit et offilius in tota aqua recte eum prohiberi ait. Ego offilio assencio non posse dividi quia non per partem in parte est ius sed ita ut non in tota aqua ius fiat. Tubacius cum a pluribus numero pecoris ad aquam appellatio quam debet appelli. posse universum pecus impune prohiberi. quia uicium pecoris eius pecori cum appulsus debeatur, totum corrumpat pecoris appulsum.

Si quis ius habens Marcellus [illegible] habens pecoris ad aquam appulandi plura pecora appulit non omnibus pecoribus eum prohiberi non quia verum est quod pecora separari possunt.

Aristo putat eum demum interdictum hoc habere qui se putat suo iure uti non eum qui scit se nullum ius habere et utitur. Ideo ait eum qui hoc anno aquam duxit nec vi nec clam nec precario. et eodem anno utitur usus est recte tamen hoc interdicto uti uim quod debet referri ad tempus quod sine uitio fuerit. et ei vero hoc anno non vi non clam non precario usum.

Quesitum est si quis annum aquam duxit deinde sequenti tempore hoc in anni aquam influxit. periculo loci ipsius sibi non eo ducente an huic interdicto locus sit et refert Seius ualeri competere ei hoc interdictum quamvis si duxisse uideatur licet permittentibus non vero iste duxisse. Item quesitum est si quis [illegible] putat ea quorum dies habere se ius aque ducende duxit una die an recte et sine captione possessor recte duxisse uideatur et hoc interdictum locum habeat. autem in prior. uti hoc anno aquam duxisti. i. alternis diebus

Illis autem nichil interest utrum quinto die aqua debeat an alternis diebus an cotidie eum qui hoc interdicto uti uelit. nam cum sufficiat uel uno die hoc anno aquam duxisse nichil refert qualem aqueductum habens duxerit dum si quis eum quinto quoque die uexetur. quia si alternis diebus ducens introduxit nichil ei prodest uidetur.

Preterea illis sciendum est sicut aquam duxisses. aduersarius te prohibuit deinde tu in istum ius aque ducende amisisti in restitutionem hoc uenire ut tibi periculo postea per hoc interdictum quod amisisti et hoc verius puto. Si fundo ad quem aquam ducebas vendideris et tradideris nichil tibi interdictum utile est.

Competit hoc interdictum aduersus eum qui prohibet me aquam ducere. et nichil interest utrum quis dominum fundi habeat an non. recte eius tenetur interdicto. nam et si fructuarius cepit aduersus quemvis posse uendicari. Sunt estivales. i. que per estivo tantum aquam ducunt sit contentio de usu aque utrum suum esse cepit eius usu contendente duplum interdictum utrique competit. Labeo putat per hoc interdictum prohiberi quem ne quid in illo fundo faciat fodiat. serat. succidat. putet.

uel uno die. ut. s. e. § quod autem. habens. ut se habere credens. ac. quinto quoque die. i. de quinto in quintum diem credens sic se habere ius uel uno die iterum credens se tunc habere ius de quinto in quintum diem hoc die non tamen agit credens se habere ius ducendi alternis diebus. et ad tale fructum uult retrahere suum usum quam habuerit prout quod non potest. i. fac. s. quibus mo. v. amit. l. is qui institut. i. s. quod. § a. l. sic. item. § si. l. si quis alia. l. si. nichil ei prodest. ut in eadem ne quis alternis diebus ducendi ius fiat consequatur cum hoc ius putamus se habere. Preterea duxisses. i. una die ut sic competat ei hoc interdictum. ut. s. pr. § prohibuit. i. sic potes agere hoc interdicto ut non prohibeant amissionis. anno ut biennio hodie ut decennio. ut. xx. ut. s. de fruct. l. sic. ac. in restitutionem faciendam et hoc interdicto. § ut non prohibeatur quam sequitur ut hoc de nouo constituat fructus sic. i. s. de via. vi. ar. l. si de fundo. i. l. si plures. § i. alii dicunt quod interdictus in eum rest. ad interdictum quo restitutio consequens per illud ut non prohibeatur ut iure nouatur fructus. a fac. q. pr. § a. s. de usuf. sequitur. § i. item non.

i. de [illegible] infert prius. a. l. fluminum. § si. alius ualet. ut de aqua. l. quer. i. s. de pact. l. nemo. Vero agit prior. § in eodem prioris. media. l. [illegible] dictum quod dicitur. l. e. § ait prior. Quod autem [illegible] minus. s. e. l. i. § i. a. § duo. i. § quod autem [illegible] possessione interdictorum distantia [illegible] non uterque. i. uel non potest uel non consueuit ac interdicto de aqua cotidiana refert se ad presentem annum ueniendo quia toto anno uti potest et consueuit. a. [illegible] e. l. § duo. ad non presentem. q. d. quia breuis tempus [illegible] conducitur usus aque. cum forte propter [illegible] estatis interdicantur. ut i. § priorem. etatem [illegible] desinentem. autumpnali. incipiente. ser. in [illegible] con. hyemali incipiente. ut. j. l. pr. ibi ut [illegible] dicit quod quatuor anni sunt tempora. [illegible] in medio nouembris [illegible] tribus mensibus. [illegible]

Fundo nichil tibi. si quid [illegible] quo nomine prohibitum non fuisse. § semel [illegible] usus sufficit [illegible] ius. pr. § [illegible] de fruct. l. [illegible] Competit [illegible] Sunt estivales [illegible] Labeo putat [illegible]

hieme incipit vel: et dicitur cum etiam simul computa/ntur. habita postea estas que similiter computatur ... Item quoque dicitur annus habere duo tempora hiemem et estatem ut ff. de servis ... sibi ... ubi dicit in initio equinoctii veri et postea dicit sequenti estate unde estatem appellat illos sex menses qui sunt ver et estas et ad hoc quod no(tatur) in(fra) ne quod in flu. pu. l. j.

ius concedendi ut hic licet habeat vetandi ut ibi licet hic dicat quod qui habet ius vetandi habet et concedendi sed non sequitur nam in initio novum opus ne fiat in publico non nisi per fisum conceditur. cum personis annectitur: et facit s. de serv. ur. pre. l. pecoris ... s. commun. di. l. arbor. § fi. de usu fruc. l. i. de reg. iur. l. privilegia. cum ... celebratur servitus aque ducende. concessa personae ...

edificet qua ex re ea aqua que ille hoc anno per fundum tuum sine vicio duxerit inquinetur vicietur corrumpatur deterior ve fiat et similiter de estiva aqua debere interdici ait. ¶ Si quis hoc iesserit ne liceat sibi aquam querere ea cessio valet. ¶ Deinde ait pretor uti priore estate aquam de qua agitur nec vi nec clam nec precario ab illo duxisti quominus ita ducam fieri veto. Inter heredes et emptores et bonorum possessores interdicam. Hoc interdictum de estiva aqua proponitur. Quod autem dicatur estivam aquam aliquando distare ab aqua cotidiana faciendum est in interdictis distare quod qui de aqua cotidiana interdicit ita interdicit uti hoc anno aquam duxisti. ¶ At qui de estiva sicuti priore estate nec in initio namque hieme non utitur referre se non ad presentem estatem sed ad priorem debuit. Estatem incipere sic peritiores dixerunt ab equinoctio vernali et finiri ab equinoctio autumpnali et ita senis mensibus estas dividitur atque hiems. ¶ Priorem estatem ex comparatione duarum estatum accipe et propterea si estate interdicatur non minus quam anni et sex mensium ratio tunc quia ita contingit si in ultimo verni equinoctii ducta sit aqua et sequenti estate pridie equinoctii autumpnalis interdicatur et proinde si hieme interdicatur et in biennium hec res extenditur. ¶ Si quis hieme tantum aquam solitus fuit ducere estate non sit solitus utile interdictum ei quod competit. ¶ Qui hac estate duxit non superiore utile interdictum habet. Ait pretor inter heredes et emptores et bonorum possessores interdicam. Hec verba non solum ad estivam aquam verum etiam ad cotidianam quoque referenda esse sciendum est. Nam sicuti de itinere actuque et successoribus dantur interdicta et emptori et ita hec quoque danda pretor putavit.

Ait pretor quam ex castello illi aquam ducere ab eo cui eius rei ius fuit permissum est quominus ita uti permissum est ducat vi fieri veto. Quia de opere co faciendo interdictum erit damni infecti caveri iubebo. Hoc interdictum propositum est. Namque superiora interdicta ad eos pertinent qui a capite ducunt aquam vel importatam sui te vel quod putent importari am. ¶ Equissimum visum est ei quoque qui ex castello ducit interdictum dari. Et eo recipiendo quod aquam publicam suscep.

Castelli accipe si ex castello permissum est. Sed si ex alio loco permissum est damnum erit interdictum. ¶ Permittitur autem aqua a castello vel ex rivo vel ex quo alio loco publico ducere. Hoc a principe conceditur. Alii nulli petit ius aque dande vel ducende et datur interdum prediis interdum personis. Quod prediis datur extincta persona non extinguitur. Quod datur personis cum personis amittitur. Ideoque neque ad alium dominum prediorum neque ad heredem vel quemlibet alium successores transit. ¶ Plane ad quem dominium transit impetrabile est nam si decesserit predii sui aquam debitam et si nomine eius fluxerit a quo dominium ad se transiit indubitate impetratur ius aque ducende. Nec est hoc beneficium personale si quis forte non impetravit. ¶ Ne

in flu. pu. l. i. § estatem. p(er) quem vi. men(ses) ... una die ... si hieme computatis ... equinoctio ... prima die ... equinoctii ... est ... dies ... estas ... habes ... sequenti estate ... sequenti ... equinoctio ... die anni. ac. in biennium ... una die minus. ac. ¶ Si quis ... eius quod ... ff. de uno ... die non ... quod ... aqua ... ¶ Diximus ... ad minus modico tempore ... ¶ In interdicto ... ¶ Inter heredes ... ut notavi s. de interdict. ... emptores ... ¶ Inter heredes ... emptoribus ... successores ... quod in alius ... non ... quoque ut s. de op. no. nu. l. non solum. § more ... legatorum est simile. ut s. quorum l. l. § j. ... ac. ¶ Ait pretor. Certum interdictum videtur quo ex rivo ... ex quo castello ... et facit s. communia. ... ac. ¶ Hoc interdictum ex castello ducit. non iure debite servitutis nec quo e... servitutem sibi debitam ab aliquo privato ... alio loco. publico ut § sequenti permittitur. ¶ Permittitur a principe. ut s. de aqua. p. ar. l. si in publico. § sine permissu. ac. de servitu. l. servitutes. § publico. de servitu. rus. p. l. impetrationes et est necessaria concessio quando aqua est in publico usu. ut s. de flu. l. quo minus. que est contra. alii nulli. sine ... ut s. de flu. l. quo minus. que est contra. solutio quod dicit nulli alii ... non de principe sed de eo ... sic loquitur ... nullum est ... vel nulli alii quam principi vel senatui. vel dicas senatum non habere

... impetrabile. a. facile potest impetrari et debet ei facile concedi et est simile hic in vestitura feudo ... mortuo ... vassallo facile potest impetrare heres vassalli ... investituram ... debet ei dari et debet ... et ... est difficilis impetratio ... abolitio accusationis. ut s. de bo. ... l. qui ... § fi. sed si minor ... eius personaliter ei concessa ... impetratur ... dicitur quidam impetrari ad cautelam nam et sine impetratione ... non placet. quod s. j. ... dicitur ... saltem ... exceptione repellendo erat. ut s. de servi. rus. pre. pecoris. ... nimio ... solutio. privilegii ... concessio ... ut ... s. de ... ad ... l. ... ut ... de ... ¶ Ne ... interdicto. § de castello aqua ducenda. assignationis. ... ius assignati vel non assignati aque ducende. nam sicut ... interdicto questio proprietatis ... vel non quod non est in superioribus. s. de aqua cotidiana et de aqua estiva ... de aqua reservatur postea et sic optinet hoc casu causam proprietatis ut s. de interdict. l. ... § ... interdicto ago dico me habere ius ducendi quia concessit qui potest. sed non sic in superioribus sed sufficit duxisse ... ut s. e. l. § hec interdicta. ... interdictum. ac. causa proprietatis postea agitur ... sed quod ... servitutem. nam in hoc interdictum competit non tamen proprie dicitur servitus prima placet. assignatum. a principe.

[illegible]

De aqua cotidiana

Si diurnarum quam(que) ... al' cottidiana. que ... planat facit. s. quod ... si ... ff. de fur. l. ... modo l. ... ff. ac. ... ut s. l. ... ff. illo ... ac. in ... ff.

Hoc iure quod irrigat agrum ex flumine possunt. ut l. s. d. flumini l. quo minus non noceat. al' decet non noceat sed e sub audiendo. facit. s. de fur. in p. l. in pastores. s. ne quidam fiu. pu. l. ff. si quis. ex quo ... fuit. noceri deberet ne dominii prius irrigatus ex eo ... ac. Si aquam in diversis ad ... prima flumini. ac. primo ... ut s. l. ff. ... ut fuit ... diversis per meum fundum qui erat inter ... flu... colloco a novo alveo fluminis per quem alveum aliquid ... irrigatione ... is locus s. alve... sit meus. ... vicinitatis ut ... ut in ff. de ... ff. ... fui ... sic est hic ... mutatio ... si ... ff. de in ius. ... l. fi. ut fui hug' ... proprie ... ff. ... ut dici. ac. ff. si alluvione. pone quod duas aquas ex flumine quod est iuxta ... illo alio predio medio accessit aliquid ... paulatim recedit flumen a predio meo ... subito ... alveum. ar. s. de acquir. r. d. l. ergo. ff. alluvio. ... qui dicunt ... aquam ... molendina totis locis. suple ... per alluvionem fluminis ... non impedit ... locis alvei medius. ut s. de fur. r. p. l. qui sella ff. si ... l. in tradendis. ... predio quod est ... alveum ... fluminis ... medius impedit. ut dicta. l. qui sella. ff. fi. ac. ... de ... ut de ... novo ... in alveis. ut ar. s. de ... l. ... fi. ... ex flumine publico ... aliud quam ex agro privato alicuius ... ad antiquum alveum ... quando fuit amissa sed sic interrupta. ut s. eod. l. in tradendis. in fi. de fur. ius. pre. l. ... ac. Aqua ... no nascitur. p(er) quem rivum sic aquam duco. qui ducat. ... posse prohiberi duci ... adiunctionis. ut s. l. i. ff. item queritur. sed tamen aliud est. Ductus memoriam. s. ... qui ... ad quod facit. s. de aqua. plu. ar. l. i. in fi. ... non tantum ... sed decem annos sufficit. ut e. de fur. ... aqua. l. ... solucio. hic ignorante domino ... ibi facit. vel solucio ut ibi. ac. quod ... non tamen lapidem ... nisi hoc nominatim ... aquam ducere licet. ut s. de aqua. plu. ar. ... prius. ff. placuit. ... ac. Is qui ius ... bus aquam ... ducunt. ul' ... domino ... aquarum. ad quod facit s. de fur. ius. pre. l. quintus. ... s. ti. i. l. apparet. ... cottidiana.

p. l. refectionis. si aqua. facit. s. de aqua. plu. ar. l. ff. Labeo ducere per aque ductum ... meum ... habet ... questionem. ac. potest. ut s. eod. ... qui per ... debetur ... contra. ut e. de fur. ... aqua ... que est contra. ... in iniuria ... potest ... s. de fur. ius. p. l. ... ne aque ductus. al' non nisi ... ut s. de aqua. plu. ar. l. ... servitute ... est. ac. ... ut ... dicuntur ... alia tempore ... ut s. comm. di. ar. ... l. proxima ac. placuit ... s. de fur. ... ff. si ... s. ... duo. ac. ...

Quod ... cottidiana ... ac. fi. ... sequentia ... non ... ff. ac. Inter duos separatim ... posteri ... ut ... s. de fur. ... ff. ... amplius ... adiunctionis ... amissum ... tibi ... negaui ... amisisse ... dicitur ... commod. ... qui est ... solo hic ... sic prima ... vel hic ... mutationem ...

minisse autem debemus in h(oc) interdicto totam questionem finiri assignationis. non enim sperat vel prestat hoc interdictum causam ut superiora interdicta nec ad possessionem temporaneam pertinet. sed hic ius assignatum sibi aut non habet. et hoc interdictum totum finitur. Pomp(onius).

Si diurnarum aut nocturnarum horarum aqueductum habeam, non possunt alia hora ducere quam in qua ius habeam ducendi.

De vite ultimum ut Idem.

Hoc non sol(um) ad irrigandos sed pro pecoris etiam amenitatis causa aquam duci posse. ex flumine aquam duci plures possunt. ita tamen ut vicinis non noceant vel si angustius amnis sit ... ei qui infra ripa sit. Si aquam ex flumine publico ductus in flumen recesserit non potest subsequi flumen quin ex loco sui iuris possessio non sit. quamvis is locus meus sit. sed si alluvione paulatim accesserit fundo tuo subsequi potest quia locus tuus fluminis sui ductioni. sed si ceperit circumfluere mutato alveo non potest quin medius locus non fuerit interrupta que sub fuit. Si aqua que in rivo nascitur ... ei ... qui ducat ... non extat memoria pro constituto habetur.

Ductus aque cuius origo memoriam excessit iure constituti loco habetur. Is qui ius aque cottidiane habet vel fistulam in rivo ponere vel aliud quid facere potest dummodo ne fundum domino aut aquarum rivalibus aliis deteriorem faciat. Si aqua ducatur et supra eam alia aqua de fonte per pontem qui supra rivum fossit ... deducatur dum inferiorem ...

Labeo non noceatur. Idem.

Lucio Titio ex fonte meo ut aquam duceret concessi. questum est an etiam ... rivo ducere possum ut per eius aqueductum aquam ducat. et sic putaverunt posse cedi per eum ... aqueductum duobus quam ad id debeatur. Item si actus iter via plurimus cedi vel sed vel separatim potest. ita aqueducendi ius recte cedetur. sed si ... quibus aqua concessa est inter ... convenit quemadmodum utantur, non erit iniquum utile iudicium reddi sicut inter eos convenit interdictum ad quos usus fructus pertinet. utile communi dividundo iudicium reddi placuit.

Quamvis constet non solum ... Idem.

Illum temporibus sed mensuris posse aquam dividi potest. eodem tempore alius cottidianam alius estivam aquam ducere. ita ut estate dividatur inter eos aqua. preter solum duci cottidianam ius habet.

Interdicto quicumque rivo aquis ducis horis separatim ducebant convenit ut permutatis inter se temporibus aquam utentur.

Questio est an plus tempore ... servitutibus aque prescriptio ita duxissent ut neuter eorum suo tempore usus est rivo ius utendi fruendi amisisse negaui amisisse. Neratius.

Quod interdicto de aqua estiva non cottidiana querentem primum constituendum estimabam que esset aqua estiva de qua primum interdictum ad prioris estatis tempus relatum reddi solet. hoc est estiva aqua utimur ne ex iure estivo dumtaxat tempore utendi ducimus. an ex mente propositos ducen...

non noceatur domino set ibi sicut hic duo iura ibi due servitutes ibi una. unde hic quibus pa... utum ... prima ergo est ac si ... ut s. ... de aqua. plu. ar. ... ff. ... l. usu. facit. s. de aqua. plu. ... quod est. s. ...

De interdicto primum in medium ... quod est. ... accipe ex decem ... utendi ... dum ... quia ... constitucione ... estate ducuntur ... ac. duas res ... supple ... ac. appellari. ... estivam ... ut ... s. e. l. i. ff. duo autem. ac. ... de ... possessione ... prima ...

Set de ... agit ... illo de aqua. ... estiva ... pertinentia ... domino utenti sua ... utilitatis ...

tis q' estiua

impediet donec ipse actor optime ar. ad quod est. s. u. [illegible] hoc aut. ibi tantum p. c. in secundo agit de [illegible] in possessione libertatis existens negat [illegible] hoc cavebit qui sibi asserit servitutem et [illegible] casu possessorium secundo petitorium [illegible] et sed hoc exceptione [illegible] agatur [illegible] et quod dicit prestanda est i. c. s. ab actore [illegible]

Praetor rivos. hec exponit statim. in summa. sic. Hoc interdictum incommodabitur i. facit s. communia. pred. l. refectionis. in prin. § i. ar. quod pretor. quod utilissimum est [illegible] specus inclinabile nomen [illegible] specum. ut j. fluvius. in prin. et est specus locus altus super terram edificatus ex quo ducitur aqua. ut j. servitus. quando tamen ponitur pro fossa qua recipitur aqua. ut s. de aq. plu. ar. l. supra [illegible]

tis quae aestate ei ducendi co- salvum habeat. aliter natura ipsa aquae quae aestate tantum duci potest, aliter utilitate eorum locorum in quo ducitur. Placebat igitur aquam ob has duas res ob naturam suam vel utilitatemque locorum in quo deducitur, specie appellari, ita ut si vel eius natura erit ut nisi aestate duci non possit, et si hieme quoque desiderantur sive omni tempore anni ducat cum ipsa natura permitteret, si utilitas locorum in quem ducitur aestate dumtaxat usum eius exigit, aestiva recte dicentur. P(aulus). Si de via itinere actu aquaeductu agatur, huiusmodi cautio praestanda est, quamdiu quis de iure suo doceat non se impediturum agentem et aquam ducentem. Quod si negetur ius esse adversario agendi aquam vel ducendi, cavere sine praeiudicio amittendae servitutis debebit donec quaestio finiatur non se usurum. Sce(vola). Qui per fundum aquae iter debet, quacumque vult in eo rivum facit, dum ne aquaeductum intervertat.

De rivis. Rubrica.

Praetor ait: Rivos specus septa reficere purgare aquae ducendae causa quominus liceat illi, dum ne aliter aquam ducat quam uti priore aestate non vi non clam non precario a te duxit, vim fieri veto. Hoc interdictum utilissimum est, nam nisi permittatur alicui reficere, alia ratione usus incommodabitur. Est ergo praetorium speciale. Rivus est locus per longitudinem depressus, quo aqua decurrat, cui nomen est ἀπὸ τοῦ ῥεῖν. Specus autem est locus ex quo despicitur, inde spectacula sunt dicta. Septa ea sunt quae ad incilia opponuntur aquae derivandae compellendaeve ex flumine causa, sive ea lapidea sint sive lignea sive ex qualibet alia materia sunt ad continendam transmittendamque aquam excogitata. Incile autem est locus depressus ad latus fluminis, ex eo dictus quod incidatur. Inciditur enim vel lapis vel terra, unde primum aqua ex flumine agi potest. Sed et fossae et putei in hoc interdicto continentur. Quod autem praetor ait reficere purgare: Reficere est quod corruptum est in pristinum statum restaurare. Verbo reficiendi tegere substruere sarcire aedificare, item advehere apportare ea quae ad eandem rem opus essent continentur. Purgandi verbum plerique putant eum contineri qui intergestum est, et palam est ad eum pertinere qui refectione et purgatione indiget plenius quam refectione et purgatione indiget. Atque eum quem quis ducendae causa interdicto hoc adiuvat, ut ei demum permittat reficere et purgare rivum aquam quit causa ducendae id faciat. Hoc interdictum competit ei qui aquam ducendam non habet, si modo aut priore aestate aut eodem anno aquam duxit, cum sufficiat non vi non clam non precario hoc anno duxisse. Sed si quis terrenum rivum fictilem velit signinum, id est lapideum facere velit, cum non recte hoc interdicto uti. Non enim reficiat qui hoc facit, et ita Ofilius. Item pi- de quod si per alium locum velit ducere, impune prohibetur. Sed et si camera rivum deprimat vel attollat aut dilatet aut extendat

[illegible] adversarius est in possessione unde cavet actor [illegible] donec questio finiatur i. facit. secundum [illegible] non possidet adversarius [illegible] actor cavet [illegible] donec questio finiatur i. facit. s. de o. [illegible] s. de usufr. l. [illegible]

Per fundum. i. rivus per quem ducitur aquam. quod [illegible] quacumque [illegible] aque du[illegible] ab eo loco ubi [illegible] s. de servitutibus. l. si cui. i. facit. s. c. hec [illegible] secundum interpretationem. nam quecumque [illegible] De rivis. [illegible] aquaeductus. de aqua. supra dicit nisi liceret purga[illegible] de hoc dicit ut j. l. si. § [illegible] aut.

plu. ar. l. supra [illegible] in aquaeductibus po[illegible] tenebroso i. tenebroso secundum az. s. h. dicitur specus cum esse ut si quis faciat foveam i. fictam [illegible] locum cum [illegible] possit per fossam aqua i. fundo collecta re- ponitur in [illegible] l. s. [illegible] ut j. s[illegible] fluvius. in prin. § i. despiciatur: i. deor- sum aspiciatur: ac.

Septa sunt ad incilia. hoc exponit j. prin. § excogi- tatum. quam ap- pellamus clusam. Ex flumine agi. i. duci. continetur cum in hiis hausti- biliis imponi pos- sit. ut s. [illegible] l. § [illegible] ac. tegere. i. supra aquam. § substruere. i. subtus aquam struere. sarcire. collapsa. [illegible] edificare de novo. advehere. plaustro vel asino. apportare. dorso i. facit s. de ri. actu. q[illegible] l. iii. § [illegible] l. servitus. § si.

Purgandi [illegible] diget rivus aque [illegible] s. pretor s. in prin. l. Hoc in- terdictum non [illegible] reficiat ergo [illegible] de iure fluvius [illegible] i. sic est contra s. de [illegible] l. iii. § hoc autem [illegible] sed specia- le in rivo i aliud [illegible] ut j. l. si. si quis rivo qui facit. s. de terreno signinum sive la- pideum [illegible] l. rivus. § i. id est de lapidibus [illegible] vel signi- bus [illegible] positis [illegible] ibi [illegible] [illegible] ibi faciat [illegible] ad latus ut aqua nagetur [illegible] aut [illegible] ut velit de terreno terreno non lapi- deum facere non potest ut hic. pa- alium locum i. s. alium locum non

[illegible] velit reficere nisi per alium locum non sed [illegible] ducat aquam bene potest prohiberi. tollat. i. exaltat. [illegible] vel. reperte in prima [illegible] i. facit. s. ti. iii. l. iii. § [illegible] contra s. communia. prec. l. refectionis. § i. ubi deprest[illegible] vel ille [illegible] ibi magnam utilitatem consequeba- tur si deprimebat rivum vel alleviabat hic non. vel so[illegible] ut ibi i facit. s. ne quid. in lo. pu. l. ii. § restituas. i s. ne i- quid. in flu. pu. l. i. § quod autem. inter ceteros. qui dila- tant vel extendunt i omnes predictos prete[illegible] [illegible] vel aperientem. i prima. i. sine [illegible] pena. adversarius. i. dis[illegible] soli i p consequens si [illegible] fuit [illegible] secundum az. [illegible] non valet. ut j. l. proxima. sed certe [illegible] contra si bene intelligatur ibi sententia. pomp. secundum az.

Labeo terrenum et sic copertum quia utilitatem suam ostendat dominus soli et sic hoc non congruit formae. uel dic secundum alios servitutem loqui simpliciter et sic congruit. Sed determinatio quod sibi non placet. scilicet quod non debeat aliquo modo fieri conditio domini hoc ait Pomponius sibi non placere et sic Pomponius consonat cum Labeone. quia si fieret deterior conditio domini non de iure fieret sed occasione quadam iniusta et assumpta iusta occasione ex causa servitutis et ideo non est permittendum fieri nisi ab initio etc. ut supra in eadem l. uel nisi maior utilitas eius cui debetur servitus ostendatur dum fiat tamen

sed cum sint non valet nisi intersit maior ut s. de servitutibus quod etiam uel sic eandem quia domino datur occasio ... cum cui servitus debetur ex quibus in levi ... nullo modo deberet dominus tamen prius fieri ad servitutes, facit s. de servitutibus rusticorum praediorum l. cum certe. ff. si.

Seruius et Labeo scribit. scilicet terrenum Labeo uel dicitur secundum quosdam tamen in eo consequens servitutem quia Labeo ibi dicit et Pomponius sentit consonum et nam cum sunt statim congruit non fuit sicut habent in speciem. hic accipitur pro superficie in eo ... accipitur

at uel operiat apertum uel contra. ego autem quod impune prohiberi puto. At cum quis operiat apertum uel contra non prohibendo. nisi si quid maiorem utilitatem suam aduersarius ostendat. Paulus.

Non posse Labeo ait ex aperto riuo terrenum fieri. quia commodo domino soli auferatur appellendi pecus uel hauriendi aquam quod sibi non placet Pomponius. At quin eo dicto magis ex causa quam ex eo contingit nisi ab initio imponendo circa servitutem id actum est.

Seruius autem scribit. Ulpianus. alio duci aquam quae ante per se per ducta est. si nunc per aliud ducatur. nam si operis aliquid faciat quis quo magis aquam deterius uel contineat non impune prohibendum ego puto et inspiciet contra prohibendum si non maior utilitas inseritur aduersarii. Seruius et Labeo scribunt si riuum qui ab initio terrenus fuerit quia aquam non continebat seruitutem uelit facere audiendum non esse. sed et si eum riuum qui structilis fuit terrenum postea quis faciat aut pro terreno eque non esse prohibendum. nisi aut urgentem et necessariam refectionem esse admittendam. Si quis nouum canalem uel fistulam in riuo uelit collocare cum id numquam habuit utile eum interdictum hoc futurum Labeo ait. Nec ei hic opinamur utilitate eius qui ducit sine incommoditate eius cuius ager est spectandam. Si aqua in unum lacum ducatur et inde per plures ductus ducatur hoc interdictum utile erit volenti reficere ipsum lacum. Hoc interdictum ad omnes riuos pertinet siue in publico siue in privato sint constituti.

tum sit. et si calide aquae riuus sit de hoc reficiendo competit interdictum. Cassius et de eius quod restituendo per quem uapor transit. In balneariis uaporibus putat utile actionem competere et erit dicendum utilem interdictum ex hac causa competere. Huius autem personis et in casibus hoc datur interdictum quibus et in quas et ea aqua interdicta redduntur quae supra sunt enumerata.

Si quis riuum reficienti opus nouum denuntiat Iulianus dictum est posse competere operis noui nuntiationem. Cum ei pretor ei uim fieri uetat absurdum est per operis noui nuntiationem impediri. Plane permittere actionem dicendum est posse aduersus eum uendicare ei ius non esse et hoc dubium non est. de damno quoque infecto cauere eum debere minime oportet dubitari. Si quis ei asportare uetet que refectioni necessaria sint prohibeat interdictum hoc eum eo competere Offilius putat quod est uerum. Venuleius.

Riuus reficiendus ita interdicitur ut non queratur an aquam ducere a te licuit. non enim tam necessaria refectio est itineris quam riuorum est quia non refectis riuis omnis aquae usus aufertur et homines siti necarentur. et sane ad aquam peruenire nisi refecto riuo non potest. At non refecto itinere difficultas tantum eundi agendi fieret quae tempore hiemis leuior esset. De fonte.

Praetor. Ulpianus. etc.

Ait uti de eo fonte de quo agitur hoc anno aqua nec ui nec clam nec precario

constituitur dominus soli l. primum. l. si. uel secundum alios dic quod sicut non possit operire apertum et contra et secundum hoc Pomponius uidetur contradicere Labeoni. quod dicit Labeo potest riuum apertum operire quod intelligitur si maiorem utilitatem consequatur inde et illum incommodum inferat domino ut s. l. primum. in fine et sic non contradicat cum alio casu loquatur. sed Pomponius intellexit Labeonem si simpliciter dixisse et sic respondentur cum in casu Pomponius quem ponit Pomponius s. quod utilitatem magnam habet cui servitus debetur et secundum hoc expone consequentia sic contra etc. q. d. non est bona id Labeonis. quia idem commodum quod aufertur domino magis aufertur ex occasione s. extrinseca. s. pastores per quos fiunt servitutis constituta quod ex uisu l. detentione tamen in fundo per quo tamen non agetur hic quod non agitur et sed dicit nunc s. quo prius est atque tempori sine ... uel sic secundum intellectum ... quod aufertur domino magis occasione servitutis imposite contingit quod ex uisu tale ut non liceat ei domino in suo pecus ad aquam appellere

s. l. i. Sperare uel dic locum aliquo operimentum ducatum et id est prohibetur quod si maiorem quam utilitatem suam ostendat dominus soli et sic non congruit sed uel dicitur sicut loquitur simpliciter et sic congruit in alterum minimum si operis dico prohibendo quod maior est quod est superficies ut supra gatur est simpliciter non ipsius

ne. l. uel sine pena. nam tenebitur secundum interdicto quod prohibere non debet et in superiori casu qui aperit uel operit secundum non facit uel prohibetur sicut s. ego puto. s. cum sine consuetudinem ... speciali ... ut supra et in superiori prius ... nam si etc. et sic non congruit sed ... quod dicitur sicut et sic congruit sicut ... ut sicut maior cum maior utilitas etc. ut hic s. l. s. aduersarius. l. domini soli etc. ex prioribus quod cum est actum imposita servitute ne liceat operire apertum uel operire ut non liceat secundum sic habet ut s. c. s. prius in s. quod inde est actum et sic licebit aperire operimentum et eius si domini tamen primi soli ut s. c. l. i. s. ego etc. si non sit interimi

...rale si maius est quod ducitur primum aliud non ... l. i. in fi. a hic et s. de lab. et pomp. intelligimus opus ... aque hic est consuendi aque ut retinendi necessario forte ... pro ea distinctione potest ... ut s. pro. ... nam si ec. ... s. ac. ¶ Seruius ceritum. i. murum de lapidibus ad ... [illegible]

s. de ductu ducitur ... de hauriendo. ... agentis ut qui pro... ¶ Pretor hic interdictum quod personam attinet. nam agentis ... in superioribus interdictis ... agendo ... s. qui usus est ... aqua. co. i. ess. l. i. ... sicut. ¶ Hoc interdictum ... ubi eadem ... [illegible]

clam nec precario ab illo usus est quominus ea ita utaris uim fieri ueto. De laci puteo piscina iis interdicta. Hoc interdictum proponitur ei qui fontana aqua uti prohibetur. Seruitutes enim non tantum aque ducende esse solent. uerum etiam hauriende. et sicut discrete sunt seruitutes ductus aque et haustus aque. ita interdicta separatim redduntur. ¶ Hoc autem interdictum locum habet si quis uti prohibeatur aqua hoc est siue haurire aquam prohibeatur. siue et pecus ad aquam appellere et ea sunt heredibus que ad personam attinent que etiam in superioribus interdictis diximus.

¶ Hoc interdictum de cisterna non competit. nam cisterna non habet perpetuam causam nec uiuam habet aquam et quo apparet in his omnibus exigendo ut uiua aqua sit. cisterne autem imbribus concipiuntur. denique constat interdictum cessare si lacus puteus piscina uiuam aquam non habeat. ¶ Plane si quis uelit ad hauriendum prohibeatur. eque interdictum sufficiat. deinde ait pretor quominus fontem de quo agitur purges reficias ut aquam coercere utique ea possis dum ne aliter utaris atque uti hoc anno non ui non clam non precario ab illo usus es uim fieri ueto. ¶ Hoc interdictum eandem habet utilitatem quam habet interdictum de riuis reficiendis nisi enim purgare et reficere fontem liceat nullus eius usus erit. purgandi autem et reficiendi est ad aquam coercendam ut uti quis aqua possit dum modo non aliter utatur quam sicuti hoc anno usus est. coercere autem aquam est continere ne defluat et uel dilabatur dummodo non permittatur nouas uenas querere uel aperire. hic enim innouat aliquid preter id quod precedenti anno usus est. ¶ Sed et de laci et de puteo piscina reficiendis purgandis interdictum competit iisdem personis quibus permittitur interdictum de aqua et si...

De cloacis

Pretor ait quominus illi cloacam que ex edibus eius in tuas pertinet. de qua agitur purgare reficere liceat ui fieri ueto. damni infecti operis uitio factum sit cauere iubebo. ¶ Sub hoc titulo duo interdicta pretor subicit unum prohibitorium. alterum restitutorium et primum prohibitorium est. ¶ Curauit autem pretor per hec interdicta ut cloace et purgentur et reficiantur. quorum utrumque et ad salubritatem ciuitatum et ad tutelam pertinet. nam et celum pestilens et ruinas minantur immunditie cloacarum. Item si non reficiantur. hoc interdictum proponitur de cloacis priuatis publice enim cloace publicam curam merentur. ¶ Cloaca autem est locus concauus per quem colluuies quedam fluat hoc interdictum quod primo proponitur prohibitorium quoque prohibetur uicinus ui facere quominus cloaca purgetur et reficiatur. cloace appellatione et tubus et fistula continentur. quia a cloaca refectio et purgatio ad publicam utilitatem spectare ui...

Nota hoc optime

... aquas. de aq. ... ¶ Hoc interdictum ... ¶ Huius ... [illegible]

supius dictum. ut s. de aq. ... ¶ De cloacis. ... ¶ Pretor ait purgare. i. reficere duo capita sunt hoc interdicti utriusque prohibitorium. sub ... s. de cloacis ... [illegible]

... ¶ Si quis ... ¶ Si quis nuos ... de cloa. l. i. ... si quis purgare ... ¶ Si quis ... ¶ Desiderius refectione ... [illegible] ... ¶ De fonte

... quia in isto hoc nullum est restitutorium ... quod subicit duo ... uel quatuor nam hic sunt duo capita reficere et purgare ... [illegible] ... aque fistula est aliud genus ... ad idem.

Quod ait pretor in tuas edes pertinet non videtur cuius purgandi reficere vel purgare. ut s. de op. no. nun. de pupillo. § si quis rivos. et s. de rivis. l. iii. § pe. et simili arg. ad eos contemplantes innovationes. et de reg. iur. l. iii. pe. et s. q. sal. tu. aut. c. l. si id in quid. et de fideius. si fideiussor. et s. pro emptore. l. ii. § si a l. alienam. et C. de res. ven. si maior. et C. de li. ca. l. in. et s. de pu. plic. l. pomp. et s. de peculi. l. si quis servum. et s. de relig. at si quis. § idem Labeo. et s. man. l. quamvis. sed arg. con. tra s. de fid. con. li. l. cum ii. § si. et a. l. iii. C. de re. ven. l. si. iniustique ...

detur. Idem placuit non est interdictum alteri quod non in[ter]dam non pertinet ab alio usum est. et ut si quis talem usum habuit cum non prohibetur volens cloacam reficere vel purgare. ¶ Deinde ait pretor que ex edibus eius in tuas pertinet. eos hic eodem accipere debemus edes pro omni edificio hoc est ex edificio eius in tuum edificium. hoc amplius Labeo putabat huic interdicto locum esse. et si area habitationis parte edium sit et si forte inquit cloaca ducta sit ex urbano edificio in proximum agrum. Item Labeo ait et si qui privatam cloacam in publicam immittere velit tuendo ne ei vis fiat. Sed et si quis talem velit cloacam facere ut eam hic in publicam cloacam non esse ei impediendo pos[se] scribit. Quod ait pretor pertinet hoc significat quod ex edibus eius in edes tuas pertinet hoc est dirigitur et extenditur pervenit et tamen ad proximum vicinum hoc interdictum pertinet quod alienis ulterioris per quorum edes cloaca currit. Flavius Mela scribit competere hoc interdictum ut in vicinam edes veniat et restaurat [illegible] ta purgande cloace gratia ... tamen Pomponius scribit ne eo cautionem damni infecti stipulatione omittat. si hoc stipulatio non omittetur si paratus restaurare id quod ex necessitate reficiende cloace eam rescindat. Si quis mihi purganti cloacam vel reficienti opus novum nuntiaverit rectissime dictum est exceptam nuntiationem me posse reficere id quod iam institueram. ¶ Sed et damni infecti cautionem pollicetur si paratus sit restaurare quod operis vitio factum est. nam sic uti reficere cloacas et purgare permissum est dum fuerit ita dicendum ne damnum edibus alienis detur. ¶ Deinde ait pretor quod in publicam cloacam factum sive immissum habes id quominus usus eius deterior fiat sic restituas. Item ne quid fiat immittatur ve interdicam. hoc interdictum ad publicas cloacas pertinet ne quid ad cloacam immittas ne ve facias quo usus eius deterior fiat ne ve sit. ¶ Venuleius. Quamquam de reficienda cloaca et non etiam de nova facienda hoc interdicto complectatur eamque interdicendo Labeo ait ne facienti cloacam vis fiat quia eadem utilitas sit propterea quod sic interdici visse ait ne vis fieret quominus cloacam in publico facere liceret. Idem Offilio et Trebatio placuisse refert dicit Labeo ait ut ne facere cloacam restituere et purgare permittendo sit per interdictum novam vero facere is demum debere debeat cui via publica [illegible] qua sit permissa.

¶ De his. Ulp. quod vi aut clam.

Pretor ait quod vi aut clam factum est de qua re agitur id cum experiendi potestas est restituas. ¶ Hoc interdictum restitutorium est et per hoc occursum est calliditati eorum qui vi aut clam quedam moliuntur. iubentur enim ea restituere et pervideri fit [illegible] ut ius faciendi habuit an non sive ei ius habeat sive non tenetur tamen hoc interdicto. propter hoc quod vi aut clam fecit. tuetur enim ius suum debuit non iniuria committere. Nec est quesitum an hoc interdicto utenti exceptionem

qd dam fau est quod prius precario et presenti tractatur. ut j. e. is qui. § quod ait pretor. et nota quod quintum dirigitur de duo interdicta. unum quod vi. quanto est factum aliud quod clam quando clam. quod. jo. non apparet quid utrumque eorum sit factum agitur quod vi. aut. c. fu ...

de adul. l. gnatius. si hic habet ius qui dominus est soli. set non habet ius quia alius possidet. non habet ius invito possessore et fadis fuit s. ne quid in lo. ad l. acquil. quemadmodum. § ple. et s. de ... no. nun. pretor. § ait pretor et quorum l. l. § ... gnuti ... s. de iti. ac. quod pri. l. veteres. purgandi ... quod l. quia vel propter id quod ic. jo. possit. s. contra non iure meo. s. verbo exceptionis. q. d. ... eres quod iure feci. qd. l. quia non fecerim sed iure meo feci set ubi feci iure meo. ut in cui supra ... ior videor non tenetur sed quod exceptio non valet ... nulla visa. s. tali alie tamen quatuor possunt

uca. ut. § deinde novam. s. privatam vel de publica ... misit. ut ediles. ut. s. de via. p. l. ediles. qui ex pretoribus erant. ut inst. de iur. na. § pretor non quocumque coram omni pretore poterat agi ut liceret facere novam cloacam publicam vel privatam sed tamen coram eo qui curam viarum habebat cum illa essent pretores. ut s. de ori. iur. l. ii. § quatuor consules. usque ad. § cum tamen vel verius primo petentur licentia faciendi ab edilibus qua habita agitur coram quolibet. ¶ Quod vi aut clam. superiora interdicta respiciunt futurum tempus hoc preteritum. vel dicitur s. separatim de vi. cum presens ut in unde vi. interdicto quod presentia ut ... possit nunc de quodam invito. s. etiam. pro vi quamquam eo ...

premium. ut. ii. l. prohibe. §. sed et si permisit. l. set alius. §. exi stimo. et §. est talia. al. l. semp. §. hoc interdictum in facto ... C. l. in. §. labeo. hoc interdictum in solo uel aut mobili coherente solo. io. ii. si alius. §. notandum et dic ... eius qui edificat uel eius cui uacet. uel aut ...

tar. s. de noui oper. nunc. l. in pr. de uirum. l. sino fuit. et eunc. l. fino. §. fi. ii. s. si quis cum l. in. §. fi. ii. s. ne uis fiat ei. qui in pos ... l. fi. in prin. in presentia. l. in presentia. item lab. fecisse. ut. ii. l. in. §. illud. quamquam iusta causa. postea uti pro principis ut si sanxerit. ut. ii. l. in. §. si quis paratus. ac. l.

possit quis obicere quod non iure meo fecerim et magis ei ne possit. nam adversus eum uel clam factum est. nulla uis ta exceptione seuiri potest.

Hoc interdictum ad ea sola opera quecumque in solo manu facta fuerint fac. quid sit uel clam factum uideamus.

Vi factum uideri Quintus Mucius scripsit. Si quis contra quem prohiberetur fecerit. et mihi uidetur plena esse Quinti Mucii diffinitio. Sed et si quis iactu uel minimi lapilli prohibitus facere perseueravit facere. hunc quoque ui fecisse uideri. Pedius et Pomponius scribunt. et hoc uerius est. Sed et si quis contra testationem denuntiationem fecerit. idem esse Cassius et Trebatius putant. quod uerius est. Sed si Aristo ait eum qui ... facere quem sciret se prohibitum iri uim facere uideri ... prohiberi possit. Item Labeo dicit si quem facientem prohibuero is quoque destiterit in presentia postea facere ceperit. tunc uim fecisse uideri. nisi permissu meo facere ceperit uel qua alia iusta causa accedente. si quis tamen inualitudine impeditus uel ne offenderet uel te uel eum qui erat ex his amicis qui te magis faciebat ideo non uenit ad prohibendum non uidebitur aduersus eum fecisse. et ita Labeo scribit. Idem ait et si te uolente ad prohibendum uenire defuerint aliqui domus forte sine ullo dolo malo meo aeque hoc uerius non uideri me ui fecisse.

Ne in aliena potestate sit. Venuleius. ... ciuitate sit aduersum meam me ... delinquentis certiorem facere.

Prohibere autem non utique per semet ipsum necesse est. sed si quis seruum suum uel per procuratorem prohibuit recte uidetur prohibuisse. Item queritur si inquilinus meus prohibuit nec me moueat quis prohibuit nec quemquam moueat quod per liberam personam adquiri actio non soleat. nam prohibitio hec demonstrat eum facere quod minime aliter si clam tu eum feceris. hec autem actionem. ergo magis ui ... delinquentis quam alieno adquiritur mihi actio. Illud sciendum est non omnibus momentis eum esse faciendum. sed semel in interdictu facta in iis perseuerantis si permiserit. Aduersus eum qui utatur interdicto exceptio erit necessaria non tamen aduersus ego permissio. et si procuratorem quis promiserit uel tutor meus qui tutelam administrat pupilli uel curator furiosi uel adolescentis dicendum erit exceptioni locum fore. plane si preses prouincie uel procurator rei publice permiserit in publico facere nemo scribit exceptionem loci non habere. quod et si et locus in quo publice procuratio data est ... data. hoc ita uerum est si non lex municipalis curatori rei publice amplius dederit. Sed et si a principe uel ab eo cui princeps hoc ius dederit. idem erit dicendum. Si quis paratus sit in iudicio se defendere aduersus eos qui interdicendo putant necesse fit ut uideatur desinere facere. et magis est ut desinat si modo satis offerat et defendere paratus est si quis agat. et ita Sabinus scribit. Sed et si quis ita paratus sit damni infecti cauere cum prohibetur tamen est prohibitus quod ...

Si quis cum in iure prohibuit ad quod est ... de fur. l. plerumque ... faciente opus ... non in nonclam faciebat ... de uulgari ... diligebat ... in malo ... moto. quia ex parte mea nullus fui ... dolus.

Nec in aliena fuerit. s. de arbi. l. ne in potestate. et l. de regu. iur. l. non dicas ... quid. in lo. p. ... pena ... s. de neg. ges. l. qui soluendo ... acceptum.

Prohibere prohibuit ... ut cum mandato ... l. prima ... siue mand ... quis prohibuit nec ... econtra quis prohibi ... eius ministeriis. s. de op. no. nun. l. de pupillo. §. ... non solum uolebat. ut. s. de ... l. licet ... s. de usufr. l. si quis solum. §. fi. ii. s. de op. no. nu. l. si procuratoris. s. de ... in pos. l. ... in prin. ... et ... nec per se nec per alium prohibuit ... in facie ... ut locus sit ... perseuerat. hoc ... easdem personas ... uersus ... faciat ... item labeo ... de fur. l. quamuis. ii. s. ... annis. ... l. is qui. §. inter ... ibi ... remissio ... item faciat. s. de ... ii. ... in pos. ... si ... ad ... contra ... s. de ... pu. l. in.

... non prestat ... de op. no. nun. l. de pupillo. §. in quibus ... si forte. §. i. §. Et si quis est testatione. l. nunc ... coram testibus factum. denuntiatio ... possit ... per eum fecit ne prohiberetur ... prohibitus esset. ut. ii. de regul. iur. l. ea que. §. sep. ii. s. de op. no. nu. ... §. si quis paratus. ii. s. qui. ... in pos. ... §. ... quod. l. fi. ... ii. s. de n... in prin. ii. s. qui. no. pig. ut pro. sol. item ... §. qui paratus. ii. s. de l. ii. ... §. sciendum.

in prin. so. ut ibi. item ... s. de usufr. l. mora. ibi cum sit ... omissa et c. si magis ... l. ... Sed et si permisit post prohibitionem ... exceptio. ... l. ... §. ple. ii. s. de op. no. nu. l. i. §. item quotiens. ii. s. qui. no. pig. ut pro. sol. l. si ... Non tamen ... quia ... de fur. l. ... §. qui tutelam. ... de tut. ... administrat. ad differentiam eius qui ... administratione ... qui ad instruendum ... ut. ii. de sol. quod si ... locum fore. ... de rigore ... prohibitionem ... ut s. de ... l. ... pretor ... remissio ... de rigore. ad quod est. s. de ... l. ...

V

sepul. vio. l. ii. s. pe. §. i. l. nam si ita. §. ii. iudices. indices a al' indicis. iussu dicto nec inim. l. aquil. pe. s. c. l. i. in prin. presentium si factum est nec dimit. p. quanto dimit. accipe s. factum dimit. si cum licet ad presens referatur

hi. l. ar. ubi. distruxerit. ad quod facit s. de contrahen. emp. si di. facit s. de fins. expor. l. si venditor. nisi. traditio fuerit si quod traditio est facta agit emptor i. post ante venditionem ei factum i. completum per traditionem et sic no. quod inter dictum sicut actio e aque. p. ar. tantum et etiam successori item ut s. de aqua. p. ar. si eius. §. si quis p. us. ar. §. s. de eo. l. quam. §. is aut. locat plus est maiore. aq. p. ar. quia ea agitur post ante venditionem secus ut ibi quod hic non est. i. s. prima i. propter hoc quidam significant etiam quam est. mag. quia ibi ad destructionem operis ex quo tempus minus timetur sicut nunc hic per tempus pre tendit. ut i. s. e. l. aut quod a facit s. de aqua. p. ar. l. post venditionem. tenebitur ad id quod consequens consecutus est. vel acc. ad extend. ut s. de contrahen. emp. quod sepe. i. §. si res. i. de furt. l. cum qui. in prin. sed §. s. de hi. vel acc. de dic. l. venditor. et hi. in si. so. ut ibi dixi in solone dum dic. l. commod. post venditionem contingens. ut s. de pi. a. co. l. id quod in prin. ii. §. aristo. si i fundo in quo aliquid vi vel clam factum fuit insuper quia sua res sit vel quia in his ei habeat ius vel quia possideat vel teneat quoquo modo. ut ii. §. aristo. i. §. si al. quod vel non possideat vel teneat quantocumque ut i. e. temp. §. si ex so cis. i. l. competit. in p prin. transferatur i. antequam conditio melior fuit allata e quod intervenientem res venditori restituatur ut s. de in di. addic. l. ubi. §. id vel. i. §. idem. tunc quando venditio non est resoluta sed fuerit. s. postea. ipsi s. emptori. utile. i. efficax habebat. quia eius interest. vel quia possideat. et. aristo denunciandum ab eo qui vult edificare. moram sequente venditore et non contradicente. ut s. de acquir. pos. l. iiii. al' precio suum. ut s. de acquir. si ex stipulatu. vel dic morabar quia eme

sit ei cui statua fuerit si tibi de derit ipi eam detraherent et hec sententia vera est. Si quis de monumento statuam sustulerit an ei ad quem ius sepulcri pertinet age permittatur. et placet in his interdicto locum esse. Et sane dicendum si qua sepulcri ordinandi causa apposita sunt sepulcri esse videri causa. Propter hostium avellat vel aperiat vel effringat. Si quis municas meas venit et iadices abstulerit in hoc interdicto tenebitur. Tait prior quod vi aut clam factum est ad quod tempus referatur videamus. utrum ad preteritum an ad presens quod species aptius expedita est. Autem in hoc interdicto presentis temporis significationem accipi debere. Si tamen inquit ex opere dampni dati fuerit aut dominus autis cuius fundo nocitum erit in sua impensa id sustulit utilis probari quod videtur temptat. et ut dampnum sarciat et impendia restituantur. Et interdictum hoc complectitur id quod aliquis vi aut clam factum est si ex interdicto evenerit ut quod vi et clam parti vi fiat et parti clam fiat modo opere ut puta cum prohibente fundamenta posuisset i. postea cum convenisset. ne reliquum opus fieret absente me et ignorante me reliquum opus perfecisti vel contra fundamenta clam fecisti deinde certa me prohibente edificasti hoc interdicti mur ut et si vi et clam factum sit interdictum hoc sufficiat. Si tutores iussu aut curatoris factum sit cui placeat quod cassius probat ex dolo tutoris vel curatoris pupilli vel furiosi non teneri evenit ut in ipsum tutorem curatorem vel inutilis actio vel inutile interdictum.

competat certe ad patiendum tollendi operis utique tenebuntur pupillus et furiosus quamvis nocitur suo ad noxam qui obtemperavit tutori aut curatori. Ita ad quendam quem habent actionem facinoris vel scelestis ignoscitur sive dominus si vel his qui vice dominorum sunt obtemperavit. quod et in hoc casu admittendum est. Si postea quam vi aut clam factum est venerit fundus an venditor inde omni hoc interdicto experiri possit videamus et existat sententia existimantium venditorem petere ei hoc interdictum nec finium venditionem. Sed in excepto actione erit quia quod ei prestando emptori ex eo opere quod ante venditionem factum est satis ei esset quia utique propter hoc opus viliori pretium detraxerit. Et et si non viliori vendidit. i non erit probandum. Plane si post venditionem fundi opus factum et si ipse experiatur venditor quod non traditio facta est tamen ex empto actione emptori tenebitur quod ei commodum et incommodum ad emptorem pertinere debet. Si fundo alicuius in diem sit cui competat interdictum et aut vel interdictum quod vi aut clam ei competit cum inficiu it opus non fieri. fundo ei in diem addicto quod commodum et incommodum est ad emptorem in quit pertinet antequam venditio transferatur et ideo si quid timeri ut clam factum est quamvis in melior conditio ablata fuerit et ipse utile interdictum habebit. Sed et quam actionem sicuti fructus medio tempore percepit venditor iudicio prestare cogendum aut. Aristo autem scribit non possessori esse semper denunciandum. nam si quis iniquit suo vel i

si fundus quo facit non sequatur caput. ignosce. ut i. de acc. i. o. l. fuis. a. de reg. iur. ad ea. de inum. si si vinius. §. si iussu. an si as. de nox. l. ii. §. i. ii. ad l. cor. de fal. divus. §. pre senatus. ii. de reg. iur. l. ii. §. camp. qui inter quales sunt tutores i. aut. ut s. p emp. qui fundum. §. sicutor. ac. si postea fundus in quo aliquid vi aut clam factum est venditione. sic in acc. ar. fur. ex. l. si a iudicto de aqua. cor. est. ut s. de ag. aqua. cor. l. §. si fundus. item sic s. fin. reg. i iudicium. eo opere. eius operis nomine evicto ad quod facit s. de pet.

inum causa vendidi non aut possidebunt bona vel mala fide adhuc ei dic verius quod non cuidoit tamen precario i quod dicat moram si precario. i. p. hoc. i. c. §. i. nam i sic in i e. in eo. l. tamen denunciaverit. se opus facturum. quod dic ut s. e. aut qui. §. si quis. ergo. quia non possideat tantum quod i e. ut dic quod non tradita pos. tantum emptori. quod hec modo tradita i

pos. competit interdictum. i. venditionem factam sub hoc pacto & precario traditus. al' traditus sit et al' non sit, sed libere et absolute. sed ut in possessione tamen esset servus si nullo modo ... j. no. statim &c. i. diat fo emptori plus offerenti vel melius priori an sub eo pacto fuit vendita. ac. tradido. ad terminum exeundum communi nec precarii roga tio. rogatio. non tamen traditio. Que statim. spectat i ut insti. de contra. emp. §. cum autem. i. s. §. primam. §. si postea. competere. emptori vendi tori enim competit sed tamen vendi tor cogitur ce dere interdictum emp tori. ut s. §. set si postea. id est. an possit. q. d. pos

dixerit et mihi nec dum tradiderit et vivant cum opus face re vellet et sciret me emisse et in fundo morari, mihi de inde caverit esse cum tutum fu turum. quod ad suspicionem dam scilicet operis pertinet, quod sane verum est. ergo si posti dic... alienationem factam fundo precario traditus sit, putem emptorem interdictum quod vi aut clam habere. si vero aut non dum traditio facta est aut et facta per errorem rogatio, non puto du bitandum qui venditor iterdum habeat ei et competere et si res ipsius periculo non sit nec eius interesset facit quia res emptoris periculo est. nam et statim post venditionem contracta periculum ad emptorem spec tat. et tamen antequam ulla traditio fiat nemo dicat interdictum ei competere si tamen precario sit in possessionem videamus quia ipsius interest qui alius possi deat ea interdicto uti possit ergo et si dicat multo magis. nam et colonum posse interdicto experiri indubium non ve nit. ¶ Plane si postea quam melior conditio allata est aliquid operis vi aut clam factum sit nec vel dubitari interdictum competere venditori. nam et interest eius et vel de illo quod medio tempore ac cidit quod est non de eo opere quod postea contigit. ¶ Sive a priori venerit ut si displicuisset inemptus esset fa cilius admittimus interdictum emptorem habere si modo est in possessione et si retractio emptionis in alterius arbitrium conferatur id erit probandum. ¶ Si forte et si ita venisset ut si aliquid evenisset inemptum esset ...

Plane ablata. et possessio ex toto alia ita priori emptori. nam conventione soluta. ut s. proxime §. i. si ita fuit. Sed quam superiori casu in possessione qualitercumque. ut s. proxime in alterius. i. venne sit contra. e. de contrahendo. emp. in ceteris. ut si placuit alii. solo in... vendi. venisset. ut si navis ex asia venerit. commissoria. in si pretium non solutum esset intra certe res sit inempta. ac. item predictum. facit. s. si fructus venit. i. si forte. sequendum. ac. quod admittitur. s. e. si al. §. notandum. s. so. i.

Quam hic loquitur cum quid circa solum factum est et laeditur dominus in fructibus talis ibi de eis fructuum tantum modo tangitur. i. facit. s. ad. l. aquil. si fu. §. in qua lex. a. i. e. competit. in prin. a. s. l. proxime. §. si fundus.

Nec enim interdicto. utile. ut s. ad. l. aquil. item me. §. si. a. ar. j. ar. fin. ce. l. i. aquil. a. utile. nam et vi. ha. bet utile. ut s. de vi. a vi. ar. l. iij. §. unde vi. i. facit. j. de fu. rt. l. mi. §. i. a. §. in a. s. qui. mo. usufructuarius. ut si medium ac. ¶ Labeo si filio. s. eo. factum. a. sic vi. meliorum. set

quid praeter presente. i. non si absente. ut. s. de iud. si longius. a. j. de mini. si si vim. §. filio fa. ¶ Idem ait peculiari. non consentienti vel quasi si alia. videri fecisse. ergo interdicto isto ex ea parte quod dicam in filiis agere non poterit in patre absenti et si ex ea parte quod vi habe locum in patrem in filio. ut s. proxime. sec. fac. s. de peculio. i. eo tempore in prin. a. j. ...

perdiuum et si forte commissoria lege venierit id erit dicendum. ¶ Idem vel scribit interdictum hoc non solum domino predii sed et his quorum interest opus factum non esse competere. ¶ Venule.

Quamquam autem colonus et fructuarii fructuum nomine in hoc interdicto admittantur, tamen et domino id competit si quid praeterea eius interest. ¶ Vlp.

Demque si arbores in fundo cuius usufructus ad titium pertinet, ab extraneo vel a proprietario succisse fuerint titius et lege aquilia et interdicto quod vi aut clam cum utroque eorum recte experietur.

¶ Labeo scribit si filio tuo prohibente opus fecerit et de hoc interdictum agas si te prohibente opus factum est et filium tuum indo.

¶ Idem labeo ait aduersus filium fam. nunc peculiari neminem clam videri fecisse. nam si sciat cum filium fa. esse non videtur eius celandi gratia fecisse quem certum est nulla fecisse actione habere. ¶ Sive socius meus fundi mei arbores succidit socius eius interdicto hoc cum eo experiri potest cui ei competat et interest. ¶ Sed apud vivianum relatum est amplius si mihi concessisset ut ex fundo tuo arbores cedam deinde eas alius vi aut clam ceciderit mihi hoc interdictum competere quia ego sum cuius interest quod facilius erit admittendum si a te emi vel ex aliquo contractu hoc consecutus sum ut mihi cedere liceret. ¶ Quesitum est si cui per vim factum est aliquid vi aut clam factum sit an postea domino ad aliquem devoluto interdicto locus sit ut puta hereditas iacebat postea adiit hereditatem ...

ut hic vel heres ad exeundum in absentia patris patris quesita hoc casu. ut. s. de iud. si longius. §. si heres melior est. ac. potest. cum dividendo. ut. s. com. divid. non omnis. §. venit. id est si aliud opus faciendum fuit. si socii. a. s. e. si alius. §. notandum si certum non. o. mim. loc heres. ut. s. de op. no. nu. l. i. §. ...tationem que est contra. concessisset. al' concessisset ... concessis. s. ex causa donationis. contractu. alio. ... natore de quo primo dixi et tamen non possit ... nec dominus etiam adhuc. ut. s. de con. l. qui ...

Quesitum .s. operis. faciente. facientis opus clam vel vi ab aliquo prohibitus .i. facit .i. vi aut clam. quesitum. quo anno. ac. sed illud eo tempore quo fiebat opus factum .s. de rei vi. l. i. .s. ad. l. acquir. l. ob id. pos teneatur in ano. oportet. s. si aut sinus superioribus induat lapides in sui dominium sui. ac. Si in sepulcro meum. facit. s. eius qui in pu. S. si quis de monumento. ac. singulis separatim quia plura sunt delicta. obligantur. ut possum aliquem eorum in solidum convenire

cius an ei interdictum competat et est apud iulianum sepissime relatum heredi competere hoc interdictum eius nomine quam aditam hereditatem factum sit. Nec referre labeo ait quod non faciunt qui heredes futuri essent. hoc enim posse quis cum quis post aditam hereditatem nec illud quidem obstare labeo ait quod nemo in eo tempore dominus fuit. nam et sepulcri nemo dominus fuerit et tamen si quid in eo fiat experiri possum quod vi aut clam. Accidit huic quod hereditas dominium loci optinet et recte dicetur heredi quoque competere actionem successoribus autem quod successerit sive postea aliquid sit vi aut clam admissum. Si colonus meo opus fecerit si quod me nolente vel ratum habente factum est aut si procurator meus fecerit in quo placet sive ex voluntate mea fecit teneri me sive ratum habuero quasi a factum quem procuratorem meus fecit meum vel. aut si colonus arborem de qua controversia erat succidit vel quid aliud opus fecit si quid iussu domini factum sit ambo tenebuntur non solum ut patientiam praestent sed ut impensam quoque ad restituendum praebeant. Si autem dominus non iusserit colonus quidem tenebitur ut patientiam et impensam praestet dominus vero non amplius quam patientiam praestare cogendus erit. Vlp. Nam et si servus meus ignorante me opus fecerit cum vel dederit vel manumiserit me in hoc solo agere potest ut patiatur opus tolli. cum emptore autem vel aut servi noxae dedat aut impensam quam in restituere

factum fuerit praestare sed cum ipso manumisso recte agi potest. Idem.

Semper adversus possessorem operis hoc interdictum competit procurator si quilibet iussu meo vel cum invito me opus in fundo meo fecit. interdicto locus erit is cum fundo pertinando locaverat lapides sustulit et in viam proiecit perdiderit. Ait labeo te vi aut clam non teneri nisi id tuo factum sit. Ego puto conductorem teneri locatorem autem non alias nisi ut patiatur cum praestare possit aut si aliquam actionem habeat quam praestet et teneri non oportere. Si in sepulcro alieno terra gesta fuerit iussu meo agendum est quod vi aut clam mecum labeo scribit et si communi consilio plurium id factum sit licet et cum uno vel cum singulis experiendo per cum quod a pluribus pro indiviso factum est singulos in solidum obligare. si tamen proprio quis eorum consilio hoc fecit cum omnibus esse agendum scilicet in solidum. ita ut alter conventus alterum non liberabit quin immo perceptio ab alio sive nore etiam eum alius conventio alterum liberat praeterea sepulcri quoque violati agi poterit.

Hoc interdictum in heredes et ceteros successores datur in id quod ad eos pervenit et post annum non competit. Annus autem cedere incipit ex quo id opus factum perfectumque est aut fieri desierit perfectum non sit alioquin si a principio operis cepit annum quis numeret nocere cum his qui opus tradiissent facient semper agi et sius sit locus in quo opus factum est qui facile non advertitur ut pu

[Glossa, columna sinistra]
s. ego ad quem ius se pulcri pertinet .s. de l. is qui in pri. S. si quis de monumento in de sepul. vi. l. iii. locum primus domine .i. ff. de usuc. l. his .i. heredes .i. e. de petitione. l. cum heredes. ac. Si colon. mam meam. al. heredibus meam factum quem pro .a. c. i. feciste intelligendo sit al. est cum colonum me a fecerit .i. si recte dicitur infra

s. e. aut qui. S. similiter qd in no. a. j. S. prec. ac. conveni. me. si i colon. tenebitur ut .i. pr. S. iuliani aut communis quis ius imp. an non habet. ac solus in vis. ut mar. e. s. ad. l. ac quil. l. ubi ho. in prin. pariter aqui. s. cum. ut patiam. non opus tolli. ut .i. s. de aqua p. ar. quin. S. item in l. si colon. .i. s. ne quid in lo. pu. l. ii. S. fabius.

[Glossa, columna dextra]
ut .j. de furt. l. vulgaris. S. si duo. sed cum omnis quesiti cum singulis experiri pro pars in eorum .i. ad quod facit .j. de v. ob. l. in executione. S. ii. ac. ut quia unum est delictum apud hoc omnium. item .i. e. vel sic quod quilibet habet proprium consilium itaque .i. e. liberabit. eo casu cum proprio consilio quisque hoc facit alio .s. non liberabit hec cum quando proprio consilio fecimus. sed aliud in superiori vel dic in superiori casu sola conventione alios liberari. sed sola perceptione. ut ar. s. de his. q. deie. vel eff. l. preparatione. et facit .s. quod fal. tu. auc. l. nominibus. S. si .a. l. s. i. s. de peculio. l. si ex duobus. S. sed .i. s. quod me. ca. l. cum ex. S. si. i. l. s. i. s. de via vi. ar. l. a. S. quod c. i. de al. i. m. di. l. si ex duobus a del. .i. si ex toto. S. i. i. e. de quod. fur. l. i. cum quo

cum consilio quod est quando cum ante iunt ut per unum facerent vel in ullus eorum sine aliis fecisset sed proprio consilio dicimus facere quando omnes fecerunt. i. quilibet per se facere proponebat ad quod est. s. de iur. o. iud. si familia. inolarit. a. crimi nali. i. civiliter pace. i. factum que tacitur in c. cum ut .i. de sepul. l. vio. l. pretor .i. l. ii. .i. S. i. Hoc ad eos pervenit. ut ar. s. de calump. l. in heredem. competit. ut .s. de aqu. p. ar. harum. .i. s. c. l. i. i. sepius agi .i. septe posse agi primo quam fieret quod incognitum esset ita tempus quando opus fieret ut ageret ante quod opus fieret. ad iret. ab illis civius erat. .i. ab scondito. .i. in abscondito. de eo quod factum est. fac. j. pr. S. i. e. de excusac. tu. l. quin

Nam si vendito dedit. s. de aqu. p. ar. l. Eius vi. so. ii no. s. l. si. ar. in prin. semper adversus erit. ut praestem patiam. ut .j. competit. S. in summa. i. s. l. et ingr. i. si. i. fac. ad hoc quod inmit palam obligatur. ut. s. de pec. l. si quis Sic ait passivando .i. ut nonas vi [illegible] S. etiam. Si res poneretur. locatorem. non inhereticum nec tamen habentem. possit. ut tunc ad patiam. praestet. i. creditor forte et locato vel forte ad penam quam mihi promisit si tale opus facit cum forte ad silem vi

quagintas. j. s. de edit. ed. quod si nolit. S. si quis ita. al. S. quod si ita. i. s. quod ac. de peculio. est. an. l. i. S. annus. i. e. qui. adivit. ad. bo. pos. l. quamquam. i. s. de calump. l. anni. affinis. s. p annum. annus .i. i. s. pr. S. i. s. de bo. pos. fu. in. l. qui ex libris. S. i. i. e. de testi. in. l. i. a nam. i. de tep. in inte. rest. l. i. secus autem in eo qui nec aliquam causam tamen absint. ut. s. de minor. l. pap. ex illi. ac. Huius ideo factum ee. facit ad id quod no. s. ne quid i lo. pu. l. ii. S. hoc interdictum. i. S. interdictum h. restitutione. i. destructione. non inquis. sed in incolentis. iniustis incuat. facit ad hoc. j. de v. sig. l. cum proc. a. s. de usuf. l. vicesima. S. hoc interdicto i. e. si opus. S. si. i. s. quod me. c. si aut excep. S. i. a l. iuventi. S. si usufructus. i. s. de via vi. ar. l. si plures. S. de suo. defuisse. al. dimisisse i al. defuisse.

innuit. ar. q[uod] actor non habeat necesse p[ro]bare interesse suu[m] q[uo]d petit s[ed] tantu[m] factu[m] n[on] fuisse illud declarare. ad q[uo]d facit. C. u[nde] ui. l. si q[ua]n[do] & accipe q[ui] p[ro] dolo. secus si p[ro] culpa o[m]issa q[ui]a tunc est p[ro]bandu[m]. ut inst. de u. ob. §. si. ... j. de furt. l. in act. §. de uestit. ...

op. nun. l. i. item contra. s. de op. no. nun. l. si. set aliud in hoc quam in illo interdicto. ut dic. ut no. s. de iudiciis. l. iii. §. opus. Fingere contineri ut s. e. si ar. §. notauimus. s. de ui a ui. ar. l. §. illud. & §. plane. & §. si quis de nam. s. e. l. i.

ta in sepulcro q[uod] ui aut clam
factu[m] est uel in quo aditu ali
o loco s[it] et si sub terra fieri op[us]
uel sub aqua uel cloaca aliq[ui]d
factu[m] sit et post annu[m] ca[usa] cognita
competit eo interdictu[m] q[uod] fe
cit. n[am] ca[usa] cognita annuam ex
ceptione[m] remittendam h[abe]re
ex iusta et magna ca[usa] ignor
antia intuemente. Si q[ui]s
rei publice ca[usa] absuerit: dein
reu[er]sus interdicto q[uod] ui aut clam
uti uelit. uerius e[st] no[n] excludi
eu[m] annos reuersum annu[m] h[abe]re
na[m] et minor xxv. annis rei
publice ca[usa] abe[sse] ceperit deinde
maior effectus sit dum abe[st] re
i publice ca[usa] aut futur[us] e[st] ut ex
quo redit annus ei co[m]putet[ur]
no[n] ex quo impleuit uicesimu[m]
quintum annu[m]. et ita diuus
pius et deinceps c[eteri] principes
rescripserunt. In hoc int[er]
dicto t[antu]m lis estimat[ur] q[uan]ti ac
toris interest id op[us] factu[m] no[n] e[ss]e.

Officio aut[em] iudicis ita op[us]
e[st] si restitue[n]dum iudicandum est
ut in eo ca[usa] eadem co[n]ditio sit acto
ris que futura esset si id opus
de quo actu[m] est neq[ue] ui nec cla[m]
factu[m] e[ss]et. ergo no[n] nu[m]q[uam] et diru
enda est ut puta si p[ro]p[ter] hoc op[us]
q[uod] factum est s[er]uitutes amitta
tur aut usufr[uctus] intereat q[uod] no[n]
t[antu]m tunc eueniret cu[m] quis op[us]
edificauit. Ver[um] quod si diru
isse op[us] p[ro]ponatur et deteriore[m]
conditione[m] fecisse uel s[er]uituti
uel usufr[uctu]i uel ip[s]i p[ro]prietatis

Sed q[uod] interfuit aut p[er] iusiu[randum]
q[u]ando q[uod] in litem actor iura
uerit aut si iurare no[n] possit
iudicis officio estimand[um] est

Eu[m] q[ui] d[olo] malo fe
cit quo mi[nus] posset restituere
p[er]inde h[ab]endu[m] est ac si possid[eret].
Culpa[m] aut[em] in hoc interdicto
uenire erit probandu[m] quatenus

arbitrio iudicis estimanda
erit. Quia autem hoc in
terdictu[m] q[uo]d interest competit co[n]
tra: si quis alia actione fuerit
co[n]secutus id q[uod] int[er]fuit op[us] no[n]
e[ss]e factu[m] consequ[en]s erit dice[re] h[oc]
interdicto iudice[m] absolui op[or]t[er]e.

Paul.

Competit hoc interdictu[m] et
his qui no[n] possident si mo
do eor[um] intersit. Si quis
ui aut clam arbores arbores
no[n] frugiferas ceciderit uelu
ti cypressos d[omi]no du[m]taxat co[m]pe
tit interdictu[m]. Si amenitas q[ue]
de eis arborib[us] p[re]staretur
pot[est] dici et fructuarii intere[sse]
p[ro]p[ter] uoluptate[m] eius et gesta
tione[m] eius et e[ss]e huic inter
dicto locu[m]. In su[m]ma q[ui]
ui aut clam fecit si possessor
patia[tur] eam et impensa[m] tollen
di operis qui fecit nec possi
d[et] ad impensam qui possessor n[on]
fecit patiam tantummodo d[ebet].

Interdicto q[uod] ui aut clam te[n]e[ri]
eu[m] per quem d[omi]no acquiritur
et per inquilinu[m]. Ulp.

Si in matura silua[m] ceduam
ceduam ceciderit quis interdi
cto q[uod] ui aut cla[m] tenetur si ma
tura silua cedua ceciderit id q[uod] d[omi]
no d[omi]nus affectus e[st] iudici p[re]sta
bit. Non aliunde res
ponsu[m] est. Si magistratu[m]
rogasses ut aduersariu[m] tuu[m]
ad[i]re ad iudicem iuberet ne
op[us] nouum tibi denu[n]ciaret
uidens ea op[us] fecisse q[uod] tu
fecis. Ulp.

Interdicti q[uod] ui aut clam
competit filio fa[milias] colono arbo
rib[us] succisis. Ulp. Paul.

Clam facit qui prohibitus fe
cit q[ui]s qui quo minus prohi
beatur effecerit e[st] pericul[um] pu
ta aduersario denunciante
uel ianua puta preclusa.

ex ea q[uod] clam. ut ibi. ac. quod est. ut ar. s. de eo p. q. fan.

Utin praelium, p[ro]ut ali[ter] est. l. i. §. i. & §. ii. & fac. s. e. l. si ima turam. §. p[ro] iactantis. ut s. e. l. i. §. set si quis. tu[n]c deficit. quia non est res in eodem statu imo mutatur: in aedere. nam in hoc casu uidetur res mutata uel mota. set s. de no. op. nun. l. ple. so. non tenetur hic. ut prestet impensas tu[n]c s[ed] tenetur ad patientiam. ut ibi. item contin. s. de no. op. nun. l. non solum. §. si. so. ibi. scilicet ul' sciat p[ro] tunc hic ignorant. ul' aliud est in hoc interdicto aliud in no. o[pe]r[is] nun. sunt & alie multe differentiae. que no[n]tan[tur] s. d. no.

monem. eum f. aduersarium sem. p[ro]p[ter] sane ue[n]it. incidenda. ut j. de uic. l. ii. in si. si nomine fu[n]di tenet. ut s. e. l. nam & fun[dus]. In opere quamq[ue] l. quia celum q. s. edes meas est usq[ue] ad liberu[m] celum liberum esse de. ut. s. de fur. l. si. ii. l. p[ro]p[ter] p[er]. uel celi. aeris quia forte corrumpit et aerem apponendo stercibus uel cloacam aperit. ar. ut s. de cloacis. l. i. §. i. Si quis ius forte fruitur interdicto. ut j. e. l. semp. §. in hoc. ui ul' clam. Si interdicti ferentes. i. testimonio. uile est inde

ceritis in meum agrum reducatur: remanet. s. ad
hoc ut ... de fundo tuo reducatur in meum sed le
ge tabiarum actio in factum ad estimacionem intis pre
tio ut de eo. ar. s. de rei ... l. in rem. i. facit. ... ar.
ar. de. si ples. ff. i. a. s. de rei. ven. si fruitum. ff. dear

l. aium: ff. si quis me. Si quis celum. ad h. s. de fine. l. si.
i. s. l. pr. ff. pa facit. s. e. si alius. ff. uotarum. ac. agi posse.
ut ij. de sepul. vio. l. pretor. al. l. ij. ff. sepulcra facis.
ut pos. l. si duo. ff. item uideamus. Si is qui denunciat
uit. palam non clam i obsistere. ut. s. e. in prin. De re- ur.

tur. ac. eius
fieri. s. omni
no. ut. p his
non teneat
id. o. l. his q
magistro tuo i
aluerint
tenetur. al' ar
tur. al' eia
iniur. quali
tate. i. non te
nemus in spi
aut iur nec
ad quale sit
opus quod uia
aut clam sit
uel sic fortu
nam ut est
domus aut
forme ut ar
ar. e. si illud
solum quod ille
sit in solo. q
ar. cont. s. e
de. o. no. nu.
l. simplo. ff. i
opus. restir
e. i. remo
uere. Sicud
ianuam aut
ergo. hec in
telligendo e
quod ego restir
tabulas p
uo positas
et magnam
necessariam
causa. ut ar.
s. e. si alius
ff. bellissime
uel derus q
hic digatur i
exceptionem
mihi caueat
mo distincte
intelligitur
sine ex neces
sariam causa e
restituere tabu
las siue non
quod eum fit
in est i q
ma mea a
ne possessa
possim aut
denunciare me
a demolium
ar. s. ad. l. a
aquilam: quam
admodum
ff. quod aut
legatur. s. e.
si alius. i. ff.
bellissime. i
telligendo u
est quanto
edificatur i
aut clam fit
o non i meo
i faciens. de co.

Preterea obitus autem intel
ligitur quod probitus actu
i. uel dicentis se prohibere uel
manu opponentis lapilli
ue iactantis prohibendi gratia.
Tamdiu autem uim facit p
hibitus quamdiu res in eod.
statu permanebit nam si pos
tea conuenerit cum aduersario
desinit uim facere. Item
si prohibitus his uel is qui ab
eo emit ignorans eam prece
dentem fecit dicendo de pop
ut. non nocebit cum interdictum
Et in naue sit uel in alia
qualibet re uel amplissima
mobili tum non continebitur hoc in
terdicto. Siue in priuato si
ue in publico opus fiat siue
in loco sacro siue religioso in
terdicti competit. Pomp.
Si opus quod quis iussus est
a iudice qui ex hoc interdic
to superest restituere alius
quis ui aut clam sustulisset in
de ille omni modo iubetur op
restituere. Si iussu seruum
mei opus facere cum quo ad eum
pertinet in damnosissimam pro
pter suspicionem non uenire
suus autem meus putauit
si re sana aduersarius proh
ibitur cum antenea et non
puto cum mea persona sit in
tuenda. In opere nouo
o tam soli quam celi mensura
facienda est. Si quis pro
opus fecit ius aliquod pre
amisit id restitui ex hoc in
terdicto debet. Venule.
Si uite mea ex fundo meo
in fundo meo tuum deprehen
dens ea in fundo tuo collo
cauerit utile est interdictum
quod ui aut clam mihi anniti.
Et si annus preterit ul
la remanet actione et indi
ces que in fundo meo sunt
tulas fieri quibus accessiones
sunt. Si quis ui aut c
lam arauit puto cum teneri hoc
interdicto perinde atque si fossam
fecisset. Non enim ex qual
itate operis interdicto huic
locus est sed ex opere facto quod co
here solo. Si ad ianuam
meam tabulas fixas et ego
eas priusquam tibi denunciare
refixero in utrumque dein quod ui aut
clam interdicto egerimus in
si remittas michi ut abso
luar. deponam de quasi re
non restituas quanti mea
interest aut contra exceptione in
dari profuturam si non ui
clam non precario feceris. Si
statuas per fundum mei tulisse
et de facie uetustissimi quam
michi in dampnum feceris
nec speciem speciem fundi mei
mutauis tu teneri de quod ui
aut clam debaticus aut labeo
contra. nec quis is qui duntaxat it
per fundum meum fecit aut au
cem egit uenatus ue fuerit
sine ullo opere hoc interdi
cto tenetur. Si quis
proiecti in stillicidium i
sepulcrum misit et si super mo
numentum non tangit recte
cum eo agi quod ui aut clam in se
pulcro factum sit quod sepulcrum sit.
non solus locus qui recipiat
humationem sed omne quod super
id est eo qui nomine et sepulcrum
uiolati agi posse si is qui de
uia aut scopus fecit
fecit op fecit clam fecisse non i
telligitur nam si post tempus ui
debet clam fecisse

Ait. Ulp. De remissio-
Pretor quod iussit nib;
illi prohibere ne se R.
nuntio fiat in eo nunciatio.
tene. eciam nunciationem re
missa fiat. Sub hoc ti

De re
missionibus. dicit
s. de op. no. nun
tiatione de remissio
ne. uel dic quia nun
ciacio parit interd
ictum quod ui aut c.
i remissio tollit i
ut. s. e. l. si alius
ff. i. ideo post pre
dit. t. initio huic
ponit. accursius.
Ait pretor pro quo
iussit remissa
uel de iure si satisfe
derit. uel forsan
ueniacione i hoc di
cemus nunciacio
si aut non tenuit quia
spiritu poterit. ut. s.
de. o. no. nun. l. de
pupillo. ff. tones.
nec dic remissa. s.
ipso iure: quia non
tenuit nunciacio
i semper dic faciat
sine iureum interd
icti quod ui. aut. c. i
ut. s. e. l. si alius
ff. i. ac. ait pretor
quod iussit. siue
pro fruitatem ppri
etatem uel pupil
lum causam i sic
perpetuo siue non p
perpetuo sed catenus
donec satis detur
quod ius habent eos
post denunciacionem
de calumpnia iu
rantes. ar. e. ad. l.
uel. de. l. si. i sic non
est contra. s. de op
no. nun. l. i. in pri.
ubi plene dicit. ac.
Sub hoc remissio
nes. facienda est
nunciacium est.
i sunt eos. uid et
quencione alia a
iur: s. qui tenuit e
nunciacio. est et
etiam quando non te
nuit. non tenet
quia potest spiri
nam tunc lex h
pro remissa. ut. s.
de no. o. i nun. l.
i. in prin. ubi ple
ne dicit. factum. i.
effectum habere
ubi nunciacio te
net si aut non tenet
non est necessaria
remissio cum postea
appareat illi qui
nunciauit non
habere ius nunci
andi i sic post legi
sine non uel dici
ubi non tenet quia
potest spiritu non est
remissio necessa

p que. f. e. l. i. ff. si reus. i. s. ne quid. in lo. pu. l. ij.
ff. id. ar. s. so. ma. l. unus. s. de tamp. in fe. l. q
dona. ff. si quis. quia. i. s. ne quis. c. qui. ius. no.
l. ij. s. q. me. se i partus. ff. quem. psumum ha
bere: sed facit. e. quando. li. uij. l. i. sec. ar. de. e. neque
in sua. causa ius. sibi dicat. l. i. Sistendus spera
cum al' faciem. al' speciem. denariis egerit. i. autem
pretatur: teneatur: quod est non debet. sed contra. s. e.
si alius. ff. si sistendus. so. ut ibi sed in iure tenetur
tur non licet. ut C. de furt. l. p agrum ij. de furt.

na i sic siue non tal' est non tenet i tunc dic sibi facte
remissio. s. autem i sine ulla satisfacione ubi nunciacio
non tenet: quia potest spiri. Item est. de. s. de op. no. nu.
l. i. in prin. so. ut ibi plene dicit. in quantum tenere. s. aut
effectum. prohibere. quia est ut. s. dicit. uel perpetuo, prop
ter sennaitem. uel ne alcuis tollat uel ad tempus. i. do
nec satisfecerit quod ius habent post denunciacionem i
de calumpnia iurantes. inuenitur. quo cum fit remis
sio ipso iure. ceterum. i. si non habuerit ius nunciandi
facta. ex quencione uel a iudice uel pretore. accursius.

(De remissionibus. Rv.

nunciationem est cum effectu. satisdatum est. vel per nunciatio-
nem stetit quominus satisdetur quia de calumpnia non
iurat. necessaria. quia ipso iure per satisdationem erat facta. nunciati-
o. s. precario. certum sit proponendi tunc cautius quatenus satis-
datur. dominium. autem continet causam realem, servitutem per-
sonalem si realem et
tunc distinguitur et
ut dixi. s. de op. no.
nun. l. i. § si. al. s. vel
urbanam vel rusticam
ut j. e. qui maiorem vel
dic. ut no. s. de serv.
ur. p. l. me. § si. a. l. q. i.
man. iacem vendiam
dic. i. per confessoriam in-
mo non. ut. s. si usus
fruc. pe. l. a. in prin. so.
ut ibi. agere potest. fru-
ctuarius. alius edifi-
care. quia qui non habet
ius prohibendi non ha-
bent ius remittendi
sed. i. opere facto apparet
non opere usum fructus
per confessoriam. serv.
ut s. si serv. vend. a. si fo
ut. § i. vel plenius v
dic ut no. s. de serv.
ur. p. l. me. servitute de-
terminationem. quia i
precario datur. ut s. de
serv. l. eum qui a nuncia
re ei praecipitur: ut s.
de op. no. nun. l. cli
ton. quia remittere. ut
s. in prin. huius. l.
De precario. et heredi-
tatorium. ut j. l. y. §.
i. sic supra quod vi aut
clam. ut s. ea. l. i. § i.
Precarium. medium
fruitur accipitur: i
ut hic a medium lar-
ge. ut C. de ps. xxx an.
l. y. a. de quibus tenentur
aliis nomine alieno
liberalitatis. et h. dum
quodam simile contra
com. ut j. e. medium a
j. de fur. l. eum qui.
§ is qui fur. quia non
est in precario que dam
usus donationi dist-
at a donatione eo quod
qui donat re. j. et inter-
dum esse simile de eum
quem sepe fieri intendit
s. q. donat quis aliam
in antiquam post revo-
care quod vult. recip-
iat. ut s. de con. l. i.
in prin. a de con. c. mor.
l. senatus. § i. liber-
it petat. ut j. c. l. pr.
l. i. h. in prin. a. l. cum
precario i. c. simile. s.
non ponitur non diff-
ert quia commodatum
datur ad certum usum i
ut pz p. l. illius. a. con-
modati nam sic dicit
a commodato scalas si ap-
ponas fenestris pugil-
lares ut scribas eq...
ut ad villam ducas

tulo remissiones ponuntur
et verba precantis ostendit re-
missionem ubi demum servitutem
noluisse petere tenere. vero
est nunciantis prolixe ne
se invito fiat cetera sive sa-
tisdatio intervenit sive non re-
missio facta. hoc interim rem
ittit in quo tenuit nunciati-
o. plane si satisdatum est et exe(r)-
de remissione nunciatio. ¶ Ius
hoc novi operis nunciationi qui
aut dominium aut servitutem
habet. ¶ Si tibi placet fruc-
tuario vendicandae servit-
utem ius esse sed quod opus
novum nunciare potest nun-
cio et remissio utilis erit. ipso
a domino predii si nunciavit re-
missio erit. inutilis: nec sicut
adversus vicinum ita adversus
dominum agere potest ius ei non esse
invito se altius edificare.
si et si hoc fructuario usufructus. certior
fiat post ususfructus debebit. Idem
vel dicat de ceteris quibus ali-
qua servitus a vicino debet-
ur. quorum qui fundum accepit
pignori scribit vel non est
in quam retentione vel demi-
tione servitutis dari. R.

¶ De precario. Ulp.

Precarium est quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu quamdiu is qui concessit patitur. quod genus liberalitatis ex iure gentium descendit et distat a donatione eo quod qui donat sic dat ut recipiat. quod precario concedit sic dat quasi tunc recepturus cum sibi libuerit precarium solvere. et est simile commodato.

Nam et si commodat rem suam sic commodat ut non faciat rem accipientis. sed ut ei utendum re commodata permittat. ¶ De.

Ait praetor quod precario ab illo habes aut dolo malo fecisti ut desineres habere quadere agitur ut illi restituas. ¶ Hoc interdictum restitutorium est. et naturalem habet in se equitatem namque precarium revocare volenti competit. ¶ Est enim natura equum tamdiu liberalitate re mea uti quamdiu ego velim et ut possim revocare cum mutavero voluntatem meam. itaque cum quid precario rogatum est non solum hoc interdicto uti possumus sed et prescriptis verbis actione que ex bona fide oritur. ¶ Habere precario videtur qui possessionem vel iuris vel corporis acceptus est ex hac solummodo causa quod preces adhibuit et impetravit ut sibi possidere aut uti liceat. Paul.

Veluti si me rogaveris precario ut per fundum meum vel iter vel actum tibi liceat vel ut in tectum vel aream edium mearum stillicidium vel tignum in parietem immissum habeas. Ulp.

In rebus et in mobilibus precarium rogatio consistit. meminisse autem nos oportet eum qui precario habet et possidere et teneri. hoc interdicto non utique ille qui precario rogavit sed qui precario habet. et enim fieri potest ut quis non rogaverit sed habeat precario ut puta servus meus me rogavit mihi adquisivit precarium vel quis alius qui iuri meo subiectus est. ¶ Item si rem meam precario rogavi rogavit quod precario sit non habeo precarium. locum quia receptum est rei sue precarium non esse. ¶ Item qui precario ad tempus rogavit finito tempore et si ad hoc rogare tempus non rogavit tamen precario videtur intellegi

cum dies. in prin. al. habeo. § apud a. § l. i. de b. ob.
l. cum suplicatis sum. michi a paulo. § cum geger-
tur. in per expressam concessionem vel prorogationem
furiosi in per tacitam quoniam nec furiosus q.
decessit expresse vel tacite consentire videtur. ut
non per tacitam
hic dicitur sed
si expresse hic
concessit esse
novum precarium
omnino non
primum vero
vel presump-
tione temporis
cum vel rei
satisdatum
hec. s. hoc qui
ad continuare
acquir. pos. l.
sis qui est
s. ar. q. s. so
ma. l. y. sio
limitate. sibi
ff prem. ice
quod si rescri-
at furiosus
vel heres ad
id. s. cum pre-
venitur ad
illud usque
rogavit fuer-
at remittere
tur tacite et
ad hunc non
erit revocare
non licet sum
in quantum
quod sic dicitur
novum pre-
cium sic sit
de novo con-
ceret ad quod
fiat. j. quest.
cum. § q.
prec. ag. in re.
Ait praetor
ab illo. vel ab
causa. ut j. e.
questionem. s.
cum quoque
petit. melius
cum. hoc in
dictum in
quo est actio
in patrem
cessione ge-
nerat ut
utique i. e. ut
ar. contra
como. l. i. quo
dato. § hoc
actione pers.
contra a. c. l.
interdictum
sibi plene
dices. bona
fide. i. excep-
are vel quod
bona fides
consistendum
ut restituit
fiat actum
est ut quo
liber conuen-

quod non est in precario ut ad certum usum concedatur i. ex hoc
oritur fa. differentia quia hic quamdiu revocatur illud expleto usu iure
is commo. l. in commo. § sic. ecio differt quia hic de dolo et lata
culpa tantum tenetur non vero gravi. ut j. e. questionum. § cum quoque. §
si servitutem. quia ibi in de levissima nisi cum aliud contingat non
s. commo. si ut. § nunc videndum. item per quosdam differt in quanto
quia commodatum in mobilibus precarium in immobilibus frequentius fit
vel presumitur in dubio sive mobili commodatum in immobili precarium
quod non placet cum immobilia commodentur. ut s. commo. l. i. § i. et
mobilia precario concedantur. ut j. e. in rebus. in prin. accipientis
ut s. commo. l. in. et l. s. precario concedere. hic omnia. l. cete. si sig-
nificatur causa. fiat. s. de usu. l. y. § si inter. a decabit. si

cum in specie viri ut dolus absit non autem dico quod bo-
ne fidei sit cum tantum in duobus casibus sit bo-
ne fidei. ut inst. de act. § actionum. vel per a. cum sit
casu bone fidei. cum aliis duobus casibus prescriptis leges-
habere corporis. i. rei corporalis. vel i. sumatur. quod l. pr
i. l. a habet. § y. veluti. fiat ad hoc. s. de in. ac. q.
pr. l. i. § si ab i. ¶ In rebus. sic in commodato. ut s.
commod. l. i. meminisse possidere. de hoc dic ut
j. e. l. a habet. § cum. utique. i. ete. vel quis me-
diante vel ratum habente. ut j. e. certe. § i. ¶ Item
recepte est. ut s. de acquir. pos. l. si te eo. § si a.
de reg. iur. l. in pignus. a s. depo. l. quire bo...

...nisi respectu pos. § omnis quia adversari est fu... pro. ut s. de acquir. pos. l. si a proprio ... l. ceterum fi... ut s. de commun. empt. l. si in emptione § fu... rei sue tamen nisi respectu possessionis. sic i. e. cetera.

quitur. § lana non posse videtur eum quod non ut s. si rem l. in rebus § item si rem possessionis si respectu facit. s. de acquir. pos. l. qui pignori & C. de distrac. pig. l. creditori & s. de pign. act. l. si rem alienam. § fi. Sed si tenebis. fac. s. comod. l. i. § j. l. pr. in fi. & ff. ac.

gitur ei dominus cui patitur eum qui precario rogavit possidere iure precario concedere. Pomp. Sed si manente adhuc precario tu in ulterius tempus rogasti, prorogatur precarium: nam nec mutatur causa possessionis et non constituitur eo modo precarium, sed in longum tempus profertur. Sin vero post diem rogas, proprie est ut soluta si voluntaria [sic] ea cum precarium non redintegretur sed novum constituatur. Ulp. p.

Quere si intra diem dominus forte suam rem acceperit vel decesserit, si non posse Marcellus ait ut precarium redintegretur et hoc verum est. Si procurator meus me mandante vel ratum habente precario rogaverit, precario proprie habere dicor. Is qui rogavit precario ut in fundo moretur non possidet, sed possessio apud eum qui concessit remanet: nam et fructuarius inquilinus et colonus et inquilinus sunt in predio et tamen non possident. Julianus ait eum qui vi alterum deiecerit et ab eodem precario rogaverit desinere vi possidere et incipere precario, neque existimare sibi ipsum causam possessionis mutare, cum voluntate eius quem deiecerit ceperit precario possidere: nam si ab eodem emisset, incipere etiam pro emptore possidere et posse dominium capere. Quesitum est si is qui michi rem suam pignori dedit et precario rogavit, an hoc interdictum locum habeat. Questio est in eo, ut precarium consistere rei sue non possit. Michi videtur verius precarium consistere in pignore cum possessionis rogetur non proprietatis, et est hec sententia utilissima. Cotidie enim precario rogantur creditores ab his qui pignori dederunt, et debet consistere precarium. Ulp. Sed et si causa [?] rei cum possessionem per interdictum uti possidetis retinere possim, quamvis futurum esset ut vincerer, tamen si proprietate precario tibi concessero, michi tenebis hoc interdicto. Ul. p.

Quesitum est si Titius me rogaverit ut te Sempronium utatur, deinde ego Sempronium rogavero ut concederet et ille dum vult michi prestitit, concesserit Titius a me habet precario et ego cum eo agam interdicto de precario. Sempronius autem non aget cum eo, quia hec verba sunt "ab illo precario habes", ostendunt eum demum interdictum competere a quo quis precario rogavit, non eum cuius res est. Item Sempronium mecum quasi a me rogatus interdictum habet, et magis est ut non habeat, quia non habeo precarium ab eo, cum non michi sed alii impetravi; mandati tamen actionem potest adversus me habere, quia me mandante dedit tibi; aut si quis dixerit non mandato meo sed magis me intercedente hoc fecisse, dicendum esse in factum actionem et adversus me. Cum a Titio quis precario rogavit, is et ab herede eius precario habere videtur, et ita Sabinus et Celsus scribunt, eoque iure utimur. Ergo et a ceteris successoribus ubi herede quis precario ab herede videtur. Ideo et Labeo probat et ait, et si ignoret quis heredem, videri eum ab herede precario habere. Illud tamen videamus qualis sit, si a me precario rogaverit et ego ea rem alienavero, an precarium durat in re ab alio translata et ma...

...colonus in quantum nullo modo in fidei iussore ut s. de usufruc. l. non solum. § quod vulgo ... ar. ... § fructuarius ... s. de acquir. pos. ... ut s. de acquir. poss. ... de fundo. iul. rogaverit. s. possideat. ... qui communi non enim ut stare ... possessionem ... usucapio de ... si ce dominus res ... vi possessere ... possessore dominus non ce restituendam ... fu usucapientur secus in fur. ut s. de usufruc. seq. § quamvis que est ... fac. j. e. l. si in prin. & s. de acq. pos. ... in prin. ... fac. ad ... vi. ar. l. i. § qui vi. ... fac. s. como. l. i. & s. de acqu. pos. l. iij. § illud. poss. si non esset res eius qui deiectus est. al. ut s. de usufruc. se

morte. nam per mortem testatoris desiit velle in precarium cateri durat quamdiu voluntas ... ar. s. e. l. ... § ... fac. j. e. l. cum precario. § fi. ac. si ignoraret. sic. s. quod vi aut. c. l. ... § questi. ac. illud precarium in personas emptoris ut sic faciat cum precario tenentibus ... solvitur aliqui dicunt in persona venditoris ... dicitur quod hic non solvitur quod ... solvitur quod durat. ar. j. de acq. ... l. que ... ar. s. de aq. p. ar. l. si ... § si prius s. ... a duobus emptori ut ... venditori ut s. de ... l. ne in plures ... interdicere medietate posito ab emptore ac

ambiniampinomfingmeniqmomdinimpnnifinu

De precario

Et solum illud solum totum .j. de reg. iur. l. secūs. ac. quingū. iubaliter. emodatum ab avunculo liberalitatis est post negotiat is. ut. s. como. l. in comodato. §. sicut forum. n. recipe liberalitas est in prin. in fi. j. e. l. cum precario s. e. l. in. §. 1. Quiius unto. solum cū lata culpa que dolo cōparatur. ut. s. si m. fal. mo. di. l. 1. §. ideo rescitui. s. precariū et h eodē. restitui. l. s. precariū. contrariū est ut in malus. ut s. de in rebus. l. in eā. in fi. a. s. de vi. a vi. ar. l. §. ex die. a fructus. facit. a. pē. §. si fuerint. s. debitum rei concesse precario. latum. ut a s. §. cum. a no. ex illis qd statim cū tantum precarium. omē actō de precario ter tunc tollitur: nec an. aliud est in actionū tutele. a p facto que nascuntur certum finita tutela a societate. ut e. p soc. l. tamdiu. a s. de tu. a ra. dis. l. si tutor. §. fi. a l. s. a l. ubi in pri. pueniret. s. lenem lenissimā. omē causam. ut. s. fi. reg. l. m. §. p litem. a s. fi. c. pe. l. cum fundus. in prin. ac. a in eodē annū est. a alia a id quia possessorū i ut j. de acc. a ob. l. ibon orans. a fac. infr. de p pe. a. s. ac. §. absurdū. eū. Hoc interdicto ei h quomodo hēs ei tenetur hēet dolo fecit quominus ad se perveniret ē ad heredem non transeat precariū. ut j. e. l. §. fi. q est d. pe. ipse tenetur de eo qd ad se pervenit a vide dicendū si dolo fecit q ad se nō pervenit et quasi h equipotens. a s. depo. l. 1. §. qui in pupil lum. tenetur. ut e. l. n. licet ipsi nō sit quasi possō precario. ut j. de pe. ar. l. cum de precario a §. fi. h d. j. de diu. ps. l. ai hēs. fo. ut ibi. pervenit a ino in solidū. ut. s. depo. l. si hoiem. §. tutor. sed illud quod ex dicto defunctū i non sit ad heredem qd hic nō fiet a facit. j. de acc. a ob. l. ex depositi. ac.

Precario p nuntium. a facit. e. si qs. al. ut. s. l. fi. a s. de osti. pec. l. qui aut. §. fi. accursius. Quaeris ancillam. ut eam precario habeat habetur nō id comod ato. ut j. de furt. l. cum qui. §. nō solum a fac. s. depo. l. 1. §. que depo sita s. a s. como. l. si ut c ro. §. usq adeo. ac. Si rem pig. facit. s. e. l. eu. §. fi. usq eo a donec solvetur precariūm. accursius. in klas. l. usq ad klas. monum. ann precario h conventionis. s ideo quia ad eum usum nō est datum. ut. s. depo. l. 1. §. fi. a §. est aut. alioquin. nō ageret ut s. como. l. in comodato. §. sicut. que est cō. a c. de pac. si quis in conscribendo. ul' aliud est usq ad certū tempus dari ut hic a aliud convenire de nō revocando usq ad certū tempus ut ibi domino invito. i. eo qui concessit precario licet non sit peri tempus. ut. s. e. l. s; a s. respectu enim eius qui hēs precario dicitur sic quis dñs dī filius respectu eius cui mancipium. precario tenet. ut s. c. quem. §. 1. tenet. licet interdicto plius possit conveniri. ut s. c. questium. §. fi. que est d. ut in servitute origit que ad heredem nō que transit iā act' p sodo in hēedem transit: id' quimā tato. ut. s. man. in eis. in pri. ul' dic nō transit nisi quatenus ad eū ad eum pervenit ul' dolo fecit quominus perveniret. ut ibi. qd fac in id rendit. j. de acc. a ob. l. ex p missione a l. ex contractib. sed hic specialis ca ratione quia ius tenendi ul' possidendi ex contractu nō transit ad heredem quia conceditur amico cū forte hēs inimicus sit. sic. s. de in hu. l. illud. §. fi. ul' actō a pretore nō certa rata non sequitur regulam illam a facit. s. de jr. hi. item ne §. set nō omnino. in fi. §. iste fi. at. j. de di. et t. pres. l. cum hēs. set conf j. c. si adoptiuo fo. ut ibi. Si filius fs. vel servus. sine mandato rogavit non invenio si mihi habere as in eo inveniret quia qd non nomine gestum nō est sed si suo nomine hēe non posses nisi ut j. s. de reg. l. si pupil. l. §. si sigo a facit. s. de pecul. l. ap. fia. §. a l. e pig. ac. l. si creditor. §. fi. illi. occasione a. actō e etiam p. u. uel et dic precario que causa questioni §. et hec q sui eius in fair. ut inst. de adie. §. fi. a c. Interdictum lgone. ut j. de furt. l. ai qui. §. si qui precario. sed in h est qui s. e. l. in §. fi. a j. e. l. dominus §. fi. quibus dicitur q. fi. que tur. p. n. que est aut: ut s. de ps. a l. a l. fit. sed est aut: sed innata ut h est in aut suo nomine ut i domine p. s. refer. concedatur p aliquid supplere: in illo.

Precario rogavit teneri quasi ab alio precario hēas quasi non a me et si passus est aliquo tempore precario alterum a se hēre recte interdicet quasi a se precario hēas. Eū quoq; precario teneri voluit pretor qui dolo fecit hēre ut desineret. Et illud adnotatur q culpā non prestat is qui precario rogaverit s; solū dolū prestat. quamquam is qui comodatū suscepit non tantum dolum sed et culpam prestat nec immerito dolum solum prestat eius qui precario rogavit cū totum hoc ex liberalitate descendat eius qui precario concessit et satis sit dolum tantum prestetur culpā autem dolo proximam contineri quis merito dixerit. Ex hoc interdicto restitui debere res in pristinam causam. quod si non fuerit factum condempnatio in tantum fiet quanti interfuit actoris ei rem restitui ex eo tēpore ex quo interdictum editū est. ergo et fructus ex die interdicti editi prestabuntur. Si fuerit tute vel non fuerit is qui precario rogavit ac per hoc amissa sit, utrum amissus interdicto teneatur ego arbitror non aliās quam si dolo fecit et generaliter erit dicendum in restitutionē venire dolum et culpam latam dumtaxat ceteram non venire plane post interdictum editum oportebit et dolum et culpam et omnem causam venire. nam ubi moram quis fecerit in precario omnem causam debebit restituere. Cum dictum hoc et post annum competere labeo scribit eoque iure utimur. cum enim non numquam in longum tempus precario concedatur absurdum est dicere interdictum locum non habere post annum.

Hoc interdicto eius hēs qui precario rogavit tenetur quemadmodum ipse sit sive habeat. sive dolo fecit quominus haberet vel ut ad se pertineret teneatur. Et dolo autem defuncti hactenus quatenus ad eum pervenit.

Precario possidere Ulpianus. Precario possidere potest vel inter presentes vel inter absentes veluti per epistolam vel per nuncium.

Pomp. Quaeris an id quod clam quis precario rogavit eo actu videtur ut etiam quod ex ancilla natum est in eadem causa habeatur.

Cels. Si debitor rem pignoratam precario rogavit soluta pecunia precarium solutum quoque eo actu est ut usque eo precarium teneret.

Ulp. Cum precario aliquid datur si convenit ut in kalendas iulias precario possideat numquid exceptione adiuvandus est ne ei possessio auferatur. sed nulla vis est huius conventionis ut rem alienam domino invito possidere liceat.

Precario rogatio et ad heredem eius qui concessit transit ad heredem autem eius qui precario rogavit non transit quippe ipsi dumtaxat non heredi eius concessa est possessio.

Pomp. Si servus tuus tuo mandato precario rogaverit in rati habens quod ille rogaverit vel tuo nomine tenebens quasi precario habeas. sed si te ignorante suo nomine vel filius vel servus rogavit non videris tu precario habere. sed illi erit actio de peculio vel de in rem verso danda.

Paul. Interdictum de precario merito introductum est

clausum solum ut hic. an cū precario recedendi quis tenetur revocare. a dic ps. v. ut i. §. ius. an etiam stipulatio a tunc sola ex stipulatione. ut j. l. pē. §. ai qs. etiam distinguit aut precariū constituitur ratione ius. ps. v. ut in dēus. aut permissione ut quia remittere an possitis qm ubi precario permitto. ut hic. ar. j. e. l. cuiusque. a l. fi. a si plus potuit precarium rogatio quam precarium datio. ad negotiationem contractum cum totum a legi sequenti. interdictum. ne illud

Et habet equitatem. s. hec. ut a s. e. l. ait pretor. §. 1. qd non esset si esset donatio. hospites illi inquilinum: si dicas hospites. i. inquilinos ipsi magis sunt in actione conductionis quam precarii sunt

cum domino suo sine eo habitatur. uel si dicas quod gratuito inhabitatur eis domus commodata. ut s. commo. l. i. §. uel si dicas hospites quia ad hospitium recipiunt caupones uel stabularium nichil pro domo dant set pro comestibilibus quoque pro lecto tunc magis dicat...

r. facit. s. de pec. in arrogatorem. cum rogauit ut possideret. Qui precario admissus omnes [illegible] sicuti uel saltem naturaliter alioquin interdicto isto uti non potest. ut. s. uti. pos. l. si duo. §. creditores. Ubi [illegible] hic ut s. uti. pos. l. i. in fi. et l. s. ac. potest. facit. et c. l. si i. pr. ac.

quia nulla eo nomine iuris ciuilis actio est magis ei ad donationem et beneficii causam quam ad negotii contracti spectat precarii conditio. P. Imp.

Et habet summam sententiam aequitatem ut eatenus quisque nostro utatur quatenus ei tribuere uelimus. Hospites et qui gratuitam habitationem susceperunt non intelliguntur precario habitare. Precario habere etiam ea que in iure consistunt possumus ut immissum uel protectum.

Cum quis de re sibi restituenda cautum habeat precarium interdictum ei non competit. Eum qui precario rogauerit ut sibi possidere liceat nancisci possessionem non est dubium. An is quoque possideat qui rogatus sit dubitatum est. Placet autem penes utrumque esse eum hominem qui precario datus esset penes eum qui rogasset quia possideat corpore penes dominum quia non discesserit animo a possessione.

Quo quis loco precario aut possideat aut ceperit possidere nichil refert quod ad interdictum pertinet. Pau.

Si adoptauero eum qui precario rogauerit ego precario quoque possidebo. Ul. p.

Qui precario fundum possidet is interdicto uti possidetis aduersus omnes preter eum quem rogauit uti potest. Pomp.

Quisquis potest rem suam quamuis non possideat precario dare ei qui possidet. Idem.

Duo in solidum precario in habere non possunt quemadmodum duo in solidum possidere. Nam neque iuste neque iniuste possessiones due concurrere possunt. Qui seruum meum precario rogat uidetur a me precario habere si hoc ratum habuero et ideo precario interdicto mihi tenebitur. Eum qui precario rogatum est non solum interdicto uti possumus sed et incerti actione id est prescriptis uerbis. Ul. p.

Ea que distracta sunt ut precario penes emptores essent quoad uniuersum pretium persolueretur si per emptorem stetit quominus persoluatur uenditorem posse consequi. Venule.

Cum precario quis rogat ut ipsi in meo fundo morari liceat superuacuum est alia sibi suisque hominibus nam per ipsum quoque permissum suis uti uidetur. Idem.

Si is qui pro possessore possidet precario dominum rogauerit ut sibi retinere rem liceret uel is qui alienam rem emisset dominum rogauerit apparet eos precario possidere nec existimandos mutare sibi causam possessionis quibus a domino cederetur precario possidere. Nam et si id quod possideas alium rogaueris uideri te desinere ex prima causa possidere et incipere ex precario habere. Et contra si possessorem rogauerit precario is qui rem alienam emerit, possidet cum precario quia aliquid ad eum per hanc precariam rogationem peruenerit, desinit possidere que aliena sit.

Si pupillus sine tutoris auctoritate rogauerit precario habere ait habere eum precario possidere et hoc interdicto teneri. Nam quia magis naturaliter possideret nullum locum esse tutoris auctoritati recte dicitur quod precario habere sic quod possidere ex quo...

Duo in solidum. iuste. iniuste ciuiles iniuste naturales. sed qui non eodem exceptionis. s. iusta et naturalis uel iniusta. quia licet quis frequenter contingit ut aliquo absente naturaliter alius naturaliter possideat iniuste igitur dicendo fundum quem cum existentem in fundo ui expelli uel qui ille suspicatur se posse repellere et sic ei aufert iniuste possessionem ciuilem. ideo melius est sic exponere. nam ad ciuilem ut s. de l. i. sed contra. nam ad eundem concurrere in eandem hominem et eandem rem ut s. de acquir. pos. l. iii. §. ex contrario. et §. item ratio. si ut dicit. §. si duobus. sed contra. s. uti. pos. l. si duo. in prin. solutio. dic ut ibi. item contra. s. de usucap. in fe. l. si fundum. §. cum autem. solutio ut ibi. l. §. ubi uo.

Qui rogat. ut aliquid precario concedatur quam immo in hac summa obligare de precario agendo hoc interdicto. ut s. de pe. cul. si quis suum. § i. sed dic speciale in precario quod ut etiam liberalitate continetur et est simile donationi ut i. dixi. s. e. l. i. et suus donatio non obligatio commodum ut s. de pac. l. nuda. §. si sit ac.

Eum quod ps. ubis. hic est. et i. de fur. l. cum qui. §. is qui precario a. s. e. l. interdictum a[d]ibi ple. dic. quod i. bono. actio.

Ea posse. ut dicit de precario. sed si soluatur precarium desinat precarium ut s. e. l. debitor. et facit. s. de pi. a. domo. r. l. l. seru. ac. uidetur ea ratione quod ad certum uel ad certum usum non datur et facit. i. de u. ob. l. si stipulatus. s. de usu. tha. l. ii. §. i. et l. iii. ac. ideo si bona fide ut sciat ac.

Is qui pro possessore. magis eum emisset a sic bona fide ex precario facit. s. de acqui. pos. l. mecum. et l. quoniam a. s. e. l. unquam precario. fac. C. loc. l. si quis conductionis. aliena. ad h. s. e. l. eum. §. si a. l. s. ac. Si quis ostitit. redeundo in eum inquietum nam id est in quo sub maiore. hic. u. pupillus sic quilibet maior tenetur de dolo et lata culpa cum sit prius pubertati. ut s. como. l. iii. in prin. que i corrigit. l. eius de. tu. inst. si illa loquitur in

de precario. si solvatur precarium. et facit. s. de contin. emp. l. si. i. uel dic sine in ...

facit. s. col. di. l. col. di. §. ut pretones. et est sic in debitore creditore quoque qui licet quo ad quid possideat ut s. qui. sat. co. sciendum. §. creditor. quo i quis. h. dic. ut s. e. cum precario. uel dic non refert ipre sentia rei uel absentia. ar. C. de contra. emp. l. i. l. unusquisque. uel dic sine in ulla sine in uale. sine in iure. ar. s. qui. sat. cog. l. sciendum. §. l. Rogauit. Si adoptauero. precario ego. quod antiquo contra adoptio uidetur s. e. l. cum precario. in fi. i. et i. de di. ps. l. cum his. so. hic ea persona qui rogauit ut possideat adhuc uiuit quod non est ibi uel hic te nebatur adoptatur patiente domino item esset in herede ibi non. ar. s. e. l. quesitum. §. illud i.

de precario

meo qui doli capax non est. Item ar. s. de rebus cred. l. i. §. an ipu pillis a de dolo. l. hec uerba. § i. quod ideo si subiciat sine uo h. bet. sup. nec dolo uel lata culpa hic deesse [?] ut dicit loqui no. primo pubertati si infantie hic g sibi tenetur si habet nequaquam nam dolum uel latam culpam committere non potest ut s. de rei uend. quod infans. et ad l. aquil. si et si. § si infans.

[De arboribus cedendis.] Ait praetor in aedes. i. in predium urbanum quod quid sit dicitur ut. j. de u. sign. l. urbana. hec est ii s. de inofficioso l. ij. in prin. si arbor ma gis alius ponitur si uero precipitur ei. pupillum auctoritate ut C. de pig. l. iii. si hec sua auctoritate ut C. de pig. act. l. pignoris et C. qui. l. uiij. se. uiij. l. uerum. tolleret continetur. j. ar. fin. l. uite. in prin. l. in rem in prin. non solum arborem quominus dominus sua [illegible] ... [illegible]

rogauerat nichil qz non ip
torem constituere qui sui uel sat
rem officio iudicis continetur,
siue non habeat non teneat.

Ait. Vlp.
Praetor que [de arboribus] arbor ex edi- [cedendis] bus tuis in edes illius impendet si per te stat quominus illi eam adimas tunc quominus illi eam arborem adimere sibi liceat habere uim fieri ueto. Hoc interdictum prohibitorium est si arbor alienis edibus impendeat utrum totam arborem iubeat praetor adimi an uero id solum quod super excurrit. Et Tutilius ait a stirpe excidendam id est plenissime interuenire nisi adimat dominus arborem Labeo ait permitti ei cui arbor officeret ut si uellet succideret eam ligna et tolleret.

Arboris appellatione etiam uites continentur. Non solum autem domino edium sed et ei cui ius fructus habet competit hoc interdictum quia et ipsius interest arborem istam non impendere. Preterea approbandum est si arbor communis edibus impendeat singulos dominos habere hoc interdictum. et quod in solidum quia et seruitutum uendicationem singuli habent. Ait praetor si per te stat quominus eam adimas quominus illi eam arborem adimere liceat uim fieri ueto. Prius itaque tibi datur adimendi facultas si tu non facias tunc illi cuiuis prohibetur uim fieri adimere uolenti. Deinde ait praetor que arbor ex agro tuo in agrum illius impendet si per te stat quominus pedes xv. a terra eam altius coherceas tunc quominus illi ita cohercere ligna sibi habere liceat uim fieri ueto. Quod ait praetor et lex xii. tab. efficere uoluit ut xv. altius a terra rami arboris circumcidantur et hoc idcirco effectum est ne umbra arboris uicino predio noceret. Differentia duorum capitum interdicti hoc est ut si quidem arbor edibus impendeat succidi eam precipitur si uero agro impendeat tantum usque ad xv. pedes a terra coherceri. Pomp.

Si arbor ex uicini fundo uento inclinata in tuum fundum sit ex lege xii. tab. de adimenda ea recte agere potes ius ei non esse ita arborem habere.

Ait Vlp.
Praetor glandem [de glande legenda] que ex illius agro in tuum cadat quominus illi tertio quoque die legere auferre liceat uim fieri ueto.

Glandis etiam nomine omnes fructus continentur.

Ait Vlp.
Praetor quem [de libero homine exhibendo] liberum hominem dolo malo retines exhibeas. Hoc interdictum proponitur tuende libertatis causa uidelicet ne homines liberi retineantur a quoquam. Vent.

Nichil enim multum a specie seruientium differunt quibus facultas non datur recedendi. Vlp.

Quod et lex Fauia prospexit nec hoc interdictum aufert legis Fauie executionem nam et hoc interdicto agi potest et nichilominus executio legis Fauie institui et uersa uice qui egit Fauia potest

quo. lege. i. collige. [De glande legenda.] Ait auferre. i. portare. ueto. primus i. secundo iure uaus dies opinantur a tempore quo ceciderit glans uero tertio uel qui colligat glandis uir dominus eorum die nam eius colligantur uel quia duobus uel tribus diebus conueniunt ... [illegible]

care si remoue adhuc porro ut dixi. § ite uideamus. s. d. fuit. l. si. t. s. ad l. aquil. quod mazi. l. pr. non autem p si inceleris si p negationem. alaus. s. accii. fadiga. s. a stirpe. si arbor non ee. hic illorum confunditur quod duo sina quod dicunt negatoriam non hec loc nisi remissa ser uitute. h. si loc. uz. non tacuit hic negatio ... [illegible] ... quoque die non solum primo et secundo sed tertio et sic quoque aliquo

tribus diebus semel liceat auferre. i. sic habere quoque. i. singula tertia die continentur. nec te u. sig. l. qui teneri. §. glandis. [De libero homine exhibendo.] no. quod dixi. C. de inst. ... Nichil facultas. hic i. l. antiquitas. i. facit. nec cond. i. te. nab. § n. i. C. de cap. i. post. reil. ab hostibus. iste l. continuantur. quod s. ut Recedendi. liberi exhibeantur. prospexit. i. ad l. fau. non statim. § si. i. C. ad l. fau. si fuerit. presertim. i. maxime. nam uero uterumque interruptare potest. ut C. qui a. acc. l. i. s. de ta. exh. l. loc. § si quis dolo. set ar. contra.

(de arboribus cedendis.
(de glande legenda.
(de libero homine exhibendo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ex propone. rei iud. quod est contra naturam in plaz. ... ac nomina. ut j. de popul. act. l. iii. j et ar. ff. j. de excepcione rei iudi. l. si quis. cum tamen. §. plane. j facit. s. de noua. l. qui ex plibus. fecit hic specialem in rogando. potest quippe absens contempnari licet tempore siue non fuerit presens. ut C. de adult. l. quamuis adulterium. et tamen l. sine si ne. ut C. de pe. lon. t. qui p lib ta. quod j. l. sola. j facit. s. de via. pu. l. viam. pu. j est hoc contra naturam pupillarium act. j. de popul. act. l. si. actursus. Si fug. ut s. C. l. i. §. s aum ...

de lib. hom. exhi. nam ibi queritur tam uolens quam inuitus. ut s. e. t. l. iii. §. si quis uolentem. quod hic non quod insit in quantum. ut j. l. §. item ibi quod dolo uel non dolo. hic autem quod sine dolus presumatur uel incertum. ut s. e. t. l. iii. §. si quis cum ali as si cum que iustissima quod locauerit eum. decem ut quod dic. ut C. de diuorc. fco. l. i. j. a. C. de pa. po. l. pl. j. C. de ... §. j. erit et C. mari. sic si pior. n. sibi iurat ei qui non dolo ... ne ferre. s. de ieu. insp. l. i. §. post e ...

ea quam hoc interdicto act
est alius hoc interdicto ag
e desideret palam erit posse
aim non facilius dando insi de
perfidia pretoris posit aliqd
dici. itaque causa cognita am
plius quam semel interdict
hoc erit mouendum nam nec
in publicis iudiciis permit
titur amplius agi quam semel
actum est qua si preter quam si
preuaricationis fuerit dapna
tus prior accusator si tamen reus
dexempnatus maluerit litis
estimationem sufferre quam ho
minem exhibere non est iniquum
sepius in eo interdicto in eum
experiri uel eadem sine excepti
one uel alii. Hoc inter
dictum et in absentem esse ir
rogandum scribit labeo. sed si non
defendatur in bona eius eun
dem ait hoc interdictum perpe
tuum esse. Venuleius.
Si quis liberum hominem
ignorantem suum statum re
tineat si tamen dolo malo re
tinet cogitur exhibere. Ex
bacius quoque ait non teneri
eum qui liberum hominem pro
suo bona fide emit et retinet.
Nullo tempore dolo ma
lo retineri homo liber debet
adeo ut eciam putauerint
nec modicum tempus ad eum
exhibendum dandum quam pretenti
rei pena prestanda est. Cre
ditor non competit interdict
ut debitor exhiberetur nec
debitorem latitantem exhibe
quisquam cogitur sed in bona ei
ex edicto pretoris itur.

P. L. VLp. De liberis exhibendis et reducendis.
Pretor ait qui queue in potestate lucii ticii est si is ea
ue apud te est dolo malo
tuo factum est quominus a
pud te esset ita eum eamue exhibeas.
Hoc interdictum proponit
aduersus eum quem quis exhi
bere desiderat eum quem
in sua potestate esse dicit et
ex uerbis huius apparet eum
in potestate esse hoc interd
ictum competere. Sin hoc in
terdicto pretor non admittit
causam eius apud quem sit is
qui exhiberi debet. quemadmodum
superiore interdicto sed omnimo
do restituendum esse putauit
si in potestate est si uero ma
ter sit que retinet apud quem
interd magis quam apud pa
trem morari filium debere ex
iustissima scilicet causa et diuus pi
us decreuit et a marco et a seuero
rescriptum est eque subueni
endum erit ei per exceptionem
pari modo et si iudicatum
fuerit non esse eum in potes
tate et si per iniuriam iudi
catum sit agenti hoc inter
dicto obicienda erit excepti
o rei iudicate ne de hoc que
rat an sit in potestate sed an
sit iudicatum. Si qu
is filiam suam que mihi
nupta sit uelit abducere uel
exhiberi sibi desideret an aduersus
interdictum exceptio danda si
t si forte pater concordans mat
rimonium forte et liberis sub
nixum uelit dissoluere certe
to iure utimur ne bene concor
dancia matrimonia iure pa
trie potestatis turbentur.
quod tamen sic erit adhibendum
ut patri persuadeatur ne ac
be patriam exerceat potestatem.
Idem magis Hermog.
De uxore exhibenda ac ducenda. pater si qui filiam in potes
tate habet a marito retin
entur. VLp.
Deinde ait pretor si liceat

ibi prince re. in illo putauerunt itaque nisi ... cum non posse statim exhiberi uel absentem esse quo casu tempus dabitur et quod sibi modicum temp. s. x. dierum. ut s. de consti. pec. l. pro misso. al' dige modicum ... ut s. de arb. si cui di. §. si. a. l. s. al. ... dierum. ut s. d

... de edil. ed. quod si nolit. §. in factum a ... l. si pretor. j prin. j de in ius uo. l. non erit. §. ... quis exhibeantur. ut C. de repu. l. dissiciencia ... ... si a de in of. t. l. annuum. j l. filia. j s. ... nac. fe. in ius uoc. l. cum hic status. §. si socer al' soc ... ... hoc refert post ad ga que dixit. s. e. l. §. i. ... in eadem opere ei ... potestate quod cum sic ... tas ad prim. s. pri. non obstante excepc. si uelit ... filiam suam alii nuptam quod cum erit ad ... ... tentium a. e. si cum non uelit turbare ... non ...

Alit ita eum. ... ... quin non ... licet dolo hic ... non potest ... non ... ... ac. hoc interdicto aduersus ... ... filium ... in ... sub interdicto superiori ...

... ... de lib. exhi. ... interdicta non possunt ... ... nisi ... cum ... ... ut s. de ... ... quomodo exhi ...

ex patrum potestatem modicum esse non obstabit quia ex ... agere potest cum effectu et est quod tu. ac. de filio ... interdicto de uxore exhib. quod non habu... ad instar eius quod habes ut hic. et C. e. l. si. et fac... de imp. si ... sed ar... l. in. ... ac. ... [illegible]

tam .i. status ciuitatis ex genere. utrum sit iusta uel iniusta. nam ... usque in diem .i. tempus pubertatis et sic ... non est ... calumpniator alias status expediretur. ut .j. status sed ... dic ... in die litis .i. donec lis fuit finita quia status fuit cum reus ... calumpniator sic, et sic intelligitur ... ... agetur quod est ... non placet quod tunc ... deponitur ... ut .i. ... contrauersiam facit ... et sic reus dicitur facere controuersiam actor sic. C. de iure. l. si controuersia. ... representanda .i. statim determinanda et pro pupillo sit ... uel modice suggerat. ar. s. de cur. e. l. iii. ... et sic ... est. is oportebit. apparet quod quicumque eorum sit calumpniator

ticius in potestate lucii titii est quominus lucio ticio ducere liceat uim fieri ueto. [S]uperiora interdicta exhibitoria sunt hoc est pertinent ad exhibitionem liberorum ceterorum de quibus supradiximus. [H]oc autem interdictum pertinet ad ductionem ut ducere quis possit eos in quibus ius habet ductionis. [I]tem post interdictum quod est de liberis exhibendis preparatorium est hoc interdictum quo magis enim quis duci possit exhibendus fuit et ex hiis eadem causa hoc interdictum tribuendum est ex quibus causis de liberis exhibendis competere diximus. itaque quecumque ibi diximus eadem hic quoque dicta accipienda sunt. [H]oc autem interdictum competit non aduersus ipsum filium quem quis ducere uult sed utique et ad eos qui cum interdicto defendunt. ceterum cessat interdictum et succedere potest notio pretoris ut apud eum disceptetur utrum quis in sua potestate sit an non sit. [I]ulianus ait quociens is de interdictum mouet de filio ducendo uel agnito suo de quo agitur impubes est alias differre oportere in tempus pubertatis alias representari de ex persona eorum inter quos controuersia erit et ex genere cause constituendum est nam si is qui se patrem dicat auctoritatis prudentie de fidei explorate esset uel in diem litis impuberem apud se habebit is uero qui controuersiam facit sibi uinculis calumpniator sit nec deterque neque ac est representandus agnito est. [I]tem is qui impuberem negat in aliena potestate et uir bonus omnibus modis probatus tutor uel testamento uel a pretore datus pupillum quem in diem litis apud se habuit tuetur. is uero qui patrem se dicat suspectus est quasi calumpniator differri litem non oportebit si uero ita utraque persona suspecta est aut tamquam turpis aut tamquam infirma alienum non erit. inquit disponi apud quem interim puer educatur et controuersiam in tempus pubertatis differri nec per collusionem uel per imperitiam alterutrius contendentium aut aliene potestati paterfamilias adiciatur aut filius alienus paterfamilias loco constituatur.

[E]tiam si a maxime pater probet filium in sua potestate esse et in causa cognita matri retinendo eo potior euidentius decretis diui pii uel decretis quibusdam continetur. optinuit aliter preualuit ei mater obnequiciam patris ut sine diminutione patrie potestatis apud eam filius moraretur.

[I]n hoc interdicto donec e iudicetur feminam pretextatum eumue qui proxime pretextati etatem accedit interim apud matremfamilias deponi pretor iubet proxime autem etatem pretextati accedere eum dicimus qui puberem etatem nunc ingressus est.

[C]um autem matremfamilias accipere note auctoritatis feminam [A]ffine.

[S]i eum qui se patremfamilias dicat ego in mea potestate esse dicam et meo iussu adisse hereditatem dicam tam ge hereditate agi oportere quin

... non differret set si utique tunc secus ut subiacet in firma .i. non firma. ad hoc. fau. quod tibi et filius. ad h. s. e. l. i. ... si ... [I]tem ius interdicto ... differatur hoc casu et sic depositio nam alias erat calumpniator. ut. s. ... feminam. puellam pretextatam. ad ... est pretexta. ... al ... et nunc ... est nomen. ac. accedet. .i. contingeret. pretextatam ad hoc. s. ... si non ad ... pretextatam ... potestatem. pretextatus dicitur qui ad ... est impuberes a pretexta

... filiacionis sed ... dicitur quod dico ... pro ... ut ibi. ar. C. de testa. ma. l. cum testo. ... distinguo est quod filiacionis et ... potestatis filium ... in loco ... quem ... potestatis filium ... ut hic tibi ... distingue ut no. s. de ... l. ... proprie ... .i. offitium iudicis ad quod ... ... l. i. cum pretore sit modice ... de liberis deducendis. ducente. aditus alius ... agnitio. aditus ... et ... .i. causa ... appellacione contineatur. ut .j. de u. sig. l. ... representanda

est generalis uestis qua utebantur impuberes de quo sicut ... ut ... ... l. accedere .i. contingere. puberem ... puberem. auctoritatis. stricte hic accipitur alibi largius ponitur. ut .j. de u. sig. l. pronunciatum. ... matremfamilias ... s. ... l. nam ... facit. s. ad tertull. l. i. in princ. [S]i eum dederit ait. ut et C. e. l. i. ... contra. s. e. l. pe. ... hic autem. so. ut ibi. ac.

ambuiarpuiendinoinfugiuquirruibmpiulmquuu.

Si filius habetur. i. sic habet loc. of. ind. ut. s. c. l. in. § hoc aut. apud aliquem. i. ubi. i. apud q. i. ex duobus contendit q. est ut. i. ubi i. sic ut. p. apud i. ub. q. is aut ex duobus ... maiore parte anni possedit

[illegible]

ad interdictum de filio ducendo in debere ait. Vlpianus. Si filius sua sponte apud aliquem est inutile hoc interdictum erit quia filius magis apud se quam apud eum est in quem interdicitur cum liberam facultatem abeundi et uel remeandi haberet ubi inter duos qui se patres dicerent controuersia esset et alter ab altero exhiberi eum desideraret. Utrobi. rerum...

Ait pretor. Vlpianus. Utrobi hic homo de quo agitur maiore parte huius anni fuit quo minus is eum ducat uim fieri ueto. Hoc interdictum ad possessionem rerum mobilium locum habet. Sed optinuit uim eius exequatam fuisse uti possidetis interdicto quod de rebus soli competit ut is et in hoc interdicto qui de rebus soli competit uincat qui nec ui nec clam nec precario dum super hoc ab aduersario inquietatur possessionem habet.

Vlpianus. Pretor ait sic de migrando. De ...

Si is homo de quo agitur non est ex his rebus de quibus inter te et actorem conuenit ut que in eam habitationem de qua agitur introducta importata ibi nata facta ue essent ea pignori tibi pro mercede eius habitationis essent siue ex his rebus erit et ea merces tibi soluta eo ue nomine satisfactum est aut per te stat quominus soluatur ita quominus ei qui eum pignoris nomine induxerit inde abducere liceat uim fieri ueto.

Hoc interdictum proponitur inquilino qui soluta pensione uult migrare nam colono non competit cui rei etiam extra ordinem subueniri potest ergo in sequens est hoc interdictum si tamen quis gratuitam tantum habitationem habet hoc interdictum utile ei competit.

Si pensio nondum debeatur ait labeo interdictum hoc cessare nisi paratus sit ei pensionem soluere. proinde si semestrem soluit semestris debeatur inutiliter interdicit nisi soluerit et sequentis semestris ita tamen ut conuentio specialis facta est in conductione domus ut non liceat ante finitum annum uel certum tempus migrare idemque et si quis tamen plures annos conduxerit et nondum preterierit tempus nam cum in uniuersum conductionem pignora sunt obligata consequens erit dicere interdicto locum non fore nisi liberata fuerint. Illud notandum est pretorem hic non exegisse ut in bonis fuerit conductoris nec ut etiam esset pignori res illa sed ut pignoris nomine introducta sit proinde et si aliena sint et sint talia que pignoris nomine introducta teneri et non potuerint si pignoris tamen nomine introducta sint huic interdicto locus erit. quod si nec pignoris nomine inducta sunt nec retineri poterunt a locatore. Hoc interdictum perpetuum et in...

[illegible]

Si deleatur ... possessionem ... semestris ... singulis vi. mensibus ...

... colonum qui est extraneus respectu ... uel locatorum uel locatorum uel dic ... ut sic est occupantis melior conditio ... s. de pupil. l. fine. § si duobus. accursius.

In saluiano possessor. collige ergo quod ... simpliciter ... in solid ...

(... utrobi ...)
(... de migrando ...)

ur obliget. ut s. de pig. si fund. § si duo. ad s. sciendum in quo necesse est ut sit possidentis conditio melior. ut ss. de pig. l. si debitor. et sic idem iuris est in serviana quam in interdicto salviano non ex in solidum res tenentur duobus quod potior sit occupans ... si quare ... hic tenetur ... ad s... cessat ... ut ... quia ... serviana ... in hoc ab ... interdicto ... quasi ... serviana ... occupantis ... possidentis conditio melior ... serviana ... competit ... accursius.

De exceptio. et ps. quod sit exceptio vnde dicatur quod sit ... Agere in actoris ... quia factum ... ut ... s. de ... offitium ... actor ...

successores et successori heredi datur. Paul.

Interdictum hoc in quinque et de his rebus que ipsi non sunt si forte commodate vel locate vel apud eum deposite sint utile et non dubitandum. Idem.

Si colonus de salviana ancillam in fundo pignoris nomine induxerit et eam vendiderit quod apud emptorem ea natum est eius apprehendendi gratia utile interdictum reddi oportet. Si colonus res in fundum duorum pignoris nomine intulerit ita ut utrique in solidum obligate essent singuli adversus extraneum salviano interdicto recte experientur. inter ipsos vero si reddatur hoc interdictum propter parem causam possidentis conditio melior erit. at si id actum fuerit ut pro partibus res obligarentur utilis actio et adversus extraneos et inter ipsos dari debebit per quam dimidias partes possessionis singuli apprehenderent. Item si fundum duo ... et si colonus item quem cum alio colono communem habebat pignoris nomine induxerit. scilicet ut pro parte dimidia pignoris persecutio detur. Ulp.

In salviano interdicto si in fundo communi duorum pignora sunt ab aliquo inuecta possessor vincet et eis erit descendendum ad servianum iudicium.

In nomine domini nostri. Incipit liber xliiii. de exceptionibus et prescriptionibus et preiudiciis

Agere is videtur qui exceptione utitur nam reus in exceptione actor est. Ulp.

Exceptio dicta est quasi quedam exclusio que interponi actioni cuiusque rei solet ad excludendum id quod in intentionem condemnationemve deductum est. Replicationes nichil aliud est quam exceptiones et a parte actoris veniunt que quidem ideo necessarie sunt ut exceptiones excludant. Sed enim replicatio ideo obiicitur ut exceptionem oppugnet. Illud tenendum est exceptionem omnem vel replicationem excluso nam etc. exceptio actorem excludit replicatio reum et contra replicationem solet dari duplicatio et contra duplicationem datur triplicatio et rursus contra triplicationem quadruplicatio et deinceps multiplicantur nomina dum aut reus aut actor obiciat. Sane solemus dicere quasdam exceptiones esse dilatorias quasdam peremptorias utputa dila

de calumpnia prius iurare. ut C. de iur. ca. l. ii. § i. et s. de iudic. l. in tribus. accursius. Exceptio. stricte accipe cum sta... et de aliis hic qui tam large hic accipiantur. ar. j. e. § illud. intentio que intentio vel ipso iure tenet et tunc dicitur exceptio actionis vel ipso iure non tenet et tunc dicitur exceptio intentionis ut hic in iure hoc est quod dicitur exceptio facti. ac. condempnatione. et hoc in casibus ut s. ad maced. ... iudi. l. nesennius. § si. et j. de fideiussoribus. § id. ... non ... ex diviso. § fi. ... non. ut C. de ... non pos. l. per emptorias ... condempnatione. ... contempnatio de iure et tunc dic condempnatione. s. faciendo. l. dicere condempnationis petitione sic. s. de ad ... et sin hoc non dicitur aliquid de his que post sententiam opponuntur replicatione. ab exceptione et eatenus differre dicitur quod replicationes quamquam ultra biennium non extenduntur. ut s. de peculi. l. questum. § in colo. exceptiones autem ultra biennium sine temporis prefinitione extenduntur. ut j. e. excep. de. pure. § fi. condempnatione. l. qui tenet condempnatione de iure et tunc dic condempnatione. s. faciendo. l. dicere condempnationis petitione. sic s. de adm. tu. l. i. et secundum hec non differt ad heredem quia conceditur cum cum forte heres inimicus esse sit. sic s. de tribu. l. illud. § fi. vel hec actio non sequitur et

... non potest ser positum negat ut in except. non ... non ... ut C. de non nu. pec. l. ... idem sit ... pro sumptio que inesset bonus in actore ut C. de pac. l. ij. exceptione. ponitur nomen exceptionis pro omni exceptione et duplicatione replicatione ut j. e. l. ij. § i. ... de replicatione. § i. sed certe de his exceptionibus que actori competunt sed de his que reo competunt dubium est et ideo supponit nam reus et ... dubium removendo ... pro certe nam si reddit rationem id est positum ... actor est non tamen ... natura petitore non est natura et ideo non sequitur replicationes. ab exceptione eatenus differre dicimus quod replicationes quando ultra biennium non extenduntur ut s. de peculi. l. questum. § in colo. except. ... ultra biennium. excludunt act. excludit enim exceptio actionem replicatio exceptionem ad quod est iustit. ... replicatione ... hoc exceptione ut j. l. prima.

In nomine etc. Incipit lib. xliiii de exceptionibus et prescriptionibus et preiudiciis ...